

Załącznik
do Uchwały2017
Rady Miejskiej w Grodkowie
z dnia ... 2017 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA GRODKÓW

PROJEKT

Grodków 2016

Wykonanie na zlecenie Urzędu Miejskiego w Grodkowie:
ATMOTERM S.A.
Opole, ul. Łangowskiego 4

Zespół autorski:

Zespół autorów pod kierownictwem mgr inż. Katarzyny Oszańcy

Konsultant wiodący mgr inż. Michał Drabek

mgr inż. Jakub Beker
mgr inż. Agnieszka Bolingier
mgr Małgorzata Bosak
mgr inż. Katarzyna Cholewa
mgr inż. Karolina Gwizdak
mgr Katarzyna Hutyra
mgr inż. Mateusz Iwański
mgr inż. Jerzy Kuczer
mgr inż. Agata Landwójtowicz
mgr Katarzyna Mulik
mgr Ewelina Nowak
mgr Sylwia Piotrowska
mgr inż. Magdalena Pochwała
mgr Anna Wahlig
mgr Sylwia Wąsik
inż. Paulina Widderska

weryfikacja:

mgr inż. Barbara Markiel
mgr inż. Katarzyna Oszańca

Opieka ze strony Zarządu - Dyrektor Centrum Projektów Innowacyjnych - mgr inż. Barbara Markiel

1. WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU	4
2. WSTĘP.....	6
2.1. Cel i podstawa wykonania LPR	6
2.2. Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania.....	6
3. STRESZCZENIE.....	8
4. DIAGNOZA	8
4.1. Analiza obecnej sytuacji gminy.....	8
4.2. Analiza SWOT	20
4.3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	23
4.3.1. Metodyka diagnozy.....	23
4.3.2. Strefa społeczna	25
4.3.3. Strefa gospodarcza.....	43
4.3.4. Strefa środowiskowa.....	49
4.3.5. Strefa techniczna.....	50
4.3.6. Strefa przestrzenno-funkcjonalna	52
4.3.7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	52
4.4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	58
5. STRATEGIA	59
5.1. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	59
5.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy podstawowych projektów	61
5.3. Pozostałe przedsięwzięcia wpływające na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.....	67
6. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE	74
6.1. Mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych.....	74
6.2. Możliwe źródła finansowania	76
6.2.1. Środki publiczne międzynarodowe	76
6.2.2. Środki publiczne krajowe	77
6.2.3. Środki publiczne regionalne	79
6.2.4. Środki publiczne Jednostek Samorządu Terytorialnego	81
6.2.5. Środki prywatne	81
6.2.6. Środki sektora organizacji pozarządowych	81
6.3. Mechanizmy włączające interesariuszy w proces rewitalizacji.....	82
6.3.1. Zakres partycypacji społecznej.....	82
6.3.2. Partycypacja – ujęcie teoretyczne.....	82
6.3.3. Partycypacja publiczna – korzyści	82
6.3.4. Modele partycypacji.....	84
6.3.5. Model włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji w gminie	85
6.4. Powiązania LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	87
6.4.1. Poziom krajowy.....	87
6.4.2. Poziom regionalny.....	88
6.4.3. Poziom gminny.....	91
6.5. System zarządzania LPR.....	95
6.5.1. Monitorowanie oraz raportowanie.....	96
6.5.2. Ewaluacja realizacji LPR.....	104
6.5.3. Aktualizacja	104
7. WYNIKI PRZEPROWADZENIA STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	105
8. LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	105
9. SPIS TABEL.....	107
10. SPIS RYSUNKÓW	108
11. SPIS WYKRESÓW	109

1. WYKAZ POJĘĆ I SKRÓTÓW UŻYTYCH W OPRACOWANIU

- **ASOS** – Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych
- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- **EFS** – Europejski Fundusz Społeczny
- **FIO** – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020
- **FS** – Fundusz Spójności
- **GUS** – Główny Urząd Statystyczny,
- **JST** – jednostka samorządu terytorialnego,
- **LPR** – Lokalny Program Rewitalizacji
- **PDK** – Program Dziedzictwo Kulturowe
- **PE** – Program Edukacja
- **POliŚ** – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- **PRIK** – Program Rozwój Infrastruktury Kultury
- **RDOŚ** – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska,
- **RPO WO 2014-2020** – Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
SWOT – strengths (silne strony), weaknesses (słabe strony), opportunities (szanse) i threats (zagrożenia),
- **WFOŚiGW** – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu.

Podjęcia przedstawione poniżej, pochodzą z "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, z 3 lipca 2015 r.

- **Rewitalizacja** – kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.
Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).
- **Stan kryzysowy** – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitał społeczny, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
 - środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
 - przestrzenno- funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej),
 - technicznej (w szczególności w zakresie degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

- **Obszar zdegradowany** – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.
- **Obszar rewitalizacji** – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt. 2, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
- **Program rewitalizacji** – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

2. WSTĘP

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Grodków (*LPR*) jest dokumentem, który ma na celu odpowiednie zarządzanie procesem wyprowadzania obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Występowania obszaru zdegradowanego zostało określone w wyniku diagnozy, która została szeroko opisana w niniejszym dokumencie. Podstawą prawną opracowania jest Umowa Nr 19/IGP/2016 zawarta w dniu 01.06.2016 r. pomiędzy firmą ATMOTERM S.A., a Gminą Grodków. Treść dokumentu oraz sposób jego opracowania był w dużej mierze zależny od "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020" (dalej nazywanych *Wytycznymi*) przygotowanych przez Ministerstwo Rozwoju. Wytyczne wyjaśniają oraz definiują kluczowe pojęcia ale co najważniejsze wskazują cechy i elementy programów rewitalizacji, które obligatoryjnie muszą się w nich znaleźć. Wszystkie wskazane elementy zostały zawarte w poniższych rozdziałach. Maksymalny zasięg czasowy, w którym może obowiązywać LRP jest określony przez art. 52 ustawy z dnia 9 października 2015 r., która do dnia 31 grudnia 2023 r. dopuszcza realizację przedsięwzięć wynikających z programu nie będącego Gminnym Programem Rewitalizacji, opracowanym zgodnie z zapisami ustawy.

Dokument został dofinansowany w formie dotacji celowej ze środków budżetu Państwa, w tym 15% środków krajowych oraz 85% ze środków Funduszu Spójności z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

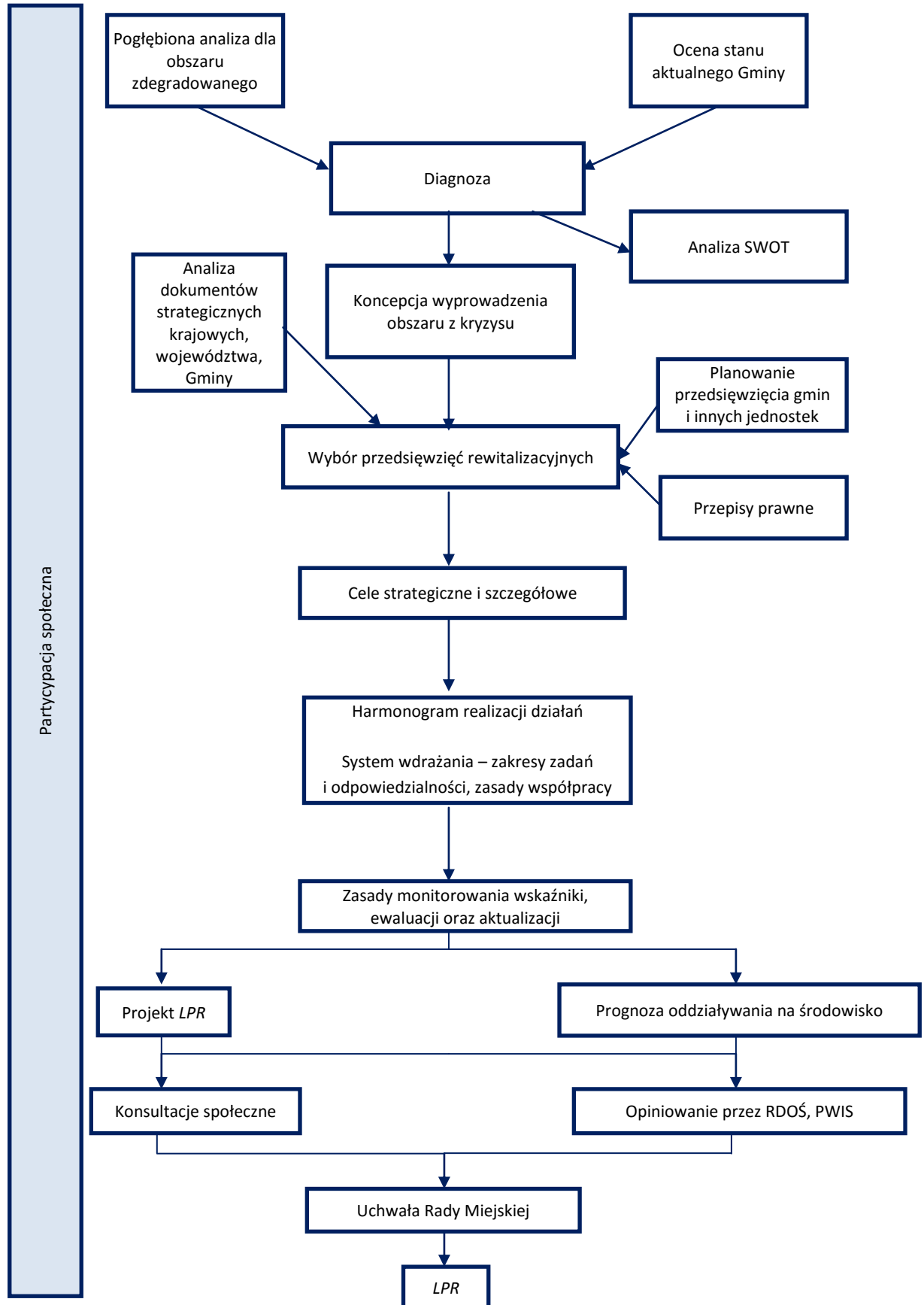
2.1. Cel i podstawa wykonania LPR

Celem *LPR* jest wykrycie obszarów zdegradowanych, a następnie poprawienie ich funkcjonalności oraz stworzenie warunków do dalszego rozwoju. Lokalny Program Rewitalizacji jest również niezbędnym instrumentem podczas ubiegania się o pomoc finansową z Unii Europejskiej.

LPR ma na celu również wzmocnienie działań na rzecz poprawy jakości życia na obszarach, na których zdiagnozowano koncentrację negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej, technicznej.

2.2. Struktura dokumentu i metodyka jego opracowania

Etapy opracowania *LPR* przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 1 Ogólny schemat opracowania LPR [źródło: opracowanie własne]

3. STRESZCZENIE

LPR dla miasta Grodków jest dokumentem strategicznym wyznaczającym główne cele i kierunki działań w zakresie rewitalizacji.

Na początku dokumentu zamieszczono rozwinięcie głównych skrótów oraz przedstawiono wyjaśnienie najważniejszych pojęć. Następnie opisano cel i podstawę wykonania *LPR* oraz opisano strukturę dokumentu i metodykę jego opracowania.

W rozdziale Diagnoza poddano analizie stan aktualny miasta zwracając uwagę na główne wielkości ją opisujące. Przedstawiono informacje dotyczące istotnych z punktu widzenia rewitalizacji zagadnień tj. demografii (w tym zameldowania oraz wymeldowania, strukturę wiekową ludności, podział na grupy ekonomiczne), bezrobocia, gospodarstw domowych, edukacji (wychowania przedszkolnego, uczniów szkół podstawowych), dochodów i wydatków, podmiotów gospodarczych, infrastruktury drogowej, technicznej oraz mieszkalnictwa. Następnie poddano analizie zgodnie z metodyką analizy *SWOT* silne oraz słabe strony miasta pod kątem obszaru zdegradowanego oraz szanse oraz mogące wystąpić zagrożenia. Analiza *SWOT* jest jednym z najpowszechniejszych instrumentów analizy sytuacji, dokonywanej w celu uporządkowania informacji o stanie aktualnym. Wykonano kluczową dla dokumentu diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych. Opisano metodykę przyjętą w zakresie wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji wraz z przedstawieniem poszczególnych kroków, które zostały podjęte. Odrębnie poddano analizie wskaźniki opisujące sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, techniczną oraz przestrzenno-funkcjonalną. Zakończeniem rozdziału jest mapa podsumowująca nagromadzenie problemów dla poszczególnych obszarów. Opisano również wizję rewitalizacji ze szczególnym skupieniem się na wizji obszaru rewitalizacji i potencjalnym zmianom, które będą miały miejsce po wdrożeniu projektów rewitalizacyjnych.

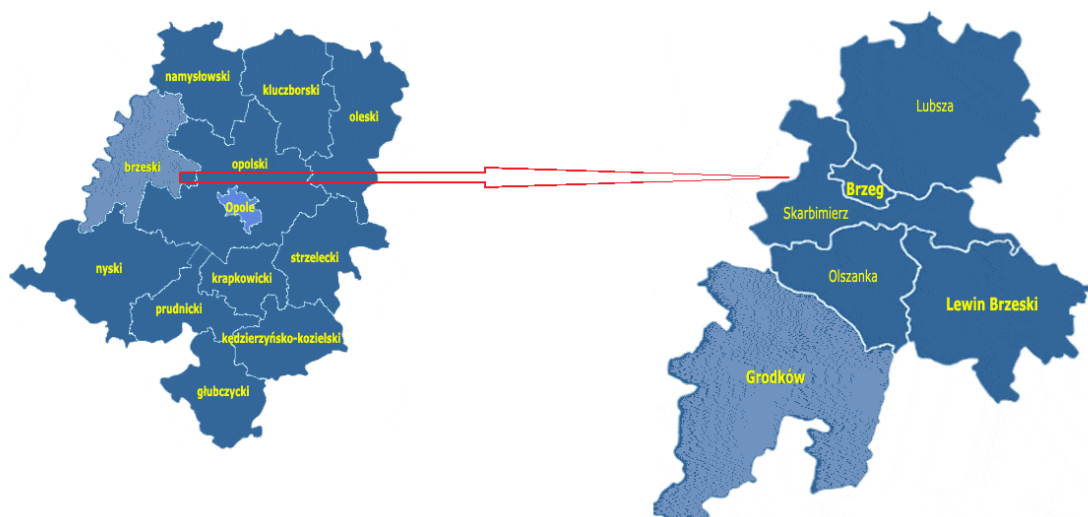
W rozdziale Strategia zaprezentowano cele szczegółowe dla sfery rewitalizacji wraz z przypisaniem kierunków działań. Zaprezentowano harmonogram rzeczowo-finansowy zawierający projekty, które zostały zaplanowane do realizacji w ramach *LPR*. Zawiera on nazwę projektu, opis planowanych działań, oczekiwane rezultaty projektu, szacunkowe koszty wraz z potencjalnym źródłem finansowania oraz okresem realizacji. Przedstawiono również przedsięwzięcia wpływające na eliminację lub ograniczanie negatywnych zjawisk, a które są działaniami uzupełniającymi.

W rozdziale Zagadnienia systemowe opisano mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych. Mechanizmy zapewnią spełnienie podstawowych cech tj. komplementarności przestrzennej, komplementarności proceduralno-instytucjonalnej, komplementarności międzyokresowej oraz komplementarności źródeł finansowania. Opisano możliwe źródła finansowania projektów rewitalizacyjnych. Możliwymi źródłami są zarówno środki unijne, własne gminy, jak i środki poszczególnych interesariuszy. Przedstawiono mechanizmy, które podjęto w celu włączenia interesariuszy w pracę nad przygotowaniem dokumentu oraz wdrożeniem w proces rewitalizacji. Przetawiono zagadanie teoretyczne samej rewitalizacji jak i konkretne działania prowadzone w Grodkowie. Omówiono również powiązania *LPR* z obowiązującymi na terenie kraju, województwa oraz gminy dokumentami strategicznymi i planistycznymi. Zaprezentowano system zarządzania, monitorowania oraz raportowania. Dodatkowo w rozdziale tym opisano ewaluację realizacji *LPR*. Na końcu przedstawiono system zarządzania dokumentem w zakresie wdrażania, realizacji, monitorowania, raportowania oraz aktualizacji dokumentu.

4. DIAGNOZA

4.1. Analiza obecnej sytuacji gminy

Miasto Grodków położone jest w gminie miejsko-wiejskiej Grodków, w powiecie brzeskim, w południowo-zachodniej części województwa opolskiego. Od strony wschodniej gmina Grodków graniczy z gminą Niemodlin, od północnego wschodu i wschodu z gminą Olszanka, od zachodu z gminą Przeworno i Wiązów, od południowego zachodu z gminą Kamiennik, od południa z gminą Skoroszyce i Pakostawice.

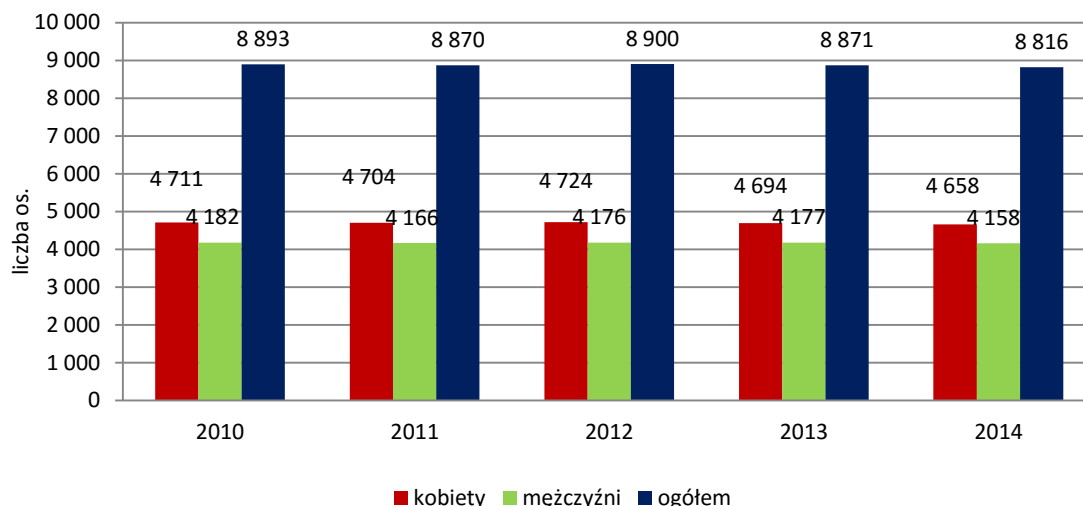
Rysunek 2. Gmina Grodków na tle województwa opolskiego i powiatu brzeskiego [Źródło: www.gminy.pl]

Gmina Grodków zajmuje powierzchnię 286 km², z czego 9,9 km² przypada na miasto Grodków. Miasto oddalone jest od Opola o 52 km i taka sama odległość dzieli je od Wrocławia. Gmina leży w ciągu ważnych arterii komunikacyjnych: przy trasie Wrocław - Nysa – Głuchołazy oraz 8 km od autostrady A5 – odcinka Gliwice-Wrocław.

Rysunek 3. Usytuowanie miasta Grodków na terenie gminy Grodków

Według danych GUS na dzień 31 grudnia 2014 r. miasto Grodków zamieszkiwało 8 816 mieszkańców. Pod względem płci, niewielką przewagę stanowiły kobiety – 52,8%. W ostatnich latach zaobserwować można spadek ogólnej liczby ludności miasta, co jest tendencją charakterystyczną dla całego kraju. Dla lat 2010-2014 w przypadku Polski spadek ten wyniósł jednak tylko 0,13%, natomiast dla miasta Grodków mniej, bo 0,9%. Grodków charakteryzuje się niską średnią gęstością zaludnienia – w roku 2014 wynosiła ona w mieście 892 osoby/km².

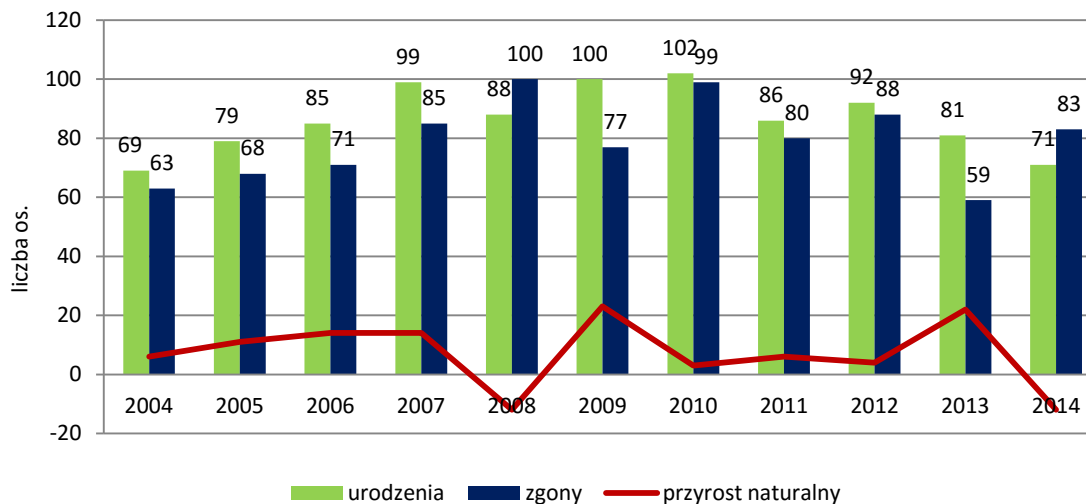
Wykres 1. Liczba ludności miasta Grodków w latach 2010-2014 według faktycznego miejsca zamieszkania [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Tabela 1. Liczby ludności gminy i miasta Grodków w 2014 r.

Liczba ludności Gminy i Miasta Grodków w 2014 roku		
	gmina	miasto
kobiety	9 979	4 658
mężczyźni	9 641	4 158
ogółem	19 620	8 816

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.

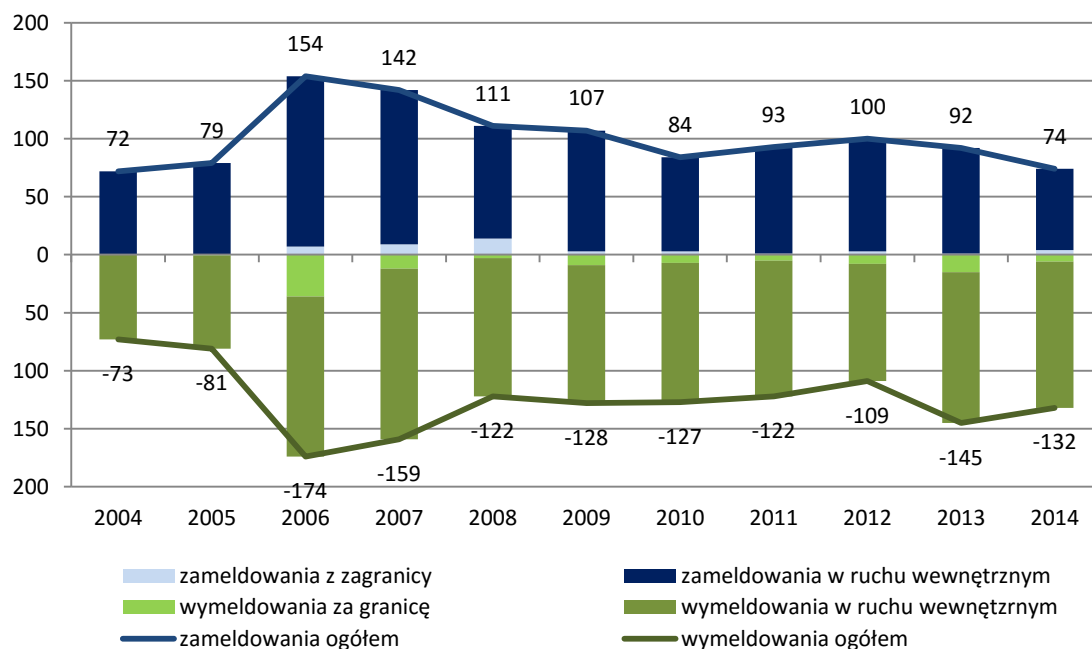
Spadek ludności miasta spowodowany jest ujemnym saldem migracji. W przeciągu badanego dziesięciolecia przyrost naturalny przyjmował głównie dodatnie wartości (poza rokiem 2008 i 2014) co jest zjawiskiem pozytywnym, odbiegającym od trendów ogólnopolskich i wojewódzkich.

Wykres 2. Ruch naturalny ludności w mieście Grodków w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Na przestrzeni analizowanych lat zauważalna jest negatywna tendencja dotycząca migracji ludności z miasta Grodków, co zostało przedstawione na poniższym rysunku. Saldo migracji, w analizowanym okresie osiąga wartości ujemne, zarówno dla migracji wewnętrznych, jak i za granicę. Oznacza to, że więcej osób się wymeldowuje, niż dokonuje zameldowania. Wymeldowania w ruchu wewnętrznym spowodowane są migracją zarobkową, podjęciem nauki w innym mieście czy chęcią zmiany środowiska.

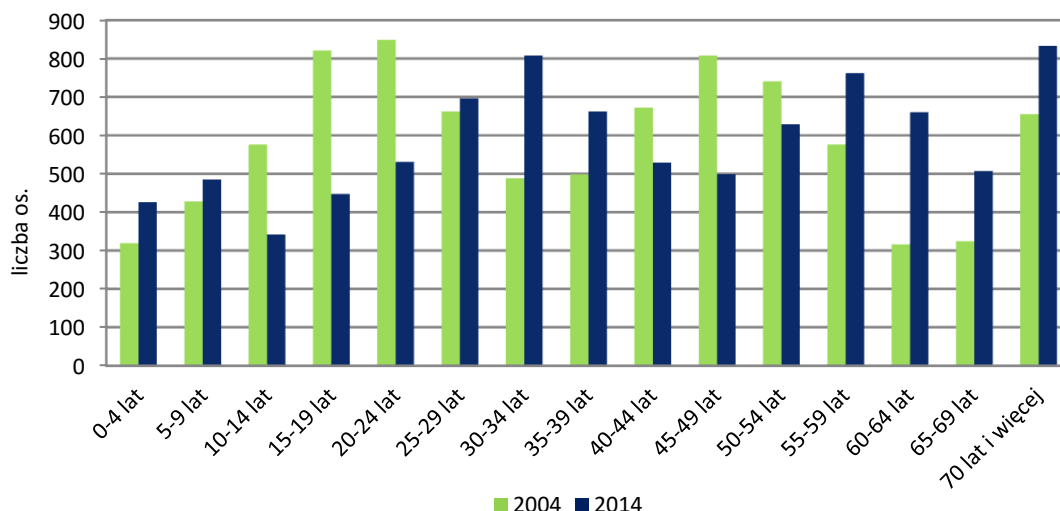
Wymeldowania za granicę spowodowane są natomiast głównie emigracją zarobkową. Trudno określić trend w migracjach zagranicznych miasta, ponieważ co roku przyjmowały one znacznie różniące się wartości.

Wykres 3. Liczba zameldowań i wymeldowań wraz z kierunkiem przemieszczeń w mieście Grodków w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Ujemne saldo migracji wpływa negatywnie na saldo mieszkańców miasta również w przyszłości, co wpłynie na obniżenie się zdolności rozwojowych miasta Grodków.

Poniższy wykres przedstawia trendy demograficzne w mieście dla lat 2004 i 2014. Miasto charakteryzuje regresywna struktura wieku ludności, cechująca się dużym udziałem osób starych i mniejszym udziałem dzieci i młodzieży, jednakże wartości te są lepsze niż dla województwa opolskiego. Szczególnie pozytywny jest wzrost liczby najmłodszych mieszkańców miasta - do wieku 9 lat.

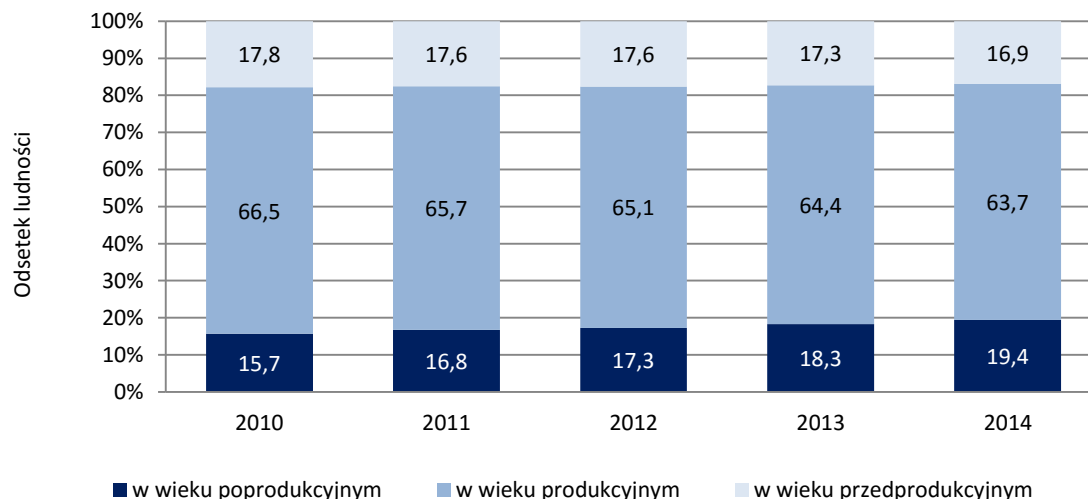

Wykres 4. Struktura ludności miasta Grodków według poszczególnych grup wieku w roku 2004 i 2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

W ostatnich dziesięciu latach, w mieście Grodków nastąpił wyraźny wzrost liczby dzieci do 9 roku życia związany ze wzrostem urodzeń w ostatnich latach i spadek liczby młodzieży oraz ludzi młodych do 24

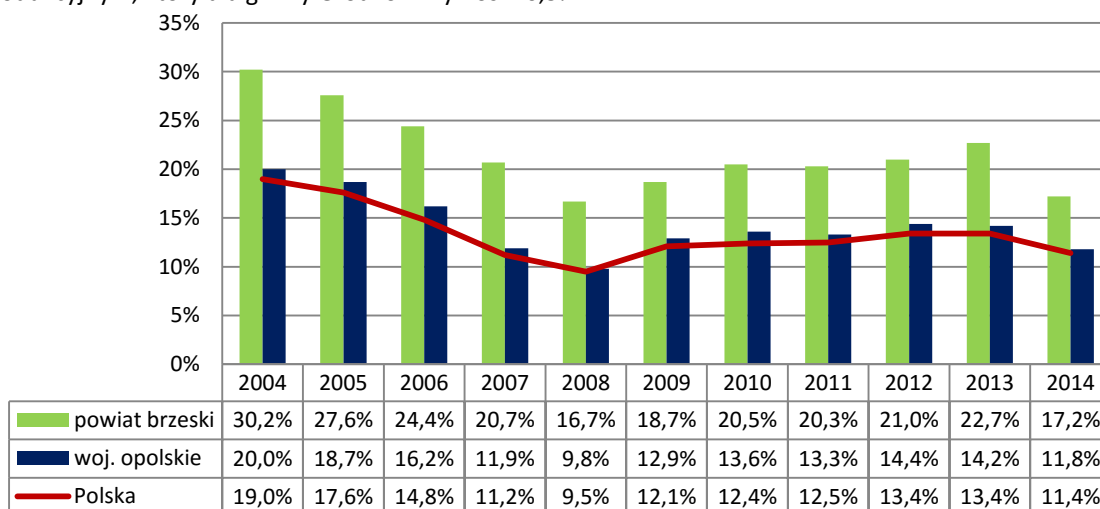
roku życia- związany z wcześniejszym spadkiem urodzeń oraz migracją. W strukturze wiekowej ludności miasta wyraźnie widoczny jest wyż demograficzny osób w wieku 70 lat i więcej. Jest to trend ogólnopolski świadczący o starzeniu się społeczeństwa.

W roku 2014 w strukturze ekonomicznej ludności najliczniejszą grupę (63,7%) stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2010-2014 wykazuje jednak tendencję malejącą. Również obserwuje się wyraźny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskazuje to na zjawisko tzw. „starości demograficznej”.

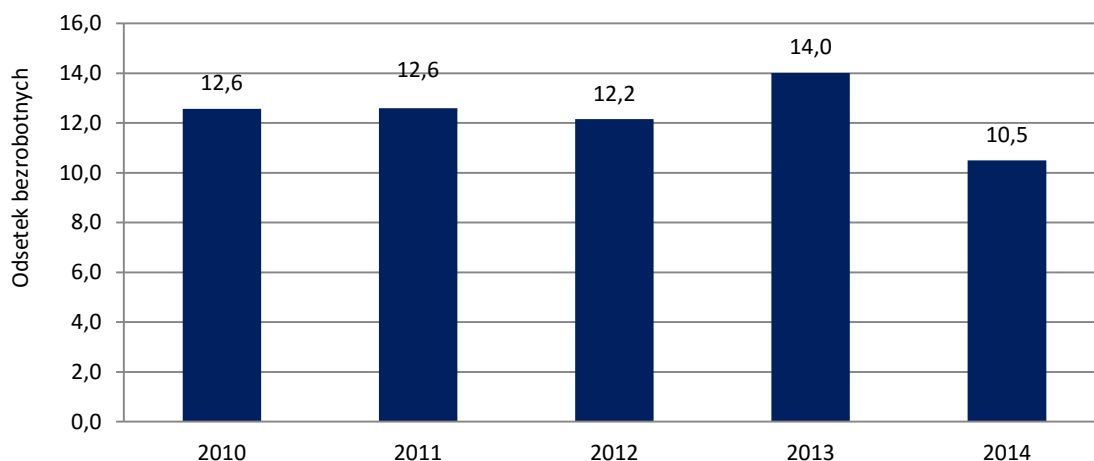

Wykres 5. Ludność miasta Grodków według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Dużym problemem społecznym miasta jest bezrobocie. Stopa bezrobocia w latach 2004-2014 ulegała niewielkim wahaniom, jednak ogólny trend wskazuje na nieznaczny spadek bezrobocia. Najwyższa stopa bezrobocia w analizowanym okresie odnotowana była w roku 2004 i wynosiła dla powiatu brzeskiego 30,2%. Dla roku 2014 stopa bezrobocia była znacznie mniejsza i wyniosła 17,2%. Stan ten potwierdza również analiza wskaźnika udziału bezrobotnych, względem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, który dla gminy Grodków wyniósł 10,5%.

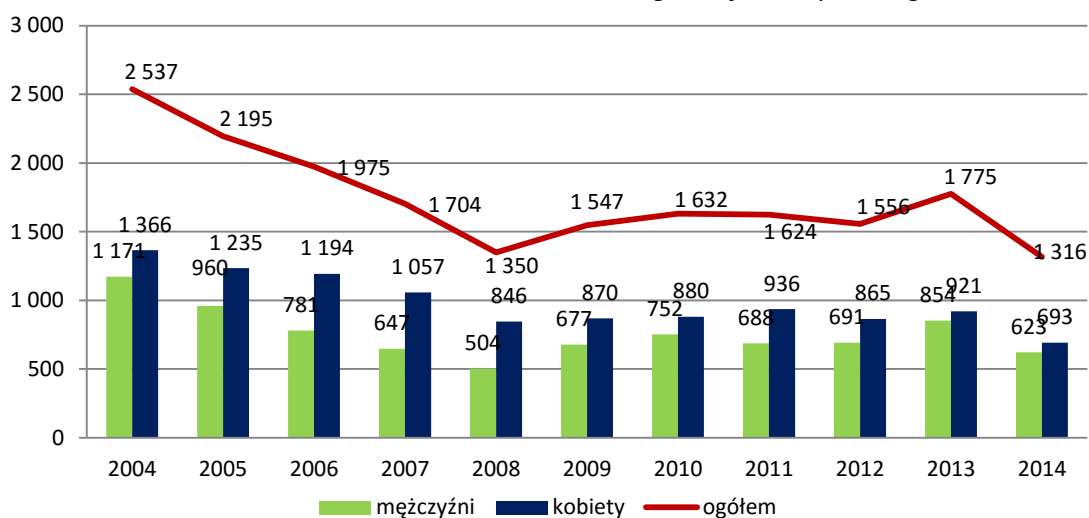

Wykres 6. Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004 -2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

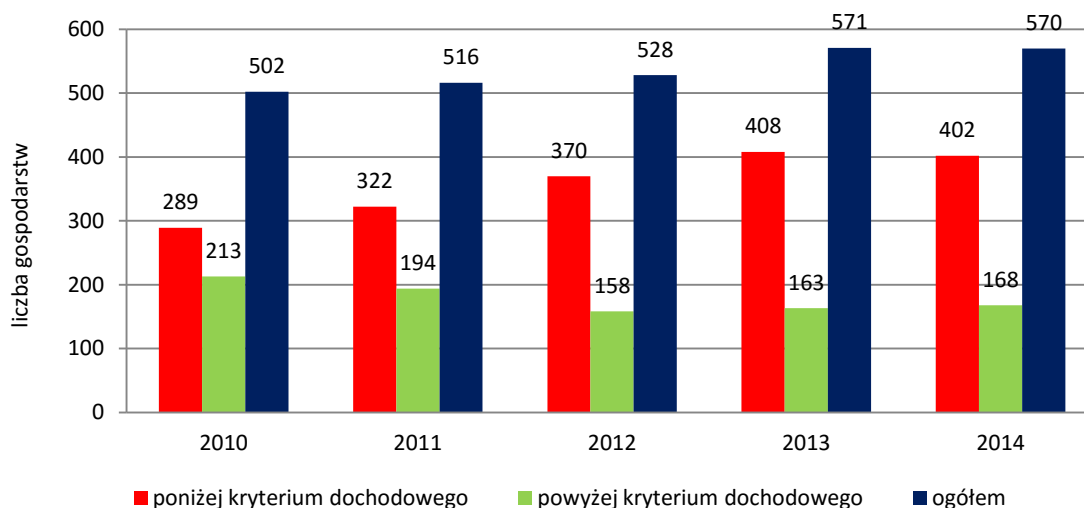
Wykres 7. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Liczbę bezrobotnych zarejestrowanych w gminie przedstawia poniższy wykres. W 2014 r. w gminie Grodków 1 316 osób pozostawało bez pracy. Wśród bezrobotnych większość stanowią kobiety (52,6%). Analizując dane za ostatnie 10 lat rysuje się trend spadkowy w liczbie osób pozostających bez pracy. Trend ten jednak w dużej mierze może być pozorny, ponieważ część osób pozostających bez pracy nie była nigdy zarejestrowana lub wyrejestrowała się z listy osób bezrobotnych. W związku z wysokim poziomem bezrobocia została uruchomiona w Grodkowie Filia Powiatowego Urzędu Pracy w Brzegu.

Wykres 8. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Grodków w podziale na płeć w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Jednostką organizacyjną w zakresie pomocy społecznej dla mieszkańców gminy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie. W latach 2010-2014 w gminie Grodków liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej rosła. W 2014 r. 570 gospodarstw korzystało z pomocy społecznej.

Wykres 9. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

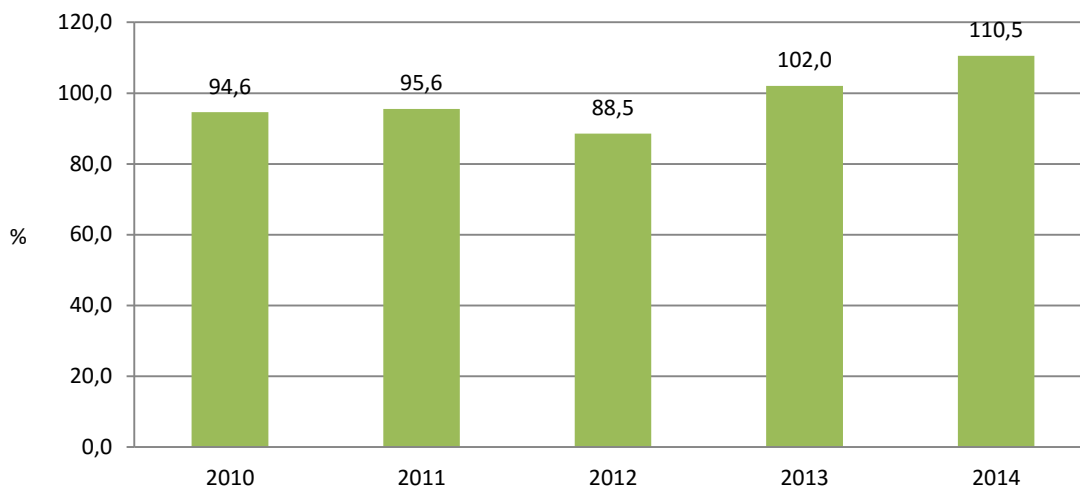
Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie w 2015 roku udzielił pomocy 388 rodzinom. Poniżej przedstawiono liczbę rodzin/osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na:

- ubóstwo – 388/976;
- bezrobocie – 317/815;
- ciężką lub długotrwałą chorobę – 201/392;
- niepełnosprawność – 199/449;
- potrzeby ochrony macierzyństwa – 95/470;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 68/217;
- alkoholizm – 66/ 115.

Jak wynika z powyższych danych najczęstszym powodem przyznania pomocy było: ubóstwo, bezrobocie, choroba i niepełnosprawność. Należy jednak zaznaczyć, że w większości przypadków podstawą do udzielenia pomocy było równocześnie kilka przesłanek. Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie ponadto realizował pomoc polegającą na dożywianiu w placówkach oświatowych – z czego skorzystało 308 dzieci.

Powiat brzeski charakteryzuje się niskim poziomem bezpieczeństwa publicznego. Według danych GUS na terenie powiatu brzeskiego w 2014 r. popełniono w sumie 2 448 przestępstw, z czego 1 568 o charakterze kryminalnym, 1 379 przeciwko mieniu i 87 przeciwko życiu i zdrowiu. W przeciągu lat 2012-2014 ilość przestępstw ulegała wahaniom – w roku 2012 odnotowano ich w powiecie brzeskim w sumie 2 873 a w roku 2013 – 2 991. Wskaźnik wykrywalności przestępstw ogółem dla powiatu brzeskiego w 2014 r. wyniósł 73%.

W mieście funkcjonują 2 przedszkola - w tym 1 publiczne i 1 niepubliczne, klub dziecięcy „pluszowy kącik” oraz niepubliczny żłobek. Z opieki przedszkolnej w 2014 r. korzystało 110,5% dzieci w wieku 4-6 lat. Jest to wynik lepszy niż średnia dla powiatu brzeskiego, która wyniosła 89,8%. Tak duży odsetek dzieci spowodowany jest objęciem opieką przedszkolną dzieci mieszkających poza miastem Grodków.

Wykres 10. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 4-6 lat w mieście Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

W mieście Grodków funkcjonuje 1 szkoła podstawowe oraz 2 gimnazja. Liczba uczniów szkół podstawowych w mieście od 2010 do 2013 roku malała, po czym w roku 2014 nastąpił jej wzrost – do szkoły podstawowej uczęszczało 590 uczniów. Wzrost spowodowany był objęciem obowiązkiem szkolnym dzieci wieku 6 lat. Liczba uczniów w gimnazjach natomiast sukcesywnie malała i w roku 2014 wynosiła 451 uczniów. Sytuacja ta jest przede wszystkim wynikiem zmian demograficznych zachodzących w gminie.

Wykres 11. Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w mieście Grodków w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

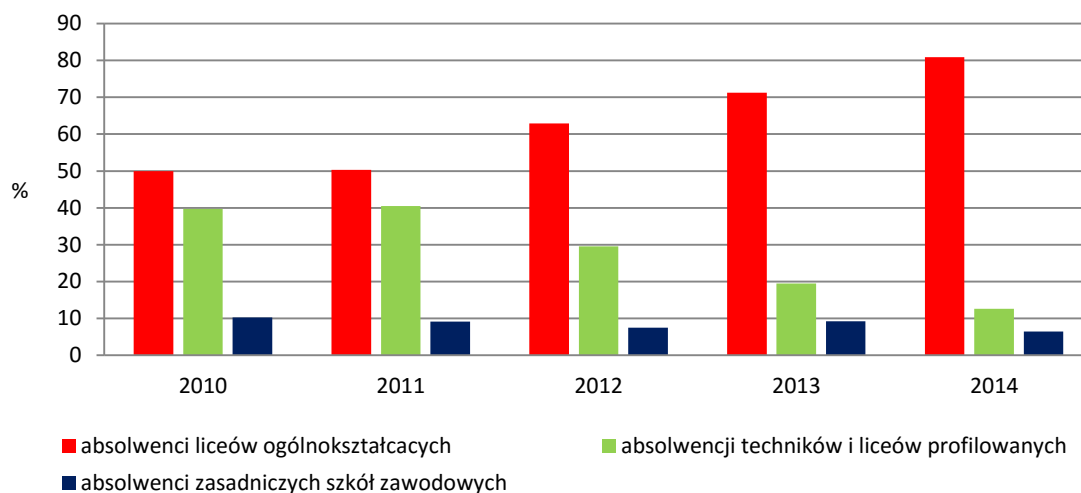
W celu oceny poziomu edukacji posłużono się wynikami sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej. Najwyższe oceny uczniowie osiągnęli z języka angielskiego (77,8%), najłabiej wypadł przedmiot ścisły (59,2%). Jak wskazuje poniższe zestawienie w porównaniu z województwem i powiatem brzeskim poziom edukacji w mieście Grodków wypada słabo.

Tabela 2. Wyniki egzaminu po VI klasie szkoły podstawowej w 2015 r.

Wyszczególnienie	j. polski	matematyka	j. angielski
województwo opolskie	71,9	60	78,2
powiat brzeski	70,4	58,3	75,2
Miasto Grodków	67,4	59,2	77,8

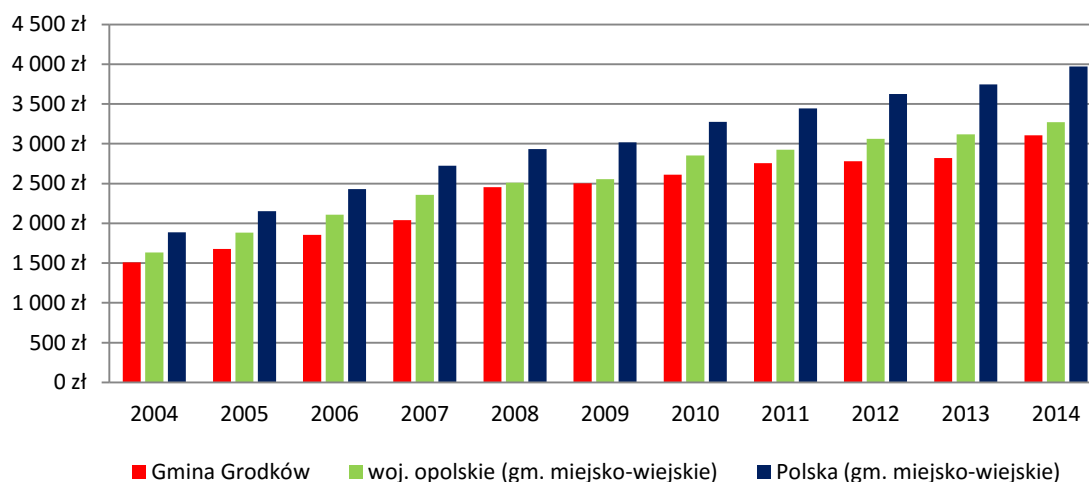
Źródło: www.oke.wroc.pl

Analizując sytuację szkolnictwa ponadgimnazjalnego w mieście Grodków, należy zauważyć znaczny spadek absolwentów techników i szkół zawodowych oraz wzrost udziału absolwentów liceów ogólnokształcących.

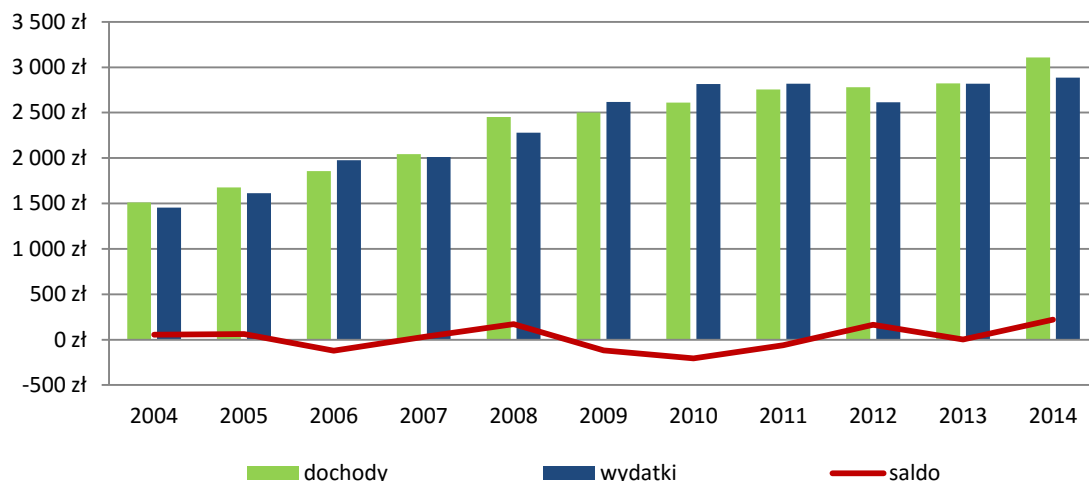
Wykres 12. Udział absolwentów poszczególnych szkół ponadgimnazjalnych w mieście Grodków w latach 2010-2014 [Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Dochody gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w minionych latach wyraźnie wzrastały. W roku 2004 dochód/1mieszkańca wynosił 1 510 zł, a w roku 2014 - 3 107 zł. Jest to trend ogólnopolski. Dochód gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca wskazuje jednak niższą wartość niż dla województwa opolskiego oraz kraju, gdzie w roku 2014 był on odpowiednio o 5% i 28% większy.

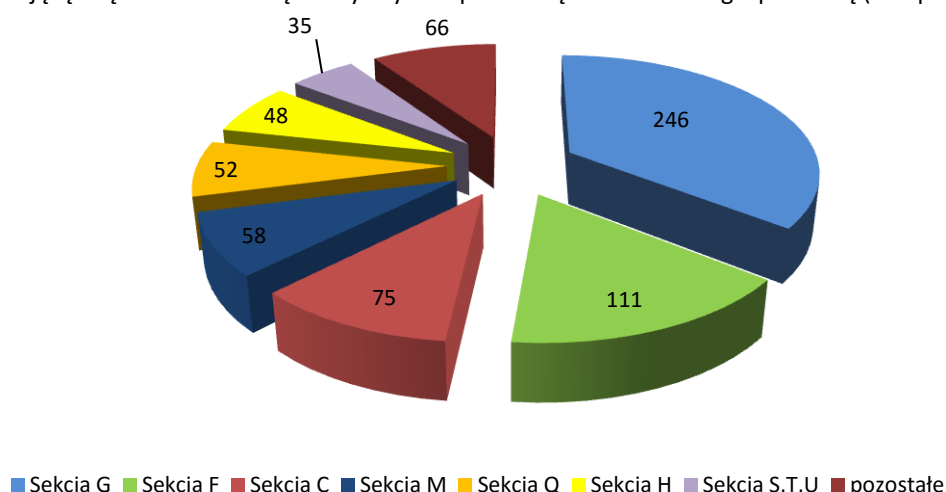
Wykres 13. Dochody i wydatki gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Analizując dochody i wydatki gminy Grodków na przestrzeni lat 2004-2014 należy zauważyć, iż czterokrotnie wydatki przekraczały dochody gminy. W przeciągu analizowanego okresu gmina „dopłacała” średnio około 19 zł na jednego mieszkańca. W województwie opolskim średnia ta jest wyższa i wynosi 64,00 zł, zaś w gminach wiejsko-miejskich w Polsce osiąga poziom około 70,00 zł.

Wykres 14. Dochody i wydatki gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Na ocenę stanu danego obszaru istotny wpływ ma analiza poziomu przedsiębiorczości. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w mieście Grodków w 2014 r. zarejestrowanych było 1 020 podmiotów gospodarczych, z czego 967 (czyli 95%) stanowiły podmioty prywatne. W stosunku do roku 2004 nastąpił wzrost ilości zarejestrowanych podmiotów gospodarczych o 12%. W sektorze prywatnym przeważającą większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (743 podmioty).

Wykres 15. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w mieście Grodków wg Sekcji PKD 2007, stan na rok 2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Objaśnienia:

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcje S,T,U – Pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, organizacje i zespoły eksterytorialne

Prawie jedna trzecia podmiotów prowadzi działalność związaną z handlem i naprawami. Kolejną grupą są podmioty z branży budownictwa i przetwórstwa przemysłowego. Wśród podmiotów gospodarczych przeważają mikro-przedsiębiorstwa, które w sumie stanowiły w 2014 r. 95% wszystkich

zarejestrowanych podmiotów. W mieście Grodków wartość wskaźnika przedsiębiorczości w roku 2014 wyniosła 116 podmiotów/1000 i jest tym samym wyższy niż średnia dla województwa opolskiego, która wynosi 100 podmiotów/1000 mieszkańców.

W Grodkowie istnieje kilka większych podmiotów gospodarczych:

- Grodkowskie Zakłady Wyrobów Metalowych – produkcja sprzętu p.pożarowego, butli gazowych i zbiorników samochodowych LPG;
- Animex foods Sp. z o.o. – producent wędlin
- Agri-Plus – producent pasz;
- GRODCONO – produkcja wafli;
- Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Kole – producent wyrobów mleczarskich;
- MAXIPLAST – produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych;
- AGRO-AS – obsługa rolnictwa.

Miasto wymaga dalszego rozwoju przemysłu i pozyskania nowych inwestorów. Położenie miasta Grodków jest jego istotnym atutem – zarówno pod względem krajowej, jak i międzynarodowej komunikacji drogowej. Szczególną zaletą jest bliskość autostrady A4 oraz skomunikowanie jej przez „Węzeł Przyleski” z infrastrukturą drogową gminy. Centrum miasta jest połączone z autostradą poprzez drogę wojewódzką nr 401. Stan techniczny Autostrady A4 i drogi wojewódzkiej 401 jest dobry. Miejskie ciągi pieszo-jezdne często jednak wymagają modernizacji.

Komunikacja zbiorowa w mieście i gminie Grodków realizowana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS). Zakłada się utrzymanie sieci przystanków. Przez miasto przebiega drugorzędowa linia kolejowa nr 288 relacji Nysa-Brzeg. Linia prowadzi ruch pasażerski (szyno busy) i towarowy.

Na terenie miasta Grodków infrastrukturę zdrowotną stanowi:

- Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, ul. Szpitalna 13, Grodków;
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Mickiewicza 15, Grodków;
- Przychodnia „zdrowie”, ul. Szpitalna 13, Grodków;
- NZOZ „Medium”, ul. Warszawska 44, Grodków;
- NZOZ „Sanmed”, ul. Słowackiego 3, Grodków;
- NZOZ „Promed”, ul. Szpitalna 1, Grodków.

Działalność kulturalna w mieście realizowana jest przez Ośrodek Kultury i Rekreacji w Grodkowie (OKiR) z Domem Kultury i Halą Sportową. Obecnie OKiR posiada ponad 20 sekcji i kół zainteresowań oraz organizuje ok. 30 imprez kulturalno-rekreacyjnych rocznie. Grodków posiada również następującą infrastrukturę sportowo-rekreacyjną¹:

- Halę Sportową przy LO,
- Letni Basen Kąpielowy,
- Halę Sportową przy OKiR,
- Stadion Miejski,
- „Moje boisko - ORLIK 2012”.

Miasto Grodków jest bogate w zachowane obiekty dziedzictwa kulturowego, w szczególności sakralnego. Miasto posiada na swoim terenie wiele obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków. Do najistotniejszych należy zaliczyć:

- Stare Miasto i Ratusz z przełomu XV/XVI w.;
- Kościół par. p.w. św. Michała Archanioła, z cennymi zabytkami: ołtarzem, chrzcielnicą, organami;
- Kościół ewangelicki – neoromański kościół z XIX, obecnie w ruinie;
- mury obronne z XIV-XV w., z bramami Ziębicką i Lewińską oraz Basztą Więzienną;
- wiatrak typu holenderskiego z przełomu XVIII i XIX w.

Infrastruktura techniczna w mieście Grodków w ostatnich latach nie uległa dużym zmianom. Pod względem wyposażenia w sieć wodociągową oraz kanalizacyjną w mieście sytuacja przedstawia się bardzo dobrze. Łączna liczba odbiorców sieci wodociągowej w mieście wynosiła w 2014 r. 8 624 osób. Z instalacji korzysta 97,8% ogółu ludności miasta.

¹ <https://grodkow.pl>

Tabela 3. Wskaźniki sieci wodociągowej w mieście Grodków

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	24,3	24,3	24,0	24,2	24,2
Ludność korzystająca z sieci [os.]	8 694	8 674	8 705	8 677	8 624
Zużycie wody ogółem na 1 mieszkańca [m ³]	30,7	29,5	30,0	28,3	27,4

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.

Tabela 4. Wskaźniki sieci kanalizacyjnej w mieście Grodków

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	28,3	28,3	28,3	28,3	28,4
Ludność korzystająca z sieci [os.]	8 364	8 346	8 378	8 352	8 304
Ścieki odprowadzone [dam ³]	352	339	340	330,0	317,0

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.

Według GUS na koniec 2014 r. długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta Grodków wynosiła tylko 28,4 km i korzystało z niej 8 304 osób, czyli 94,2% mieszkańców miasta. Mieszkańcy nie podłączeni do sieci kanalizacyjnej ścieki bytowo-gospodarcze gromadzą w bezodpływowych zbiornikach (szambach).

Zaopatrzeniem w wodę oraz odprowadzaniem ścieków w gminie Grodków zajmują się Grodkowskie Wodociągi i Kanalizacja sp. z o.o. w Tarnowie Grodkowskim (GRODWiK). Miasto zaopatrywane jest w wodę przez wodociąg Grodków. Woda uzdatniana jest w stacji uzdatniania wody Grodków. Zbiorcza sieć kanalizacyjna dostarcza ścieki do oczyszczalni ścieków w Tarnowie Grodkowskim².

Długość sieci gazowej na terenie miasta Grodków wynosi 24,4 km. Gaz sieciowy w 2014 r. dostarczany był do 2 530 gospodarstw domowych, 82,2% mieszkańców miasta korzystało z sieci gazowej.

Tabela 5. Wskaźniki sieci gazowej w mieście Grodków

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci gazowej [km]	24,3	24,3	24,3	24,3	24,4
Odbiorcy gazu [gosp.]	2 522	2 355	2 535	2 368	2 530
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań [tys. m ³]	647,5	583,5	653,1	568,5	550,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.

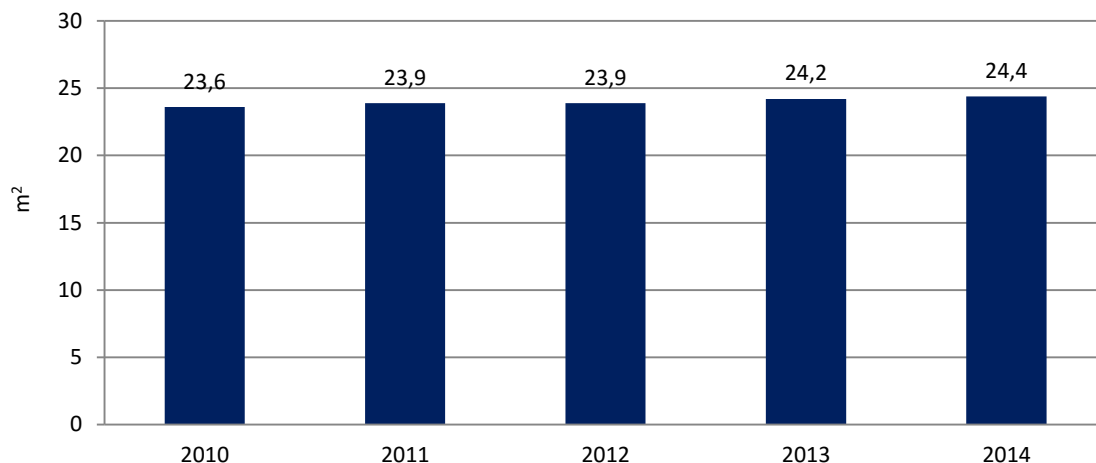
Na przestrzeni lat 2010-2014 liczba budynków mieszkalnych w mieście Grodków wzrosła o 5,3% i w 2014 r. wyniosła 935 budynków. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w mieście również rosta i w roku 2014 wynosiła 67,1 m². Podobny trend wykazywał wskaźnik przeciętnej powierzchni mieszkania na osobę który w 2014 r. wyniósł 24,4 m².

Tabela 6. Wskaźniki zasobów mieszkaniowych w mieście Grodków

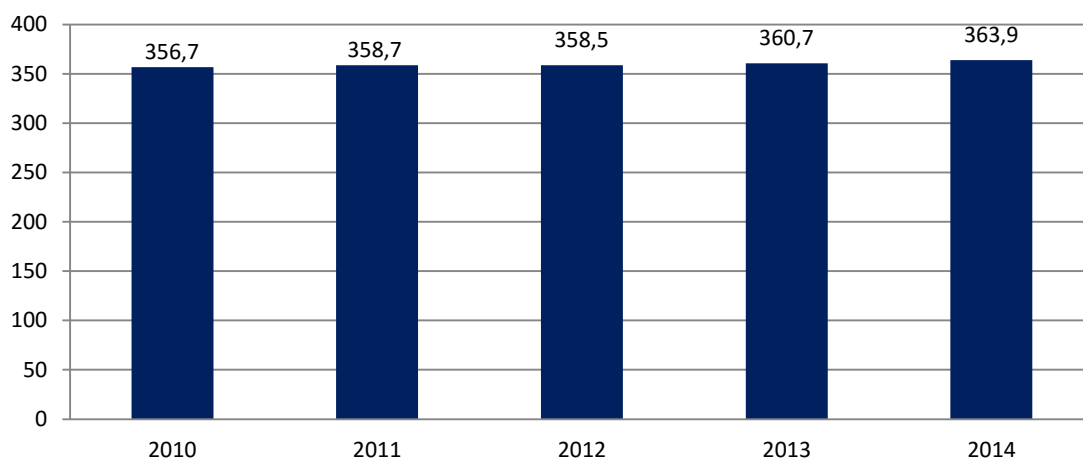
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba budynków mieszkalnych w mieście	888	911	919	927	935
Liczba mieszkań	3 172	3 182	3 191	3 200	3 208
Izby	11 371	11 426	11 476	11 521	11 561
Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania [m ²]	66,3	66,5	66,7	67,0	67,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.

² <https://grodwik.pl>

Wykres 16. Przekiętna powierzchnia mieszkania na osobę w mieście Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

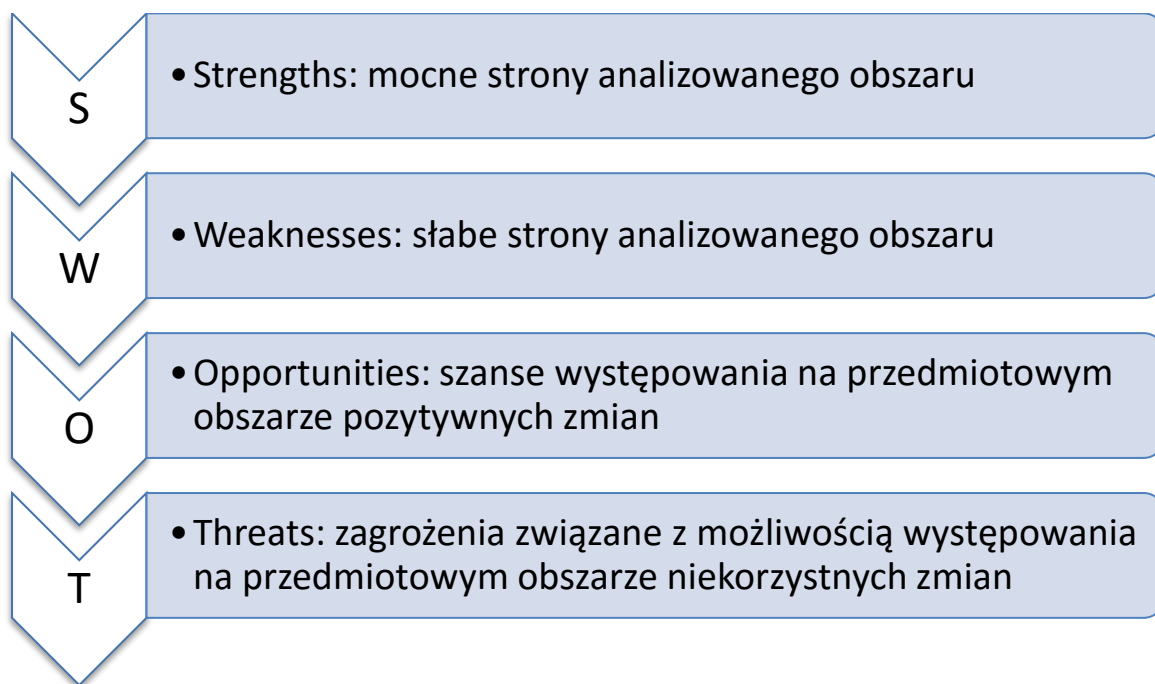
Wykres 17. Mieszkania w mieście Grodków na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]

Pozytywnym trendem jest wzrost wskaźnika liczby mieszkań na 1000 mieszkańców, który w 2014 r. wynosił ok. 363,9/1000 mieszkańców (wzrost od 2010 r. o 2 %).

Miasto Grodków charakteryzuje dobra jakość powietrza. Według „Programu Ochrony Powietrza dla strefy opolskiej, ze względu na przekroczenie poziomów dopuszczalnych pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz poziomów docelowych benzo(a)pirenu” w gminie Grodków nie występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych ww. substancji.

4.2. Analiza SWOT

W niniejszym rozdziale wykorzystano jedną z najpopularniejszych, a zarazem najskuteczniejszych metod analitycznych stosowanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego - analizę SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats).

Analiza SWOT jest podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych. Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron miasta Grodków oraz badania szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją w ramach realizacji zadań wynikających z projektu LPR.

Analizę SWOT przeprowadzono w odniesieniu do obszaru rewitalizacji:

Obszar rewitalizacji: Centrum Grodkowa w obrębie jego starych murów. Jest to obszar, gdzie kumuluje się najwięcej negatywnych zjawisk społecznych, technicznych i gospodarczych w Grodkowie

Stara część miasta jest obszarem szczególnie cennym pod względem historycznym (objęta strefą „A” ochrony konserwatorskiej) i centrotwórczym. Tutaj zlokalizowane są najważniejsze jednostki użyteczności publicznej, instytucje kształtujące życie społeczno – kulturalne miejscowej ludności, tutaj również znajdują się najważniejsze zabytki przyciągające turystów.

Tabela 7. Analiza SWOT obszaru rewitalizacji w Grodkowie

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – obszarem szczególnie cennym pod względem historycznym i centrotwórczym – lokalizacja najważniejszych jednostek użyteczności publicznej, instytucji kształtujących życie społeczno – kulturalne miejscowej ludności, – lokalizacja najważniejszych zabytków przyciągających turystów, – dogodnie położenie komunikacyjne, – aktywne pozyskiwanie i przemyślane wykorzystywanie środków unijnych – przyjazna obsługa klientów Urzędu Miejskiego w Grodkowie, duże zaangażowanie władz gminy, – tereny inwestycyjne, przygotowane dla potencjalnych inwestorów, – przebiegający przez gminę ważny szlak komunikacyjny – autostrada A4 oraz drogi wojewódzkie – potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (tereny inwestycyjne, sprzyjające warunki klimatyczne), – stosunkowo dobrze rozbudowana infrastruktura opieki zdrowotnej, społecznej i bezpieczeństwa publicznego, – stały dochód gminy w postaci podatku rolnego, – wysoki poziom oświaty podstawowej i gimnazjalnej, – wystarczająca liczba miejsc dla dzieci w przedszkolach, 	<ul style="list-style-type: none"> – zły stan budynków zabytkowych w historycznym centrum miasta, – zły stan techniczny budynków mieszkalnych oraz ich niska estetyka, – złe warunki mieszkaniowe (zwłaszcza w mieszkaniach komunalnych), – wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, – wysoki poziom bezrobocia, – wysoki odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym, – wysoki odsetek ludzi młodych pozostających bez pracy, – duży odsetek osób w wieku poprodukcyjnym zamieszkujących centrum miasta, – duża liczba patologii społecznych, – niska aktywność gospodarcza mieszkańców centrum, wysokie bezrobocie, – negatywne konsekwencje związane z emigracją mieszkańców – ujemne saldo migracji, – słabo rozwinięty przemysł rolno – spożywczy, – słabe wykorzystanie walorów turystyczno –rekreacyjnych regionu, – niski wskaźnik przedsiębiorczości, – niekorzystna struktura bezrobocia,

<ul style="list-style-type: none"> - wysoka wartość kulturowa i historyczna zabytków i układów urbanistycznych, - rozwinięta infrastruktura sportowa, - duże zasoby siły roboczej i pracowitość mieszkańców, - wdrożony system gospodarki odpadami, - istniejąca oczyszczalnia ścieków posiada rezerwę, - lokalne centrum handlu detalicznego, - oferty bezpłatnych kursów podnoszących kwalifikacje osób bezrobotnych. - współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz rodzin. - wykwalifikowana, stale doskonaląca się kadra pomocy społecznej. - otwartość Ośrodka Pomocy Społecznej i samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym. - dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników socjalnych, dzielnicowych, kuratorów sądowych - dostępność do różnego rodzaju form pomocy w zakresie bezrobocia, uzależnień i innych problemów dotyczących mieszkańców - Punkt Konsultacyjno – Informacyjny w Grodkowie - prowadzenie poradnictwa prawnego i socjalnego związanego z przemocą i problemem alkoholowym w rodzinie - praca socjalna prowadzona kompleksowo- interwencje w trudnych sytuacjach życiowych. - system pieczy zastępczej. - wprowadzenie do rodzin asystenta rodziny. - istnienie Zespołu Interdyscyplinarnego Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, który diagnozuje sytuację i udziela szybkiej i kompleksowej pomocy. - profilaktyka- klub AA, grupy wsparcia dla dzieci, programy profilaktyczne w szkołach. - warsztaty Terapii Zajęciowej. - zaangażowanie organizacji pozarządowych w rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych (Grodkowskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół). - oferty sportowe i kulturalne. Istnienie placów zabaw dla dzieci. - dobrze funkcjonujący system oświaty. - wdrażanie programów i projektów ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - niewielka liczba ścieżek i tras pieszych, rowerowych, edukacyjnych, - bezrobocie - brak miejsc pracy. - brak wykształcenia osób bezrobotnych. - starzenie się mieszkańców gminy. - zjawisko wyuczoney bezradności i dziedziczenia bezrobocia. - brak ośrodka interwencji kryzysowej. - brak wolontariuszy. - zmniejszanie się środków na realizację programów profilaktycznych. - brak dziennego domu pomocy dla osób starszych na terenie miasta. - brak poradni rodzinnych. - brak mieszkań chronionych i niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych - brak poradni rodzinnych. - brak miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. - bariery architektoniczne w mieście - brak programów realizowanych na rzecz seniorów. - słaby dostęp do lekarzy specjalistów.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość aplikowania o środki z funduszy europejskich UE 2014-2020, - stworzenie instrumentów oraz uwarunkowań umożliwiających przeprowadzenie procesu rewitalizacji obszaru, - pozytywne oddziaływanie nowych inwestycji w obszarze, - wdrażanie unijnych standardów z zakresie ochrony środowiska, - zwiększenie atrakcyjności miasta, - wprowadzenie urozmaiconych i aktywnych działań wspierających mieszkańców, skierowane również na interesujące i rozwijające zagospodarowanie im czasu wolnego, - wzrost zadowolenia mieszkańców oraz poczucia tożsamości z miejscem zamieszkania, - zagospodarowanie strefy grodkowskiej - zagospodarowanie terenów przy autostradzie A4, - wykorzystanie warunków do rozwoju turystyki, - racjonalne wykorzystywanie obiektów sportowo – rekreacyjnych i kulturalnych, - rozwój funkcji związanych z otoczeniem rolnictwa, w tym szczególnie przetwórstwa rolno- spożywczego, ekoturystyki i agroturystyki, - rozwój kwalifikowanych form rekreacji i wypoczynku weekendowego - rozwój ścieżek i tras pieszych, rowerowych, edukacyjnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak zainteresowania obszarem skutkujący postępującą degradacją przestrzeni, społeczeństwa; pogłębianie się negatywnego wizerunku dzielnicy, - zagrożenie autentyczności i specyfiki obszaru błędnymi inwestycjami, - pogłębiające się rozwarstwienie społeczne, - niekorzystne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców, starzenie się społeczeństwa gminy, ujemny przyrost naturalny, - brak środków finansowych i warunków tworzonych przez państwo do wspierania inwestycji, - emigracja młodych, wykształconych osób z terenu gminy, - ubożenie społeczeństwa, - nie rozwijający się rynek pracy, - spalanie w gospodarstwach domowych paliw niskiej jakości i odpadów, - rosnące bezrobocie. - migracja ludzi młodych i wykształconych. - brak miejsc pracy chronionej. - wzrastający problem zdemoralizowanej młodzieży. - niska świadomość społeczna dotycząca przemocy. - uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz młodszego pokolenia. - brak dostatecznych środków finansowych na rozwiązywanie problemów społecznych.

<ul style="list-style-type: none"> - potencjał dla dalszego rozwoju odnawialnych źródeł energii, - zaangażowanie podmiotów w rozwój miasta i gminy, - regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie. - utworzenie dziennego domu pomocy dla osób starszych. - prowadzenie robót publicznych, interwencyjnych i inwestycyjnych zatrudnianie osób bezrobotnych klientów pomocy społecznej. - rozwój bazy rehabilitacyjnej, WtZ. - turnusy rehabilitacyjne. - edukacyjne akcje społeczne dla osób starszych. 	
--	--

[Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentów strategicznych i analizy danych]

4.3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

4.3.1. METODYKA DIAGNOZY

Diagnoza zjawisk kryzysowych ma na celu wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Metodyka została stworzona z wykorzystaniem założeń zawartych w "Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Ministerstwa Rozwoju. Wytyczne nie wskazują jednoznacznie ścieżki jaką należy podjąć aby wykonać diagnozę, nie wprowadzają również jej sztywnych ram, dlatego też metodyka diagnozy musi zostać dostosowana oraz dobrana do warunków panujących w danym mieście.

Przyjętą diagnozę można podzielić na kilka etapów, które zostaną scharakteryzowane poniżej:

- Ocena jakościowa miasta oraz możliwości zbierania danych,
- Zbieranie danych,
- Wstępne naniesienie danych na mapy,
- Podział miasta na podobszary,
- Agregacja danych do podobszarów,
- Naniesienie danych na mapy,
- Nałożenie (sumowanie) problemów,
- Analiza danych oraz wyników analiz.

Ocena jakościowa miasta

Pierwszym krokiem była analiza uwarunkowań przestrzenno-funkcjonalnych miasta oraz systemu drogowego, ewentualnie podziału miasta na podobszary. Kluczowym na tym etapie było wyodrębnienie stref, które w naturalny sposób dzielą miasto, zwrócenie uwagi na tereny mieszkaniowe, obszary niezamieszkałe oraz drogi przecinające kilka potencjalnych obszarów. Krok ten jest bardzo ważny dlatego, że umożliwił odpowiednie zbieranie danych.

Zbieranie danych

Po wykonaniu wstępnej oceny przystąpiono do zebrania danych. Głównym ich źródłem były dane Urzędu Miejskiego w Grodkowie, jednostek podległych, Policji, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Dane zbierano z dokładnością do ulic w celu ochrony danych osobowych. Dane posegregowano i zgromadzono w formie arkusza kalkulacyjnego, aby umożliwić wygodne operowanie nimi w dalszych etapach.

Wstępne naniesienie danych na mapy

Krok ten miał na celu wizualizację głównych problemów społecznych na poszczególnych ulicach. Pozwoliło to na wstępną przestrzenną ocenę skali oraz rozprzestrzenienia obszarów problemowych oraz zapobiegło to uniknięciu błędów na kolejnym etapie polegającym na przeprowadzaniu linii podziału podobszarów jedynie w oparciu o uwarunkowania przestrzenno-funkcjonalne.

Agregacja danych do podobszarów

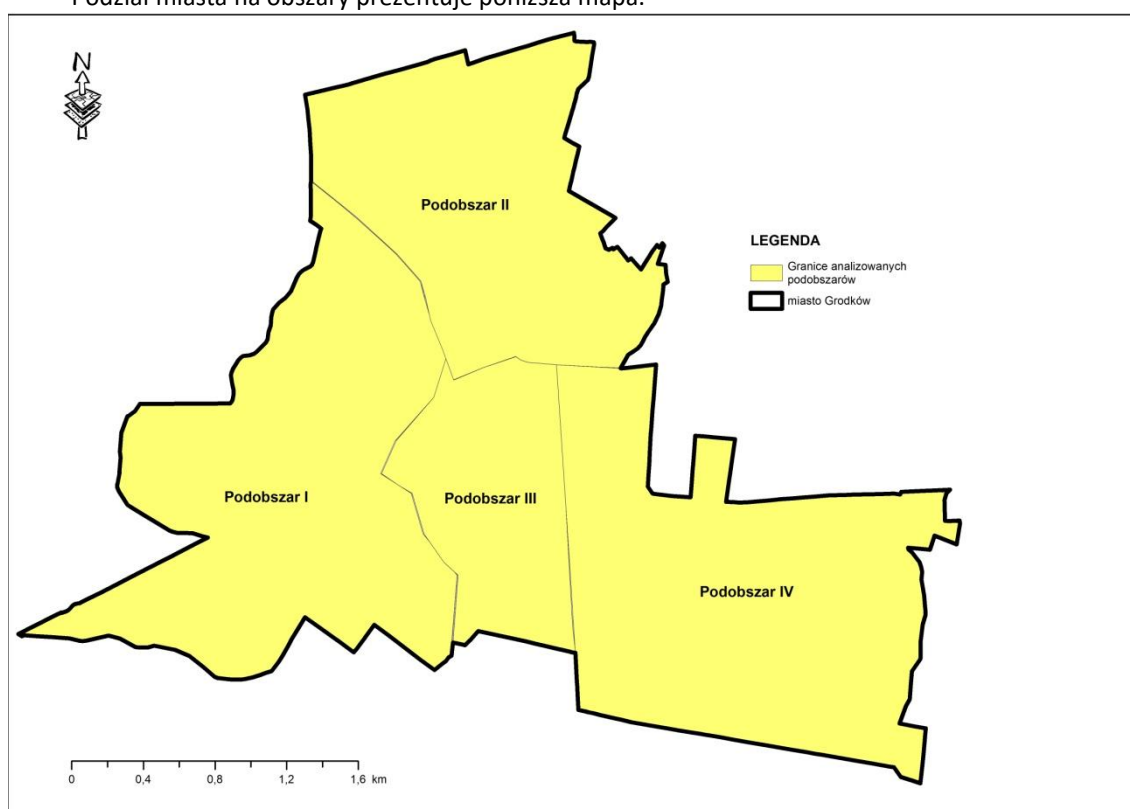
Miasto Grodków z uwagi pełnione funkcje oraz liczbę ludności podzielono na 4 podobszary:

- Grodków - Podobszar I – część południowo-zachodnią;
- Grodków - Podobszar II – część północną;
- Grodków - Podobszar III – część środkową;
- Grodków - Podobszar IV – część południowo-wschodnią.

Dane poddano odpowiedniej obróbce. Z uwagi na nierówną liczbę mieszkańców poszczególnych podobszarów oraz różne uwarunkowania konieczne było przeliczanie większości danych na wskaźniki bezwzględne. Wykorzystano dwie tożsame ze sobą metody:

- Wielkość zjawiska w przeliczeniu na 1000 mieszkańców,
- Wskaźnik koncentracji - wyrażany jako stosunek nagromadzenia problemu w analizowanym obszarze, w stosunku do całego miasta - $[\text{liczba obserwacji zjawiska w podobszarze} / \text{liczba mieszkańców podobszaru} / [\text{liczba obserwacji zjawiska w mieście} / \text{liczba mieszkańców miasta}]]$.

Podział miasta na obszary prezentuje poniższa mapa.

Rysunek 4 Graficzny przedstawienie analizowanych podobszarów miasta Grodkowa [Źródło: opracowanie własne]

Naniesienie danych na mapy

Wszystkie zebrane dane po ich agregacji zostały naniesione na mapy, które indywidualnie zostaną opisane w kolejnych podrozdziałach. Dane zostały poddane dwóm działaniom mającym zapewnić im użyteczność oraz możliwość porównywania.

1. Grupowanie z wykorzystaniem metody Jenksa - metoda ta wykorzystuje tzw. naturalne granice podziału dzięki czemu odzwierciedla naturalne przerwy w rozkładzie danych. Algorytm przeprowadza wielokrotne dwuwymiarowe badanie mierzące zróżnicowanie obserwacji w danym obszarze oraz odległość pomiędzy przedziałami, przesuwając za każdym razem granicę przedziałów, aż do momentu uzyskania najmniejszego możliwego zróżnicowania zawartych w nich obserwacji, przy możliwie największej odległości pomiędzy przedziałami. Metoda Jenksa spełnia więc kilka bardzo istotnych założeń, dane o podobnych wartościach znajdują się w jednym przedziale wartości, każda klasa zawiera wartości, każdy obszar przypisany jest do jednej z klasy. W obranej metodyce zastosowano 6 stopniową skalę od 0 do 5.

2. Wagowanie danych - wskaźnikom, w zależności od ich ważności przypisano różne wagi, przez które były przemnażane wartości osiągnięte w poszczególnych obszarach. Przyjęto trzy stopniową skalę wagowania problemów. Najwyższą wagę (3) przyznano problemom społecznym, które są powiązane bezpośrednio ze świadczeniami socjalnymi i wpływają najsilniej na odpowiednie funkcjonowanie społeczeństwa. Wagę średnią (2) przypisano wskaźnikom odnoszącym się do strefy gospodarczej oraz pozostałym wskaźnikom ze strefy społecznej takim jak poziom edukacji czy frekwencja wyborcza. Pozostałe problemy otrzymały wartość 1. Wagowania danych nie należy jednak odbierać jako umniejszanie skali problemów. Dzięki tej metodzie wszystkie dane wpływają na występowanie, rozmieszczenie oraz intensywność sytuacji kryzysowej odzwierciedlając tym samym rzeczywisty problem.

Nalożenie (sumowanie) problemów

Po przygotowaniu map dla poszczególnych problemów wraz z przeprowadzeniem opisanych kroków możliwe było przygotowanie mapy zbiorczej, która jest wynikiem sumowania poszczególnych problemów. Wyniki tej analizy umożliwiły wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a w dalszym kroku obszaru rewitalizacji. Kroki te wraz z prezentacją poszczególnych wskaźników zostały przedstawione w dalszych rozdziałach.

Analiza danych oraz wyników analiz

Jest to ostatni etap diagnozy, którego celem jest wyciągnięcie wniosków z przygotowanych map oraz zebranych danych. W szczegółowy sposób zostanie on opisany podczas wyboru obszaru rewitalizacji oraz obszaru zdegradowanego.

4.3.2. STREFA SPOŁECZNA

Ubóstwo

Ubóstwo to podstawowa kategoria ekonomiczna określająca warunki życia. Jest równocześnie elementem wskazującym na nierównowagę jaka występuje w społeczeństwie. W praktyce najczęściej przyjmowana jest ekonomiczna definicja ubóstwa. Zgodnie z nią ubóstwo to sytuacja, w której osoba bądź gospodarstwo domowe znajduje się w warunkach braku wystarczających środków finansowych, pozwalających na zaspokojenie potrzeb.

ONZ określa ubóstwo jako ograniczenie wyboru i szans życiowych, naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Oznacza też niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak możliwości uczęszczania do szkoły i korzystania ze służby zdrowia, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie, brak dostępu do kredytu. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych.

Ubóstwo jest zjawiskiem złożonym, wielowymiarowym. Należy je zatem rozpatrywać w następujących wymiarach:

- finansowym,
- warunków życia,
- sytuacji na rynku pracy.

Statystyka publiczna również nie określa jednej definicji ubóstwa. Badania zjawiska prowadzone są wielowymiarowo i skupiają się m.in. wokół: ubóstwa dochodowego, ubóstwa warunków życia oraz ubóstwa ocenianego w kontekście radzenia sobie z budżetem domowym. Główny Urząd Statystyczny analizuje zjawisko ubóstwa w ujęciu całościowym, ogólnokrajowym, przyjmując za jednostkę pomiarową gospodarstwo domowe.

Krajowe ustawodawstwo również nie określa jednoznacznie definicji ubóstwa. Zjawisko znajduje się na pierwszym miejscu listy powodów udzielenia pomocy społecznej (art. 7, pkt 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593). W świetle przepisów wspomnianej ustawy,

kryterium kwalifikującym do uzyskania świadczeń socjalnych z tytułu m.in. ubóstwa jest dochód uzyskany przez osobę lub rodzinę.

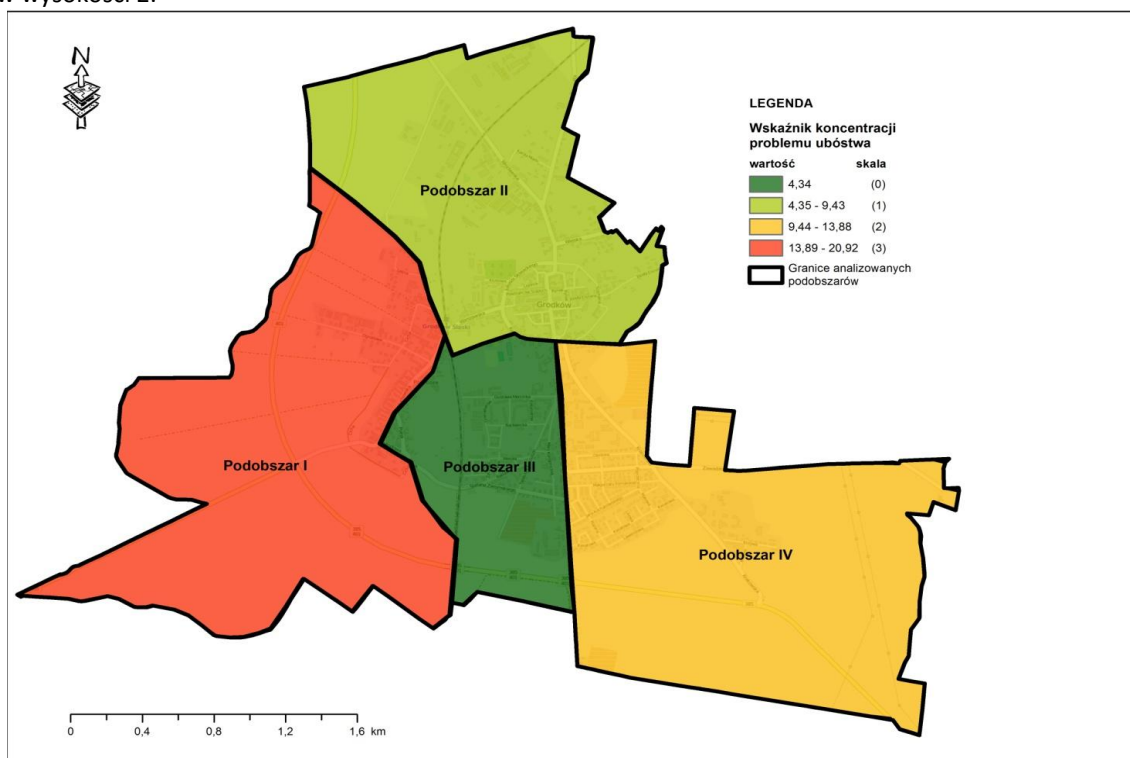
W tabeli poniżej zaprezentowano dane zebrane na potrzeby LPR. Dane zostały przedstawione oraz wykorzystane zgodnie z opisaną w dokumencie metodyką.

Tabela 8 Poziom ubóstwa w Grodkowie

Obszar	Ilość osób objętych świadczeniami z uwagi na ubóstwo	Ilość osób objętych świadczeniami z uwagi na ubóstwo na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	19	36,61	20,92	3
Podobszar II	55	16,27	9,30	1
Podobszar III	17	7,60	4,34	0
Podobszar IV	59	24,21	13,84	2
Grodków:	150			

[Źródło: Opracowanie własne]

W odniesieniu do ubóstwa najwyższą wartość wskaźnika koncentracji odnotowano w Podobszarze I (20,92). W wartości nominalnej najwięcej osób dotkniętych ubóstwem zarejestrowano w Podobszarze IV (59 osób). W Podobszarze I wystąpiła skala problemu wysokości 3, natomiast w Podobszarze IV skala w wysokości 2.

Rysunek 5 Wskaźnik ubóstwa w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]

Choroba

Choroba jest takim stanem organizmu, kiedy czujemy się źle, a owego złego samopoczucia nie można jednak powiązać z krótkotrwałym, przejściowym uwarunkowaniem psychologicznym lub bytowym, lecz z dolegliwościami wywołanymi przez zmiany strukturalne lub zmienioną czynność organizmu. Przez dolegliwości rozumiemy przy tym doznania, które są przejawem nieprawidłowych zmian struktury organizmu lub zaburzeń regulacji funkcji narządów.

Długotrwała lub ciężka choroba stanowi jeden z głównych powodów udzielania pomocy społecznej. Długotrwała choroba może w konsekwencji prowadzić do niepełnosprawności. W Konwencji ONZ

o prawach osób niepełnosprawnych, zgodnie z którą (art. 1) do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym na zasadzie równości z innymi osobami.

Problemy zdrowotne nasilają się wraz z wiekiem, mając na uwadze zachodzące zmiany demograficzne, a w szczególności wydłużanie się czasu trwania życia, spadek dzietności, jak również zmianę modelu rodziny, spodziewać się można wzrostu udziału świadczeń z tytułu choroby lub niepełnosprawności we wszystkich udzielonych w ramach pomocy społecznej świadczeniach.

Leksykon gerontologii chorobę długotrwałą, określaną również jako chorobę przewlekłą określa jako dolegliwość bądź stan patologiczny, które utrzymują się przez dłuższy czas i które będą trwałe nadal. Do głównych cech choroby przewlekłej należą: długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta i jego uzależnienie od opiekuna, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowanie, a także następstwa psychospołeczne. Osoby chorujące przewlekłe wymagają opieki długoterminowej – lekarskiej, pielęgniarstwa i rehabilitacji³.

Tabela 9 Dane dotyczące liczby osób otrzymujących zasiłek z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby w mieście Grodków

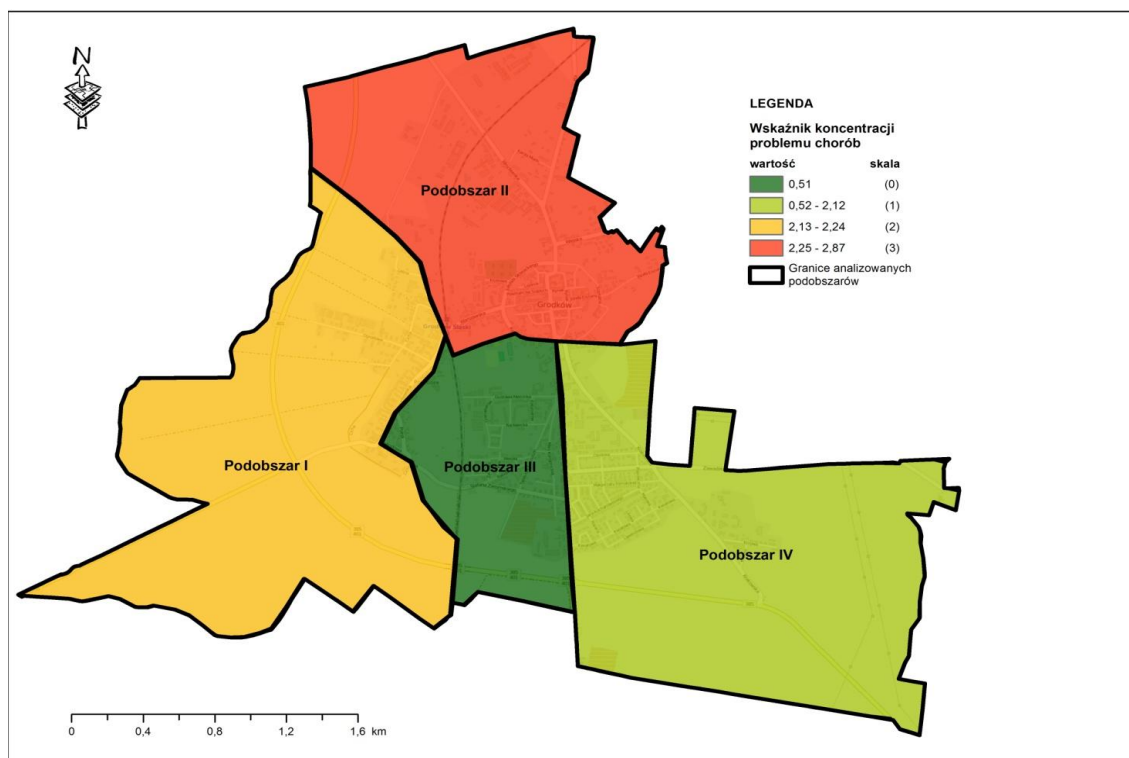
Obszar	Ilość osób dotkniętych problemem ciężkiej lub długotrwałej choroby	Ilość osób otrzymujących zasiłek z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	2	3,85	2,20	2
Podobszar II	17	5,03	2,87	3
Podobszar III	2	0,89	0,51	0
Podobszar IV	9	3,69	2,11	1
Grodków:	30			

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźniki zamieszczone w powyżej tabeli pozwoliły zidentyfikować obszary miasta Grodkowa, w których występuje największe nagromadzenie problemów społecznych z tytułu ciężkiej i długotrwałej choroby. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Grodkowie, w 2015 roku na terenie miasta, liczba osób otrzymujących zasiłek z powodu ciężkiej i długotrwałej choroby wyniosła 30 mieszkańców. Przestrzenny rozkład bezrobocia w mieście wskazuje na znaczne dysproporcje. Głównie problem społeczny dotyczący osób dotkniętych ciężkimi i długotrwałymi chorobami zaznaczył się w Podobszarze II, Podobszarze I i Podobszarze IV. Wymienionym obszarom nadano wartość kolejno 3, 2 oraz 1 w skali problemu. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Podobszarze II wynosił 2,87, natomiast w Podobszarze I 2,20 i Podobszarze IV 2,11 wynosił powyżej 2, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z dotkniętymi ciężką i długotrwałą chorobą na 1000 mieszkańców, wynosi odpowiednio 5,03, 3,85 i 3,69.

Na kolejnej mapie przedstawiono wskaźnik koncentracji osób chorych.

³ Niepełnosprawność i długotrwała choroba – definiowanie, koszty i zadania dla lokalnej polityki społecznej, Magdalena MaciejaszPaweł Kubicki, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Rysunek 6 Wskaźnik koncentracji osób chorych [Źródło: Opracowanie własne]

Obciążenie demograficzne

Starzenie się ludzi jest zjawiskiem uniwersalnym – ludzie starzeją się i starzeją zawsze i wszędzie. Jednak w ostatnich kilkudziesięciu latach intensywność tego zjawiska znacznie wzrosła, co – przy jednoczesnym spadku przyrostu naturalnego sprawia, że odsetek ludzi starych w społeczeństwie szybko rośnie. Jest to skutek wydłużania się trwania ludzkiego życia, postępu cywilizacyjnego i poprawy jakości życia. Niepokój budzi nie sam fakt wzrostu ilościowego starszej populacji, co wzrost jej udziału w strukturze ludności, spowodowany spadkiem udziału najmłodszych grup wiekowych w strukturze demograficznej społeczeństwa.

Badania demograficzne pokazują, że największy wpływ na dynamikę i poziom starzenia się społeczeństwa ma natężenie urodzeń. Duży udział liczby urodzeń przyczynia się do wzrostu udziału dzieci w strukturze populacji, a co za tym idzie – do „odmładzania się” społeczeństwa. Wydłużenie życia ludności najstarszej przyspiesza zjawisko starzenia się społeczeństwa. Spadek liczby urodzeń, prowadzi do zmniejszenia udziału najmłodszych grup wiekowych, proporcjonalnego wzrostu udziału roczników najstarszych, a tym samym do podwyższenia średniego wieku ludności. Podnosi się też wiek, w którym kobiety decydują się na urodzenie pierwszego dziecka. Powody to m.in. dłuższy okres nauki i większa aktywność zawodowa kobiet.

Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa.

Skutkiem kryzysu demograficznego jest też proces wyludniania się polskiej prowincji – zarówno wsi, jak i miasteczek. Młodzi ludzie w poszukiwaniu lepszego wykształcenia i perspektyw życiowych migrują stamtąd do większych miast. Na miejscu zostają osoby starsze. Brak dzieci w wieku szkolnym skutkuje zamykaniem wiejskich szkół, który to proces pogłębia degradację społeczną i kulturalną polskiej prowincji.

Wzrastająca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym z jednoczesnym spadkiem liczby młodych osób na przestrzeni kilku lat ewidentnie świadczy o postępującym zjawisku starzenia się lokalnej społeczności. Jeśli taki stan będzie się utrzymywał w dłuższej perspektywie czasowej to w przyszłości doprowadzi do zbyt dużego obciążenia demograficznego i zatrzymania rozwoju gospodarczego obszaru.

Stopniowe starzenie się społeczeństwa jest niekorzystnym procesem demograficznym, który generuje problemy różnego rodzaju (zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Starzenie się społeczeństwa ma również skutki finansowe dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi. W tym kontekście działania rewitalizacyjne powinny skupiać się wokół działań prewencyjnych, związanych z promowaniem zdrowego stylu życia wśród osób młodych (ale też starszych), prowadzeniem prorodzinnej polityki gminy zachęcającej rodziny do posiadania większej liczby dzieci, czy wspomaganiem poprzez rozwój infrastruktury społecznej takiej jak m.in. lepszy dostęp do żłobków i przedszkoli.

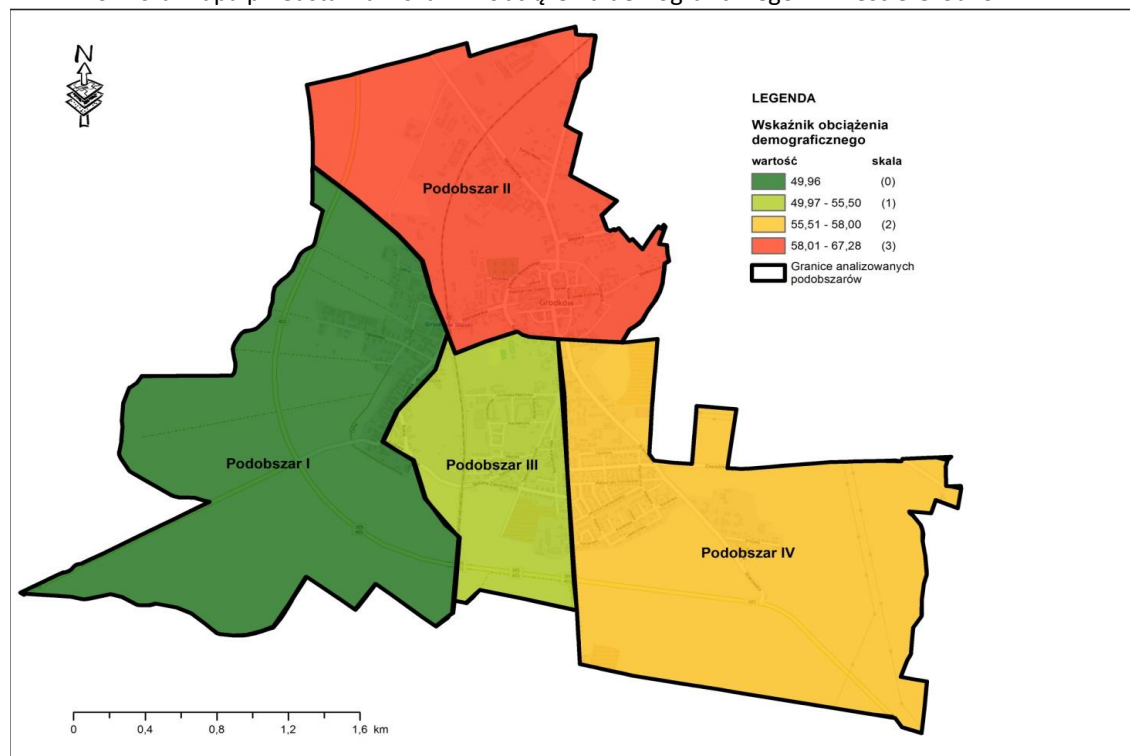
Tabela 10 Dane dotyczące obciążenia demograficznego w Grodkowie

Obszar	Wskaźnik obciążenia demograficznego	Skala problemu
Podobszar I	49,96	0
Podobszar II	67,28	3
Podobszar III	55,48	1
Podobszar IV	58,00	2
Grodków:		

Źródło: Opracowanie własne

Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Grodkowie w Podobszarze II wynosi 67,28, w Podobszarze IV wynosi 58, natomiast w Podobszarze III wynosi 55,48. Problem w skali 3 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze II, problem w skali 2 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze IV, natomiast problem w skali 1 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze III.

Poniższa mapa przedstawia wskaźnik obciążenia demograficznego w mieście Grodków.

Rysunek 7 Wskaźnik obciążenia demograficznego [Źródło: Opracowanie własne]

Bezrobocie

Bezrobocie to podstawowe zjawisko społeczne opisujące sytuację ludzi zdolnych do pracy i gotowych ją podjąć, a nie mogących znaleźć zatrudnienia. Szczególną uwagę należy zwrócić na konsekwencje jakie wiążą się ze zjawiskiem bezrobocia. Problem ze znalezieniem pracy wpływa na szereg zjawisk natury ekonomicznej oraz społecznej. Brak dochodów wpływa na pozycję społeczną danej osoby, poziom życia oraz stopień samorealizacji.

Skutki bezrobocia na danym obszarze są dotkliwe nie tylko dla bezrobotnych, ale ich rodzin, a niekiedy całej społeczności lokalnej. D skutków tych zaliczyć można przede wszystkim:

- duże koszty świadczeń socjalnych,
- podwyższone podatki i składki ubezpieczeniowe,
- niewykorzystany potencjał ludzkiej pracy,
- poczucie zagrożenia bezrobociem ludzi zatrudnionych,
- nasilenie się społecznej patologii (np. agresja, rozpad tradycyjnych więzi rodzinnych, rozwody, alkoholizm),
- ograniczenie realizacji potrzeb, któremu towarzyszy silna frustracja objawiająca się przede wszystkim w społecznych zachowaniach.

Tabela 11 Poziom bezrobocia

Obszar	Ilość osób z problemem bezrobocia	Ilość osób z problemem bezrobocia na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	12	23,12	13,21	3
Podobszar II	38	11,24	6,42	2
Podobszar III	7	3,13	1,79	0
Podobszar IV	27	11,08	6,33	1
Grodków:	84			

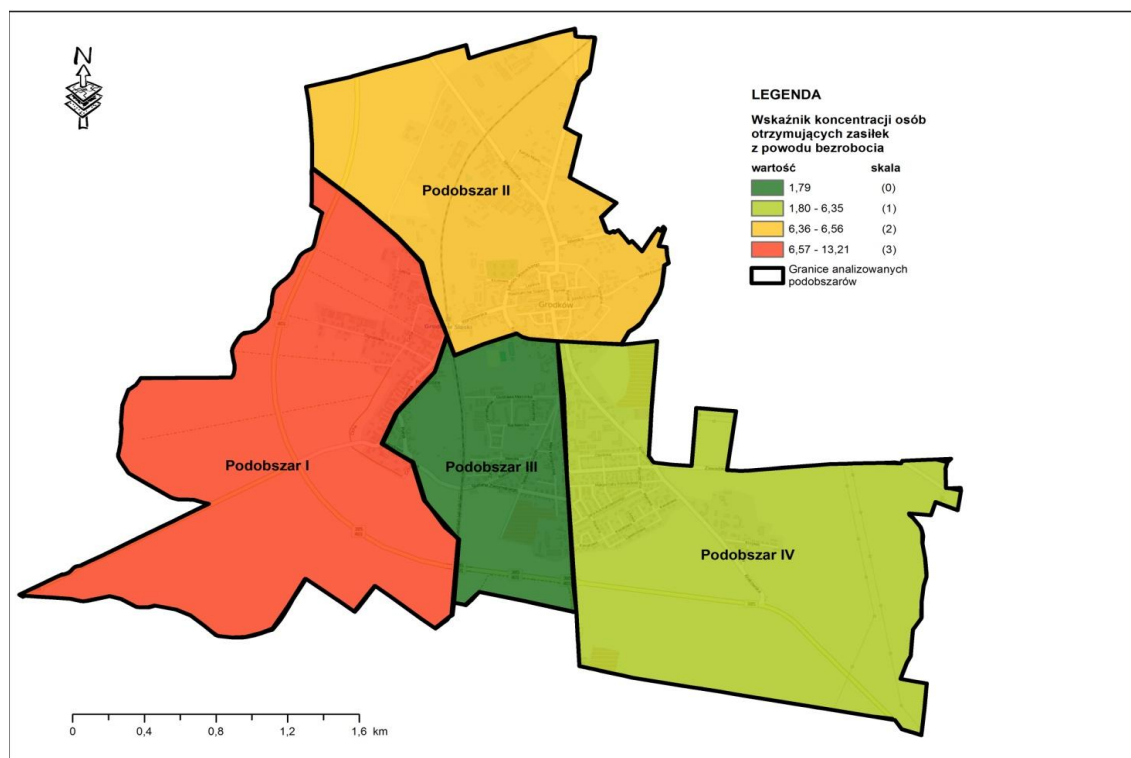
[Źródło: opracowanie własne]

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie w 2015 roku na terenie Grodkowa wsparło zasiłkami z tytułu bezrobocia 84 osoby. Przestrzenny rozkład bezrobocia w mieście wskazuje na znaczne dysproporcje. Jednym z wyraźnie zaznaczających się problemów społecznych miasta jest bezrobocie w obszarach:

- Podobszar I (13,21);
- Podobszar II (6,42);
- Podobszar IV (6,33).

Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Grodkowie w Podobszarze I wynosi 13,21, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z problemami bezrobocia na 1000 mieszkańców, wynosi 23,12. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Grodkowie w Podobszarze II wynosi 6,42, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z problemami bezrobocia na 1000 mieszkańców, wynosi 11,24. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Grodkowie w Podobszarze IV wynosi 6,33, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z problemami bezrobocia na 1000 mieszkańców, wynosi 11,08. W wyniku powyższej analizy, wymienionym obszarom nadano wartość w skali problemu. Problem w skali 3 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze I, problem w skali 2 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze II, natomiast problem w skali 1 występuje na terenie miejscowości w Podobszarze IV.

Przestrzenny rozkład osób pobierających zasiłki w z tytułu bezrobocia w Mieście Grodków prezentuje kolejna mapa.

Rysunek 8. Poziom bezrobocie w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]

Alkoholizm

Jedną z patologii społecznych zaobserwowanych w Grodkowie jest alkoholizm. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje alkoholizm jako każdą formę picia, która przekracza tradycyjne i zwyczajowe stosowanie alkoholu, wykracza poza istniejące w danej wspólnocie normy społeczne dotyczące picia, niezależnie od czynników etiologicznych prowadzących do tego rodzaju zachowań, niezależnie również od tego, w jakim stopniu te czynniki etiologiczne związane są z dziedzicznością, czy nabytymi wpływami patofizjologicznymi i metabolicznymi.

Nadużywanie alkoholu jest patologią społeczną, której skutki są wielowymiarowe i dotyczą nie tylko samego uzależnionego, ale także jego otoczenia.

Do najważniejszych społecznych skutków alkoholizmu zaliczyć można:

- w sferze osobistej – rozpad bliskich więzi, obniżenie standardu życia, często poniżej minimum egzystencji, niemożność realizacji ważnych celów życiowych, wzrost agresji, degradacja osobowości, utrata zdrowia, wzrost ubóstwa, izolacja społeczna;
- w sferze zawodowej – obniżenie kompetencji zawodowych, utrata pracy, długotrwałe bezrobocie;
- w sferze prawnej – wzrost przestępczości, kradzieże, rozboje.

Szczegółowe kierunki działania w zakresie profilaktyki, leczenia oraz pomocy osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin zawarte są w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uchwalanym przez Radę Miejską w Grodkowie Uchwałą Nr XIV/112/15 z dnia 16 grudnia 2015 r. zgodnie z ustawą z dnia 25 października 1982r. (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 1356) o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

W gminie Grodków problem alkoholizmu pojawia się na trzecim miejscu ważnych problemów społecznych. Zjawisko to jest jednak dość powszechne w całej Polsce.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest organem kolegialnym, na którym spoczywa obowiązek podejmowania czynności zmierzających do zmotywowania osoby uzależnionej od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu. W Grodkowie działa Poradnia Terapii Uzależnień „DORMED”, mieszcząca się w Grodkowie przy ul. Słowackiego 5. W Poradni oprócz terapii z osobami uzależnionymi, prowadzone są zajęcia z osobami współuzależnionymi oraz z Dorosłymi Dziećmi Alkoholików. Ważnym zasobem w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych jest Stowarzyszenie

Abstynenckie "NOWE ŻYCIE" przy którym działa grupa samopomocowa "AA". W każdy czwartek oraz niedzielę organizowane są otwarte spotkania dla osób uzależnionych. Ponadto funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób uzależnionych od alkoholu i współuzależnionych oraz dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie z siedzibą w Grodkowie przy ul. Elsnera 15., który czynny jest w każdy wtorek przez dwie godziny. Pomocą są objęte przede wszystkim osoby, które nie radzą sobie same z pokonaniem problemów i potrzebują poradnictwa, wsparcia, motywacji do działania. Oferta Punktu nie ogranicza się jedynie do osób dotkniętych przemocą domową, problemem alkoholowym. Zgłaszają się również osoby, które borykają się z innymi trudnościami, jak opiekuńczo-wychowawcze, zawiłymi sprawami administracyjno-prawnymi, uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Podejmowane działania mają zazwyczaj formę długofalową. Bardzo ważną formą umożliwiającą działalność profilaktyczno-terapeutyczną są placówki wsparcia dziennego – świetlice dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Na terenie naszej gminy jest 5 świetlic, w tym: w Grodkowie przy PSP nr 3, w Publicznych Szkołach Podstawowych w Jędrzejowie, Kopicach, Kolnicy i Gnojnej. Rekrutację dzieci do świetlic dokonują wychowawcy prowadzący zajęcia w świetlicy. Zadaniem świetlicy jest m.in. organizacja czasu wolnego, prowadzenie zajęć tematycznych, pomoc dziecku w radzeniu sobie z życiowymi problemami, kryzysami (rodzinnymi, związanymi z relacjami z rówieśnikami, szkolnymi, itp.). Ważnym wsparciem dla prowadzenia działalności profilaktycznej i naprawczej jest Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grodkowie. W placówce tej pracuje zespół specjalistów, u których można uzyskać pomoc psychologiczną i pedagogiczną. Ośrodek Pomocy Społecznej zajmuje się m.in. udzielaniem pomocy osobom samotnie gospodarującym jak i rodzinom. Pomoc jest udzielana w formie finansowej, tj. wszelkiego rodzaju świadczenia, jak i pozafinansowej – praca socjalna. Pomoc pieniężna udzielana jest, gdy spełnione jest kryterium dochodowe oraz występują przesłanki m.in. choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, bezrobocie. Policja jest instytucją, która m.in. jest obowiązana do podejmowania niezbędnych działań zmierzających do zapobiegania popełniania przestępstw i wykroczeń na terenie naszej gminy. Inspiruje i uczestniczy w spotkaniach organizowanych m.in. przez szkoły, które mogą przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa i porządku publicznego, zwłaszcza patologii, właściwej edukacji i wychowania młodzieży. Realizuje zadania z zakresu zapobiegania przemocy w rodzinie. Funkcjonariusze policji zwracają szczególną uwagę na sprzedaż i spożywanie alkoholu nieletnim, oraz spożywanie napojów alkoholowych w miejscach publicznych. Straż Miejska realizuje m.in. zadania związane z ochroną spokoju i porządku publicznego w miejscach publicznych. W 2012 roku w naszej gminie Zarządzeniem Burmistrza Grodkowa został powołany do życia Zespół Interdyscyplinarny. W skład jego wchodzi przedstawiciele: pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz kuratorzy. Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych, bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią⁴.

W tabeli poniżej zaprezentowano dane zebrane na potrzeby LPR. Dane zostały przedstawione oraz wykorzystane zgodnie z opisaną w dokumencie metodyką.

Tabela 12 Problemy alkoholowe w Grodkowie

Obszar	Ilość osób z problemami alkoholowymi	Ilość osób z problemami alkoholowymi na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	1	1,93	1,10	1
Podobszar II	8	2,37	1,35	3
Podobszar III	1	0,45	0,26	0
Podobszar IV	5	2,05	1,17	2
Grodków:	15			

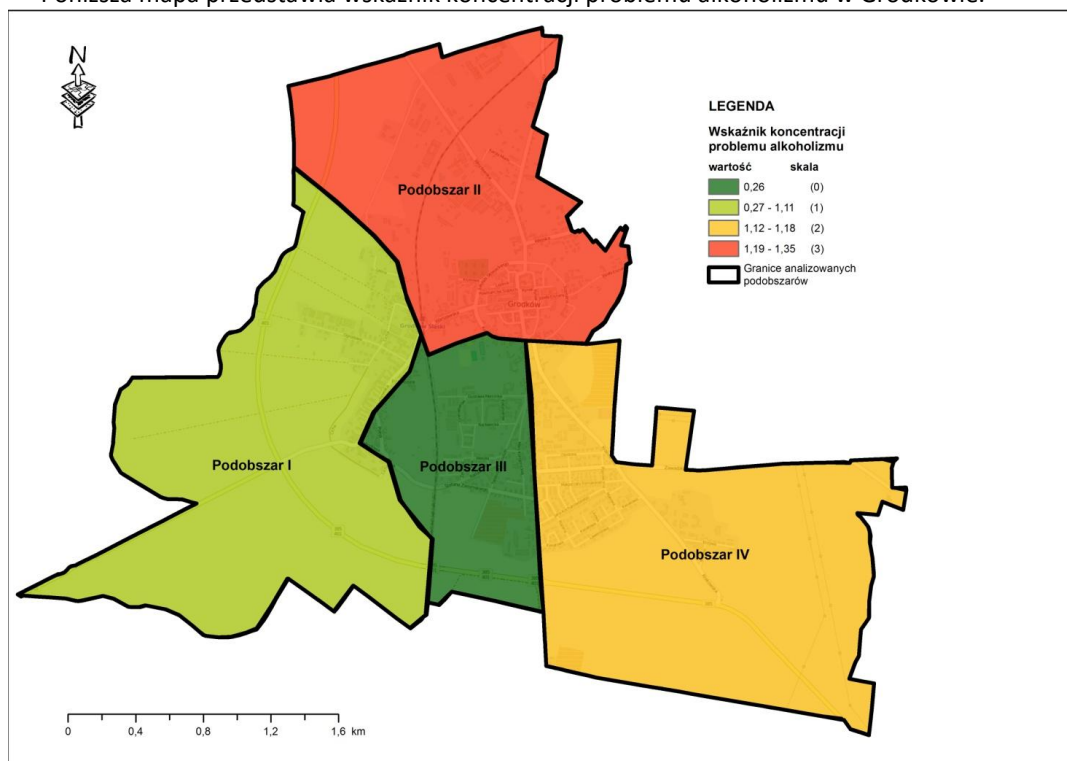
[Źródło: Opracowanie własne]

Alkoholizm jako zjawisko najbardziej widoczne jest w Podobszarze II (1,35), Podobszarze IV (1,17) i Podobszarze I (1,10). Po raz kolejny nasuwa się wniosek, że wpływ na wysokość tego wskaźnika ma przede wszystkim mała liczba osób zamieszkujących dany podobszar, a nie liczba zjawisk problemowych.

⁴ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Grodków 2015

W wartości nominalnej największa liczba osób dotkniętych alkoholizmem identyfikuje się w Podobszarze II (8 osób) oraz Podobszarze IV (5 osób). Większość działań interwencyjnych powinno się skupić w mieście na Podobszarze II i Podobszarze IV, co wynika zarówno z analizy zjawisk problemowych jak i faktu, iż miasto stanowi centralny ośrodek rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Poniższa mapa przedstawia wskaźnik koncentracji problemu alkoholizmu w Grodkowie.

Rysunek 9. Stopień nasilenia zjawiska alkoholizmu Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]

Bezradność

Najczęściej obserwowanym problemem w zakresie bezradności jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, która niejednokrotnie łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak uzależnienie, przemoc domowa, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, kryzysy rodzinne. Sytuacja rodzin jest szczególnie trudna gdy nakładają się na siebie dwie sytuacje wielodzietność i niepełność.

Poniżej wypunktowano identyfikatory trudnej sytuacji w rodzinie, wg źródła ich pochodzenia.

- Problemy wynikające z postawy rodziców w rodzinie z dziećmi wyrażają się najczęściej w sprawach opiekuńczo-wychowawczych:
 - zaburzenia komunikacji (brak jasnych i czytelnych komunikatów niedostosowanych do wieku i poziomu intelektualnego członków rodziny, jednostronne wydawanie poleceń, agresywne i głośne rozmowy),
 - brak wzorców (dziedziczenie negatywnego stylu życia, brak pozytywnych przykładów, trudności adaptacyjne, problemy we współżyciu z ludźmi),
 - brak autorytetów (nieodjrzałość emocjonalna, „dziecko rządzi w rodzinie”),
 - brak właściwych metod wychowawczych (np. brak lub niewłaściwy system nagród i kar, brak konsekwencji w postępowaniu rodziców, brak prawidłowej stymulacji),
 - brak lub niedostateczne zainteresowania problemami i potrzebami rozwojowymi dziecka (brak dbałości o zdrowie, rozwój emocjonalny i intelektualny, brak umiejętności i potrzeby wspólnego spędzania czasu z dzieckiem, organizacji czasu wolnego dziecka),
- w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego,
 - brak lub niedostateczna umiejętność racjonalnego gospodarowania,
 - zaburzona hierarchia potrzeb,

- brak umiejętności organizowania przestrzeni w domu (brak miejsca do: nauki, zabawy, snu dla dziecka),
 - brak nawyków lub niedostateczna umiejętność utrzymania czystości w domu (sprzęty niekompletne i zużyte, podłogi brudne),
 - niewłaściwy podział obowiązków w rodzinie,
 - brak lub ograniczona umiejętność przygotowywania pełnowartościowych, zróżnicowanych i ekonomicznych posiłków dostosowanych do wieku i potrzeb dzieci.
- w sprawach funkcjonowania w środowisku lokalnym:
 - brak umiejętności załatwiania spraw urzędowych,
 - brak umiejętności korzystania z zasobów środowiska oraz przysługujących im praw i uprawnień.

Problemy wynikające z postawy dziecka⁵:

- zachowania agresywne i przemocowe,
- negatywizm szkolny,
- przynależność do destrukcyjnych grup nieformalnych,
- uzależnienia,
- bunt nieadekwatny do wieku,
- konflikty z prawem.

Gmina posiada uchwalony Uchwałą Nr XIV/121/15 z dnia 16 grudnia 2015 r. na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku, o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 575.), Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018. Program ma przyczynić się do realizacji obowiązku JST do wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej. Działania realizowane przez samorząd gminny to

- opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- finansowanie:
 - kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
 - współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
 - sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstałych zaległościach z tytułu nieponoszenia przez rodziców opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej, za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2014 roku Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodkowie objął szeroko rozumianym wsparciem 566 rodzin, w tym 96 rodzin niepełnych i 73 rodziny wielodzietne. Jednym z powodów przyznania pomocy jest bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, z tego tyt. korzystało 81 rodzin, w tym 66 niepełnych. Od 2014 roku zatrudniono asystenta rodziny, który współpracował z 15 rodzinami, w tym 46 dzieci. Rodzin pełnych było 5, związek konkubinatu 6, samotnych

⁵ Standard pracy socjalnej z rodziną z dziećmi, Dorota Ławniczak, Magdalena Marszałkowska, Beata Mierzejewska, Danuta Polczyk, Lidia Zeller, Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

matek 3, samotny ojciec 1 oraz 1 rodzina niepełna, gdzie dzieci wychowuje babcia. Z danych Zespołu Kuratorskiej Rejonowej Służby Sądowej w Nysie, Wydział Rodzinny i Nieletnich wynika, iż w 2014 roku na terenie gminy Grodków było sprawowanych 34 nadzory nad nieletnimi, natomiast w sprawach nad sposobem wykonywania władzy rodzicielskiej było 111 nadzorów. U wielu rodzin objętych pracą socjalną lub nadzorem kuratora występują liczne problemy w opiece nad dziećmi: zaniedbywanie nauki, nie realizowanie obowiązku szkolnego, zagrożenie demoralizacją, niska samoocena, złe warunki socjalno-bytowe, uzależnienie od alkoholu rodziców. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia dla tych rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Ogółem w 2014 r. w pieczy zastępczej umieszczono 32 dzieci, w tym⁶:

- 10 dzieci w placówkach opiekuńczo- wychowawczych,
- 22 dzieci w rodzinach zastępczych.

Priorytetowym celem Gminnego Programu Wpierania Rodziny na lata 2016-2018 jest to, aby dziecko miało prawo rozwijać się w rodzinie naturalnej. Zawiera on propozycje skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych, jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy nie tylko materialnej, ale głównie socjalnej oraz specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej). Proponowane działania mają za zadanie wesprzeć rodzinę z „grupy ryzyka”, w pełnieniu jej podstawowych funkcji, w myśl zasady, że w pierwszej kolejności wykorzystywane powinny być zasoby i możliwości własne rodziny.

Najważniejsze z tych działań to:

- edukowanie rodziców, poprzez dostarczenie im wiedzy o prawidłowościach lub nieprawidłowościach funkcjonowania rodziny i ich znaczenia dla rozwoju dziecka,
- wspieranie, m. in. poprzez poradnictwo,
- konsultacje dla osób zgłaszających problemy wychowawcze z dzieckiem,
- treningi umiejętności życiowych.

W tabeli poniżej zaprezentowano dane zebrane na potrzeby LPR. Dane zostały przedstawione oraz wykorzystane zgodnie z opisaną w dokumencie metodyką.

Tabela 13 Poziom bezradności w Grodkowie

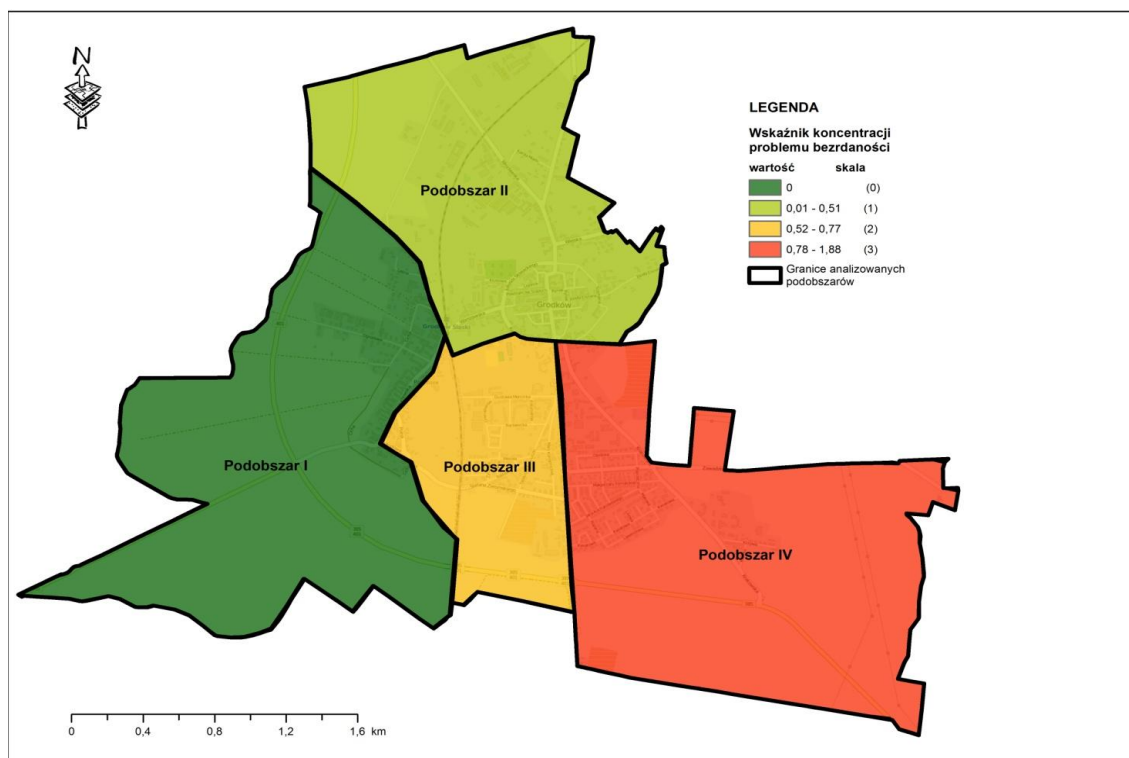
Obszar	Ilość osób z problemem bezradności	Ilość osób z problemem bezradności na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	0	0,00	0,00	0
Podobszar II	3	0,89	0,51	1
Podobszar III	3	1,34	0,77	2
Podobszar IV	8	3,28	1,88	3
Grodków:	14			

[Źródło: opracowanie własne]

Najwyższe wartości wskaźnika koncentracji dotyczącego bezradności występują w Podobszarze IV (1,88), kolejno w Podobszarze III (0,77) i Podobszarze II (0,51). Sumarycznie w mieście 14 osób pobiera świadczenia z uwagi na ten problem.

Kolejna mapa przedstawia koncentrację problemu bezradności w mieście Grodków.

⁶ Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018, Grodków 2015

Rysunek 10 Poziom bezradności w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]

Frekwencja w wyborach prezydenckich

Frekwencja wyborcza – odsetek osób uprawnionych do głosowania, które oddały swój głos w czasie wyborów bądź referendum. W niektórych przypadkach, np. w czasie referendum, dla ważności głosowania wymagana jest pewna minimalna frekwencja.

Wybory są proceduralnym elementem Demokracji: pozwalają legitymizować władzę, obrazują stosunek wyborców do polityków, partii, czy wreszcie całego systemu. Są podstawowym rodzajem uczestnictwa politycznego. Taki udział wiąże się z zasadami demokratycznymi: równością, wolnością, legitymizacją władzy. O wadze wyborów świadczą zabiegi, mające na celu zwiększenie frekwencji wyborczej⁷.

Elementarnym wyrazem współczesnego patriotyzmu każdego pełnoletniego Polaka powinno być uczestnictwo w wyborach. Są one nierozłączną cechą demokracji. Wybory służą wyłonieniu przez pełnoprawnych członków społeczeństwa swoich reprezentantów do stanowienia prawa i rządzenia w ich imieniu. Głosowanie w wyborach jest przywilejem i obowiązkiem każdego obywatela.

W drodze głosowania wyłaniamy w Polsce wielu przedstawicieli. Co pięć lat wybieramy prezydenta Polski, co cztery lata parlamentarzystów, a także co cztery lata przedstawicieli samorządu lokalnego i lokalnego władarza, czyli w zależności od rodzaju gminy prezydenta, burmistrza lub wójta. Co pięć lat wszyscy obywatele krajów należących do Unii Europejskiej wybierają swoich przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego.

Pomimo tego, że udział w wyborach jest istotny dla perspektyw rozwoju kraju, niewielu Polaków korzysta z tego przywileju. Od początku transformacji frekwencja wyborcza w sześciu dotychczasowych wyborach parlamentarnych jedynie trzy razy przekroczyła próg 50 proc. Równie niskie zainteresowanie głosowaniem odnotowano w przypadku wyborów prezydenckich, a istotnie niższe w wyborach samorządowych. Szczególnie niska frekwencja ma miejsce w wyborach do Parlamentu Europejskiego. W ostatnich wyborach z 2009 roku uczestniczył w nich jedynie co czwarty pełnoletni Polak⁸.

⁷ Frekwencja wyborcza a stan polskiej demokracji, Urszula Panicz, uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
⁸ <http://www.for.org.pl/pl/wybory> Dlaczego warto brać udział w wyborach? [dostęp 19-07-2016]

Frekwencja w wyborach jest zróżnicowana i uzależniona od rodzaju wyborów. Najwyższa frekwencja występuje w przypadku wyborów prezydenckich, do Sejmu i Senatu oraz samorządowych, a najniższa do Parlamentu Europejskiego.

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, zagwarantowaną przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483) jest prawo wyborcze. Frekwencje w poszczególnych obwodach wyborczych przedstawia poniższa tabela.

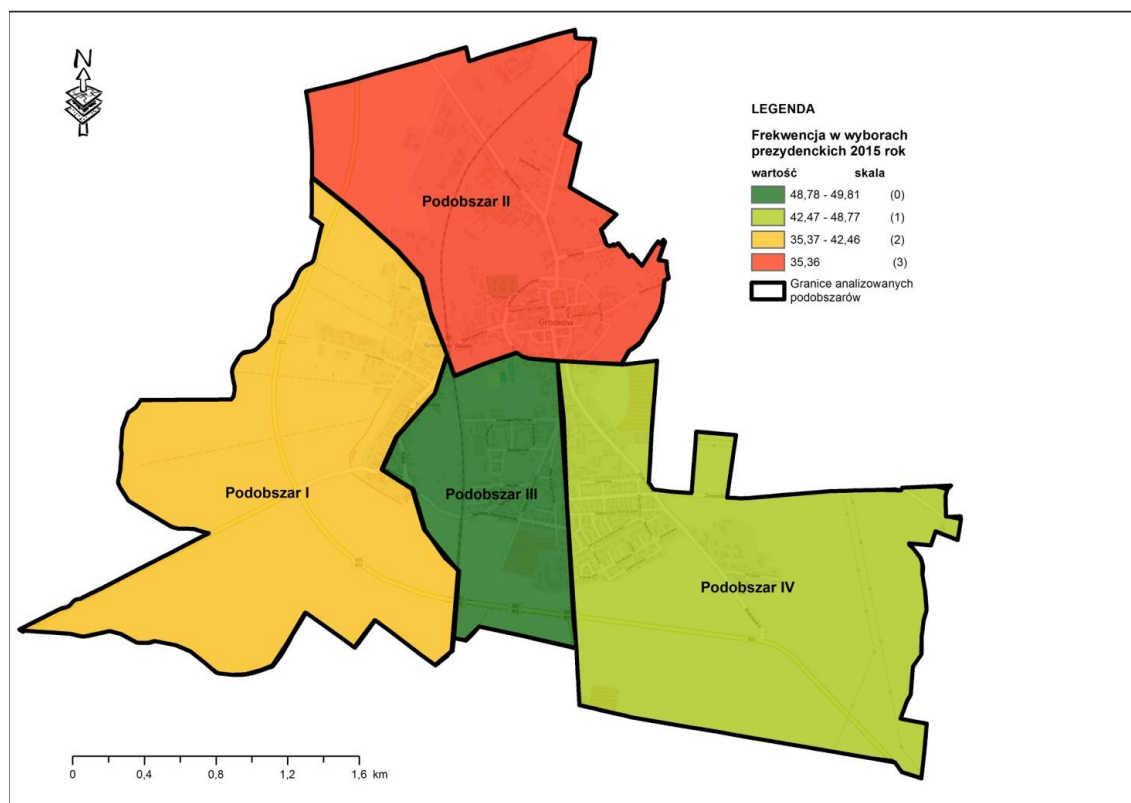
Tabela 14 Dane dotyczące frekwencji w wyborach prezydenckich w 2015 roku w Grodkowie

Obszar	Frekwencja w wyborach prezydenckich w 2015 roku [%]	Skala problemu poziomu frekwencji
Podobszar I	42,17	2
Podobszar II	35,36	3
Podobszar III	49,81	0
Podobszar IV	48,43	1
Grodków:	42,17	2

[Źródło: Opracowanie własne]

Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w poszczególnych obwodach wyborczych pozwoliła wskazać obszary gminy, w których aktywność mieszkańców w życiu publicznym była najniższa względem całej jednostki. Problem w skali 3 poziomu frekwencji w wyborach samorządowych w 2015 roku pojawił się w Podobszarze II, gdzie frekwencja była na poziomie 35,36%. Problem w skali 2 poziomu frekwencji w wyborach samorządowych w 2015 roku pojawił się w Podobszarze I i wynosił 42,17%.

Przestrzenny rozkład frekwencji w wyborach prezydenckich w 2015 roku prezentuje kolejna mapa.

Rysunek 11 Rozmieszczenie osób uczestniczących w wyborach prezydenckich w 2015 r. [Źródło: Opracowanie własne]

"Niebieskie Karty"

Od kilkunastu lat zaczyna przebijać się do świadomości społecznej problem przemocy w rodzinie. Początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany. Stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska.

Procedura przeciwdziałania przemocy domowej, zwanej potocznie "Niebieskie Karty" to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To zbiór czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Nowelizacja przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz towarzyszących jej regulacji prawa miejscowego spowodowała utworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej w obszarze gminy. Zespół to grupa ludzi, specjalistów z różnych dziedzin, zajmująca się rozwiązaniem konkretnego problemu przy wykorzystaniu zasobów będących w dyspozycji każdego z członków takiego Zespołu. W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie Zespół może tworzyć grupy robocze. Skład grupy roboczej nie różni znacząco od składu Zespołu. Są to przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, jak również kuratorzy sądowi, przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, którzy mają za zadanie opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Procedura „Niebieskie Karty” to szczególny rodzaj interwencji wobec rodziny doświadczającej przemocy i wszczęcie czynności proceduralnych jest obligatoryjne dla określonych wyżej służb. Procedurę wszczyna się poprzez wypełnienie formularza „NIEBIESKA KARTA – A” przez przedstawiciela jednej z instytucji upoważnionych ustawowo, który w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, powziął informację o podejrzeniu stosowania przemocy w rodzinie albo w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie⁹.

Tabela 15 Dane dotyczące liczby "Niebieskich Kart" na terenie Mieście Grodków

Obszar	Ilość osób z "Niebieską Kartą"	Ilość osób z "Niebieską Kartą" na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	0	0,00	0,00	0
Podobszar II	7	2,07	1,48	3
Podobszar III	2	0,89	0,64	1
Podobszar IV	3	1,23	0,88	2
Grodków:	12			

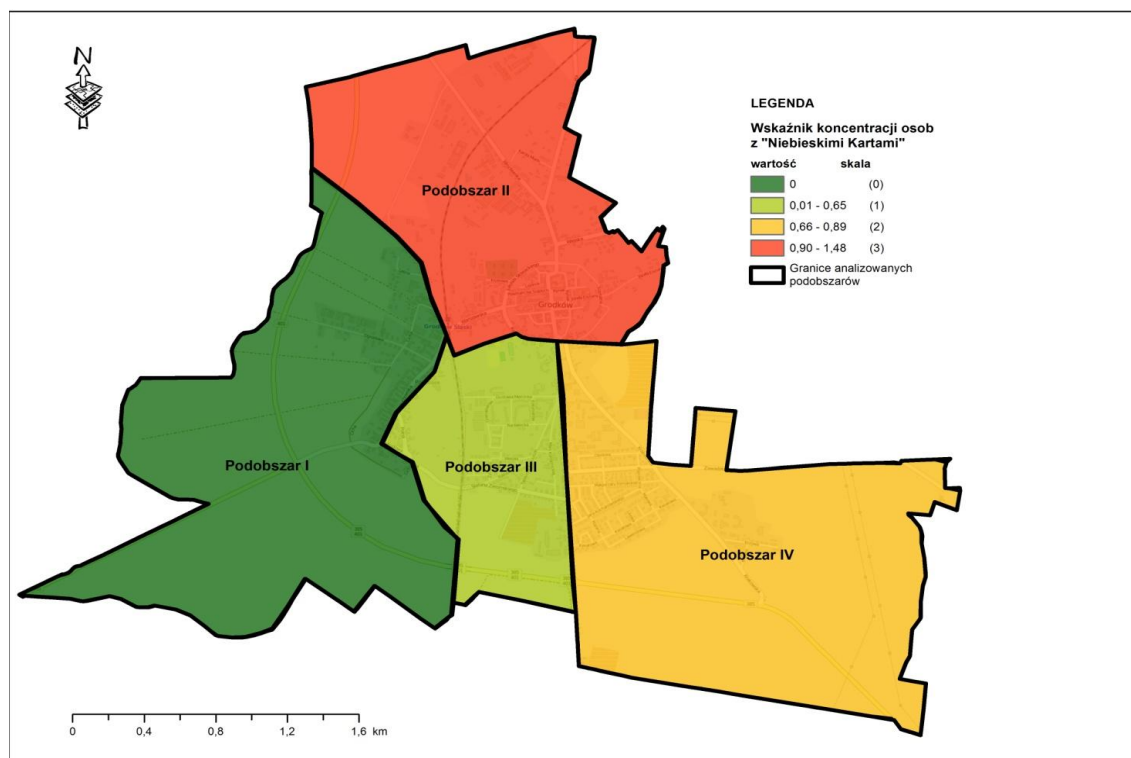
[Źródło: Opracowanie własne]

Analiza rozkładu przestrzennego „Niebieskich Kart” w poszczególnych obszarach pozwoliła wskazać obszary gminy, w których liczba „Niebieskich Kart” była największa względem całego miasta. Problem w skali 3 w 2015 roku pojawił się w Podobszarze II, gdzie wskaźnik koncentracji wynosił 1,48, problem w skali 2 pojawił się w Podobszarze IV, gdzie wskaźnik koncentracji wynosił 0,88.

Dbając o edukację w zakresie przemocy i mając na uwadze dobro osób, u których założone są Niebieskie Karty organizowane są szkolenia dla wszystkich członków Zespołu z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nadmienia się, że Zespół Interdyscyplinarny w porozumieniu oraz przy współpracy z Pełnomocnikiem ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Kolejna mapa przedstawia przestrzenny rozkład osób posiadających "Niebieską Kartę" na terenie miasta Grodkowa.

⁹ Strategia rozwiązywania problemów społecznych 2016-2020, Grodków 2015

Rysunek 12 Wskaźnik koncentracji osób z "Niebieskimi Kartami" w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]

Niepełnosprawność

Niepełnosprawność to długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna.

Niepełnosprawność społeczna to niemożność pełnego funkcjonowania w społeczeństwie na skutek barier występujących po stronie otoczenia (społecznego, kulturowego, prawnego, politycznego), w tym barier architektonicznych, etc.

Osoby niepełnosprawne określa się w polskim prawie jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli uzyskały orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znacznego, umiarkowanego, lekkiego) oraz o niezdolności do pracy.

Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Według Międzynarodowej Organizacji Pracy „osoba niepełnosprawna” oznacza osobę, której możliwości uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego są znacznie ograniczone w wyniku właściwie orzeczonego ubytku zdolności fizycznych lub umysłowych¹⁰.

Według Światowej Organizacji Zdrowia osoba niepełnosprawna to taka, która nie może samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznej lub psychicznej

Rodzaje niepełnosprawności¹¹:

¹⁰ Międzynarodowa Organizacja Pracy, KONWENCJA Nr 159 MIĘDZYNARODOWEJ ORGANIZACJI PRACY dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych

¹¹ [http:// wikipedia.pl/](http://wikipedia.pl/); (dostęp 19-07-2016 r.)

- Obniżona sprawność sensoryczna (zmysłowa) – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji analizatorów zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, niedowidzące, głuche, niedosłyszące, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej)
- Obniżona sprawność intelektualna – upośledzenie umysłowe, demencja starcza
- Obniżona sprawność funkcjonowania społecznego – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego
- Obniżona sprawność komunikowania się – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jąkanie się)
- Obniżona sprawność ruchowa – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą)
- Mózgowe porażenie dziecięce
- Obniżona sprawność psychofizyczna z powodu chorób somatycznych – np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, nowotwór)

Przyczynami niepełnosprawności są: wady wrodzone, choroby przewlekłe oraz zdarzenia nagłe (wypadki, urazy, zatrucia, infekcje, komplikacje medyczne).

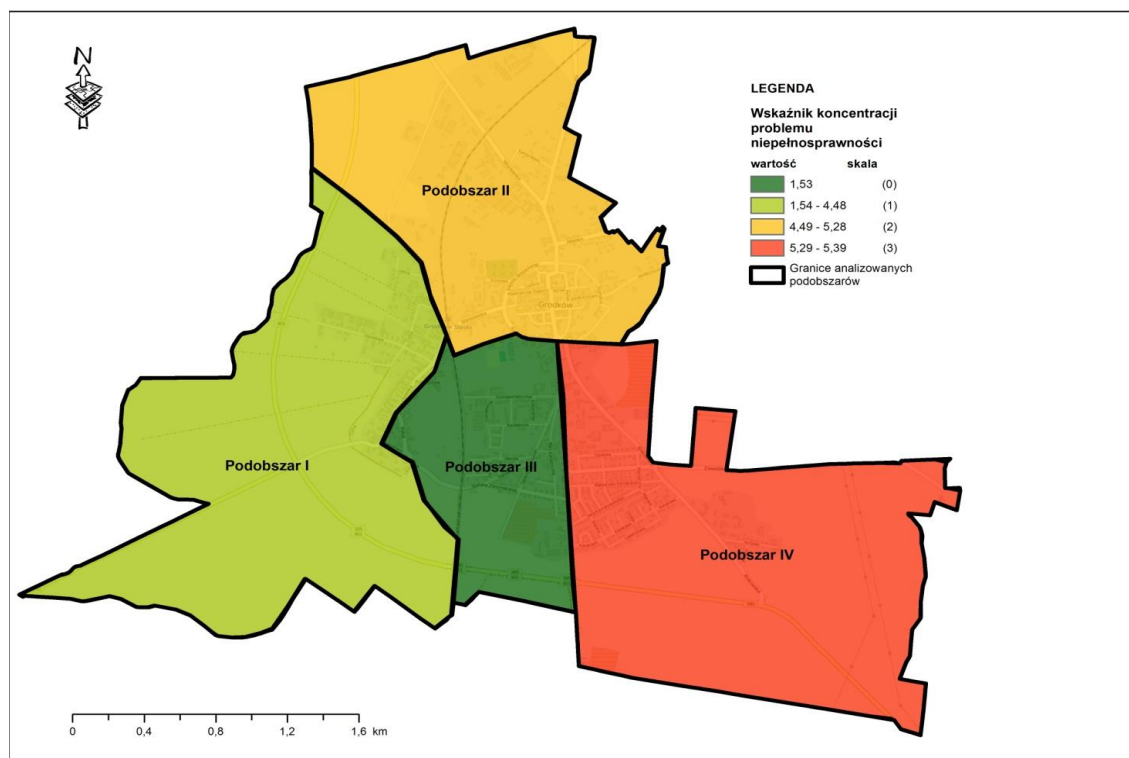
Tabela 16 Dane dotyczące problemu niepełnosprawności w mieście Grodków

Obszar	Ilość osób dotkniętych problemem niepełnosprawności	Ilość osób dotkniętych problemem niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	4	7,71	4,40	1
Podobszar II	31	9,17	5,24	2
Podobszar III	6	2,68	1,53	0
Podobszar IV	23	9,44	5,39	3
Grodków	64			

[Źródło: Opracowanie własne]

Wskaźniki zamieszczone w powyżej tabeli pozwoliły zidentyfikować obszary miasta w których występuje największe nagromadzenie problemów społecznych z tytułu niepełnosprawności. Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Grodkowie, w 2015 roku na terenie miasta liczba osób otrzymujących zasiłek z powodu niepełnosprawności wynosiła 64 osoby. Przestrzenny rozkład bezrobocia w mieście wskazuje na znaczne dysproporcje. Głównie problem społeczny dotyczący niepełnosprawności zaznaczył się w Podobszarze IV i Podobszarze II. Wymienionym obszarom nadano wartość kolejno 3 i 2 w skali problemu. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Podobszarze IV wynosi 5,39, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z problemami niepełnosprawności na 1000 mieszkańców, wynosi 9,44. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych w Podobszarze II wynosi 5,24, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób z problemami niepełnosprawności na 1000 mieszkańców, wynosi 9,17.

Kolejna mapa przedstawia wskaźnik koncentracji osób niepełnosprawnych w mieście Grodków.

Rysunek 13 Wskaźnik koncentracji osób niepełnosprawnych w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]

Przestępczość

Przestępczość to wszystkie czyny określone przez prawo jako przestępstwa (zachowania niezgodne z normą prawną), popełnione w danym kraju lub na danym terenie w określonym czasie. Przestępczość jest zjawiskiem społecznym¹².

Charakteryzuje się następującymi cechami:

- stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego,
- wyraża się we wzroście liczby osób, które popełniły przestępstwa w stosunku do ogółu ludności.

Problemy zwalczania przestępczości są przedmiotem badań nauk: kryminologii, kryminalistyki, nauki prawa karnego, socjologii, psychologii, pedagogiki i in. Ścisłe ustalenie rozmiarów przestępczości jest niemożliwe z uwagi na nie znaną liczbę przestępstw nie ujawnionych bądź nie zgłoszonych (tzw. ciemna liczba); analizy rozmiarów przestępczości dokonuje się na podstawie statystyki zameldowań organom ścigania lub statystyki skazań. Ograniczanie przyczyn przestępczości jest osiąganym przez działania: zapobiegawcze — środki ekonomiczne (np. zmniejszanie bezrobocia, kształtowanie struktur gosp. redukujących sposobność do popełniania przestępstw i czerpania z nich korzyści) oraz wychowawcze (rodzina i szkoła); obronne i represyjne — skutecznie działająca policja, prokuratura i sądy, skuteczniejsze prawo karne; techn. środki obrony; wychowawcze — resocjalizacja w zakładach karnych.

Kategorie kryminalne wzięte pod uwagę w analizie to przestępstwa przeciwko: życiu i zdrowiu, porządkowi publicznemu, wiarygodności dokumentów oraz mieniu. Zaprezentowane wyniki pomagają dokonać analizy poczucia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców poszczególnych jednostek

W przypadku analiz dotyczących przestępczości należy pamiętać, że miejsce popełnienia czynu karnego nie zawsze jest związane z miejscem zamieszkania osoby popełniającej przestępstwo. W związku z tym, charakter panujących zjawisk w przypadku przestępstw wynikowo różni się od wcześniejszych analiz społecznych.

Za osoby nieletnie w przypadku przestępczości, uważa się osoby, które po ukończeniu 13 lat, a przed ukończeniem 17 roku życia, dopuściły się czynu karalnego, oraz osoby w wieku do 21 roku życia,

¹² <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/przestepczosc;3963635.html>

wobec których wykonywane są środki wychowawcze i poprawcze. W ujęciu ogólnym, powyższe podejście jest drogą do analiz pod kątem „nieletni-nieprzystosowany społecznie”, co w przyszłości pozwoli na programowanie działań ograniczających zjawisko naruszania zasad współżycia społecznego.

Zjawisko przestępczości, z uwagi na aspekt społeczny, ma na celu nie tylko ukazanie skali problemu w poszczególnych obszarach na tle miasta, ale daje wiedzę w jakim zakresie należy wprowadzić działania zapobiegające i zwalczające demoralizację w tym osób nieletnich.

W tabeli poniżej zaprezentowano dane zebrane na potrzeby LPR. Dane zostały przedstawione oraz wykorzystane zgodnie z opisaną w dokumencie metodyką.

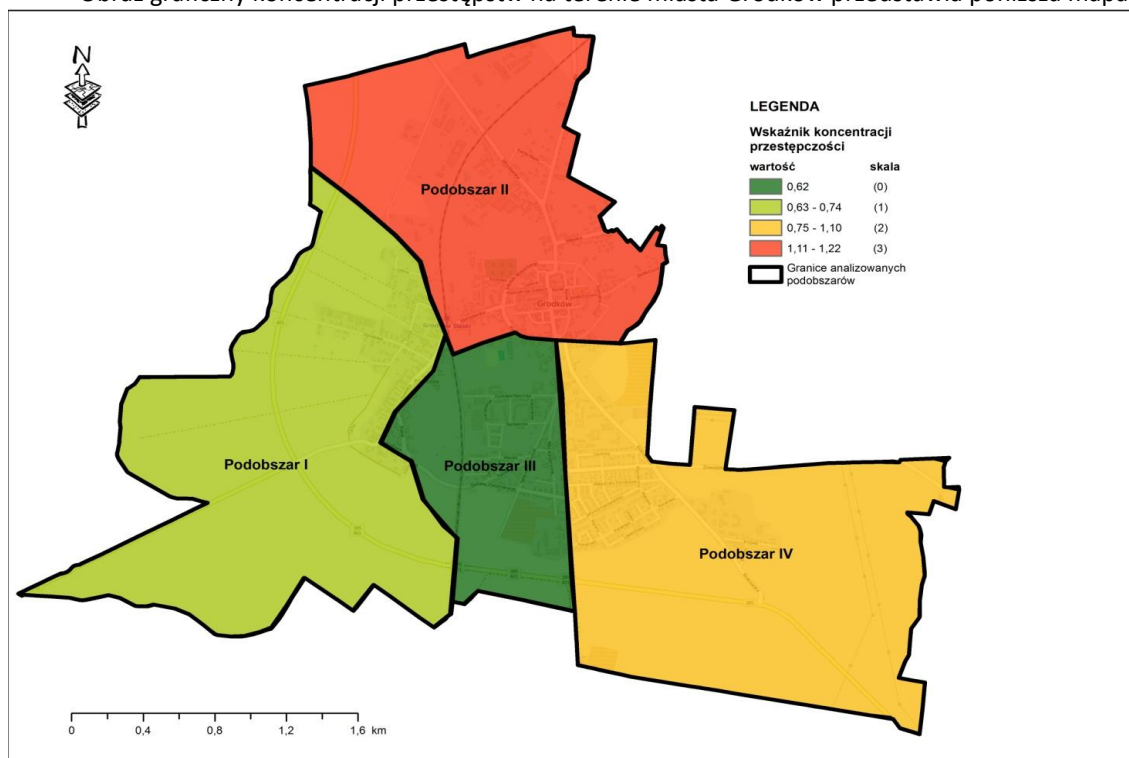
Tabela 17 Dane dotyczące liczby przestępstw w mieście Grodków

Obszar	Ilość przestępstw	Ilość przestępstw na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	6	11,56	0,73	1
Podobszar II	65	19,23	1,22	3
Podobszar III	22	9,84	0,62	0
Podobszar IV	42	17,23	1,09	2
Grodków:	135			

[Źródło: Opracowanie własne]

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Komisariat Policji w Grodkowie, w 2015 roku w Grodkowie odnotowano 135 przestępstw. Najwięcej przestępstw dokonano w Podobszarze II (65). Zdecydowanie największy wskaźnik koncentracji przestępstw zidentyfikowano na terenie Podobszaru II (19,23 przestępstw w stosunku do 1000 mieszkańców), stąd też wymienionemu obszarowi nadano wartość 3 w skali problemu.

Obraz graficzny koncentracji przestępstw na terenie miasta Grodków przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 14 Wskaźnik koncentracji przestępczości

4.3.3. STREFA GOSPODARCZA

Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe – zwane niekiedy NGO (z języka ang. non-government organization - organizacja niedziałająca w celu osiągnięcia zysku) lub podmiotami III sektora (obok I – administracji publicznej i II – biznesu) – najczęściej określane są jako sformalizowane, podlegające prawu organizacje, które działają na rzecz społeczeństwa. Organizacje pozarządowe odgrywają rolę nie tylko w procesie umocnienia lokalnej społeczności, władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie uchwalany jest corocznie przez Radę Miejską w Grodkowie Program współpracy Gminy Grodków z organizacjami oraz z podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program określa m.in. cele, zasady, zakres, formy, przedmiot współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Głównym celem programu jest rozwijanie współpracy pomiędzy samorządem gminy i organizacjami pozarządowymi, ukierunkowane na rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz wzmacnianie aktywności społecznej obywateli.

Gmina Grodków we współpracy z organizacjami pozarządowymi realizuje zadania w następujących obszarach współpracy:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób,
- podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,
- ochrony i promocji zdrowia,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej,
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych,
- - działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym,
- działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami.

W tabeli poniżej zaprezentowano dane zebrane na potrzeby LPR. Dane zostały przedstawione oraz wykorzystane zgodnie z opisaną w dokumencie metodyką.

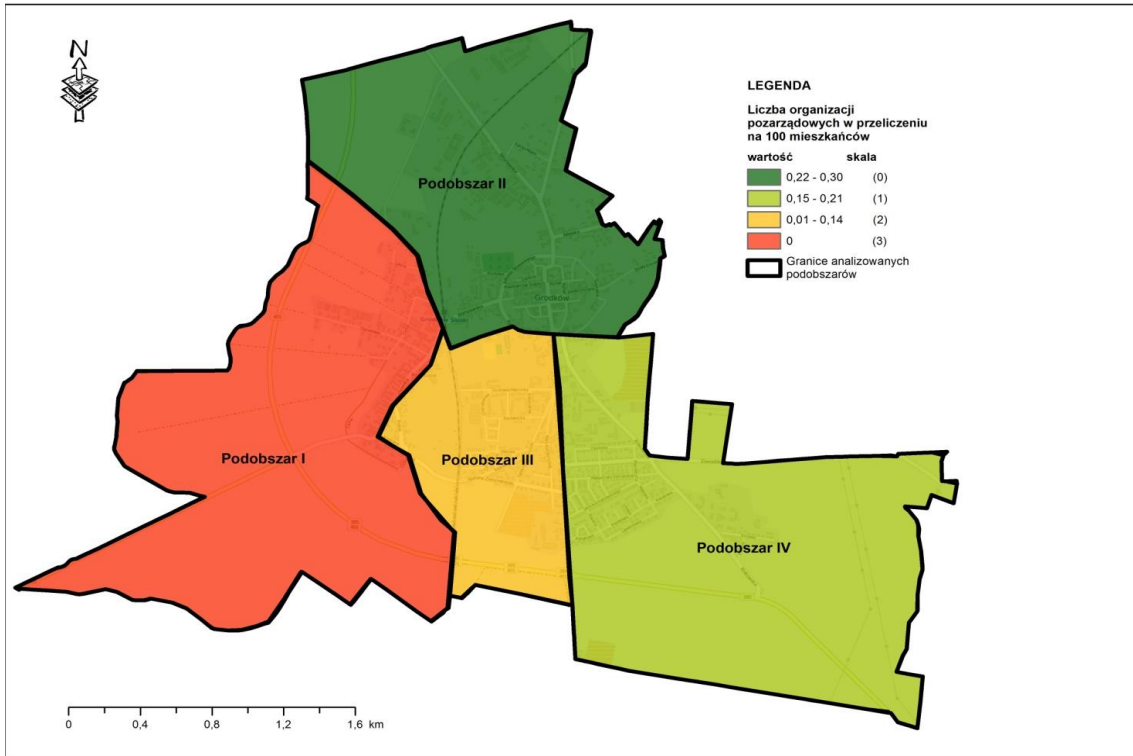
Tabela 18 Dane dotyczące liczby przestępstw w mieście Grodków

Obszar	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Skala problemu
Podobszar I	0,00	3
Podobszar II	0,30	0
Podobszar III	0,13	2
Podobszar IV	0,21	1
Grodków:	0,64	

[Źródło: Opracowanie własne]

W 2015 roku na terenie miasta wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców był największy w Podobszarze II i wynosił 0,30. Na kolejnym miejscu plasował się wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców w Podobszarze IV i wynosił 0,21. Najmniejszy wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców zaobserwowano w Podobszarze I, gdzie wystąpiła skala problemu wielkości 3.

Kolejna mapa przedstawia koncentrację organizacji pozarządowych w mieście Grodków.

Rysunek 15 Liczba organizacji pozarządowych [Źródło: Opracowanie własne]

Bezrobocie (osoby z wykształceniem niskim)

Osoby słabiej wykształcone są narażone na większe ryzyko bezrobocia cyklicznego, silnie zależnego od popytu na pracę. Wynika to z faktu, że osoby z niższym poziomem wykształcenia, zwłaszcza z wykształceniem zasadniczym zawodowym, są częściej zatrudnione w takich sektorach gospodarki jak budownictwo czy przetwórstwo przemysłowe, które są bardziej podatne na wahania koniunktury. Osoby z wyższym wykształceniem pracują znacznie częściej w sektorze usług mniej zależnych od aktualnej sytuacji gospodarczej, a także w sektorze publicznym, który charakteryzuje się znaczną stabilnością zatrudnienia. Wykształcenie odgrywa kluczową rolę w trakcie recesji, a gdy koniunktura gospodarcza zaczyna się poprawiać, relatywne szanse na zatrudnienia zaczynają być coraz mniej zależne od poziomu wykształcenia.

Duży odsetek bezrobotnych bez wykształcenia ma także wpływ na możliwość rozwoju gospodarczego miasta. Brak wykwalifikowanych pracowników jest bardzo często barierą dla potencjalnych inwestorów, szczególnie w aspekcie rozwijania działalności innowacyjnych. Poprawa sytuacji w tym zakresie może pozytywnie wpłynąć na rynek pracy i sferę gospodarczą miasta - osoby o niskich kwalifikacjach, poprzez ukierunkowanie zawodowe zgodne z oczekiwaniem lokalnych pracodawców, mogłyby stać się na rynku pracy dużą grupą siły roboczej¹³.

Szczegółowe dane dotyczące poziomu bezrobocia osób z wykształceniem podstawowym lub niepełnym podstawowym przedstawiono poniżej.

Tabela 19 Dane dotyczące bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim) w mieście Grodków

Obszar	Ilość osób z problemem bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim)	Ilość osób z problemem bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim) na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	8	15,41	1,04	2

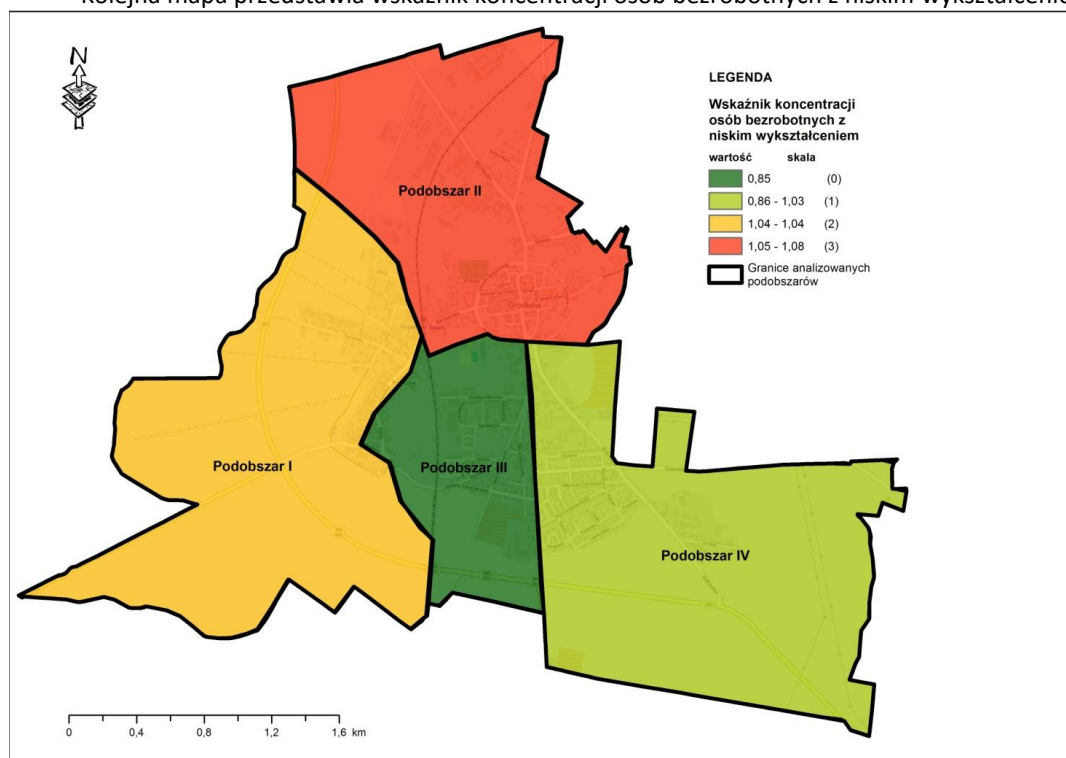
¹³ Edukacja a rynek pracy, <http://eduentuzjasci.pl/> [odczyt 03-08-2016]

Podobszar II	54	15,98	1,08	3
Podobszar III	28	12,52	0,85	0
Podobszar IV	37	15,18	1,02	1
Grodków:	127			

[Źródło: Opracowanie własne]

Po przeanalizowaniu problematyki związanej z bezrobociem (osoby z wykształceniem niskim) można zauważyć, że wartości wskaźnika koncentracji w Podobszarach I, II i III mają zbliżone wartości (ok. 1). Największa liczba osób z problemem bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim) występuje w Podobszarze II i wynosi 54 osoby.

Kolejna mapa przedstawia wskaźnik koncentracji osób bezrobotnych z niskim wykształceniem .

Rysunek 16 Wskaźnik koncentracji osób bezrobotnych z niskim wykształceniem [Źródło: Opracowanie własne]

Bezrobocie (PUP)

Misją pracowników Powiatowego Urzędu Pracy jest stałe dążenie do poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, troszczenie się o taki rozwój postaw, umiejętności i kwalifikacji mieszkańców, który zapewni im możliwie największe szanse na odpowiednie zatrudnienie, a pracodawcom pozyskanie najlepszych pracowników. Swoją misję urząd pracy realizuje poprzez świadczenie usług informacyjnych, pośrednictwa pracy, doradczych, szkoleniowych, finansowych i administracyjnych.

Formy aktywizacji osobom bezrobotnym i poszukujących pracy realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy:

- Pośrednictwo pracy
- Poradnictwo zawodowe
- Szkolenia
- Staż
- Praktyki absolwenckie
- Dodatek aktywizacyjny
- Środki na rozpoczęcie działalności
- Prace interwencyjne
- Roboty publiczne

Poniżej zobrazowano udział osób bezrobotnych w poszczególnych obszarach na tle wszystkich mieszkańców miasta Grodkowa. Analiza ukazuje skalę problemu mieszkańców miasta pozostających bez pracy, co pozwala na ocenę społecznej sytuacji mieszkańców, gdyż bezrobocie jest nieodłącznym składnikiem kryzysu życia społecznego obywateli miasta.

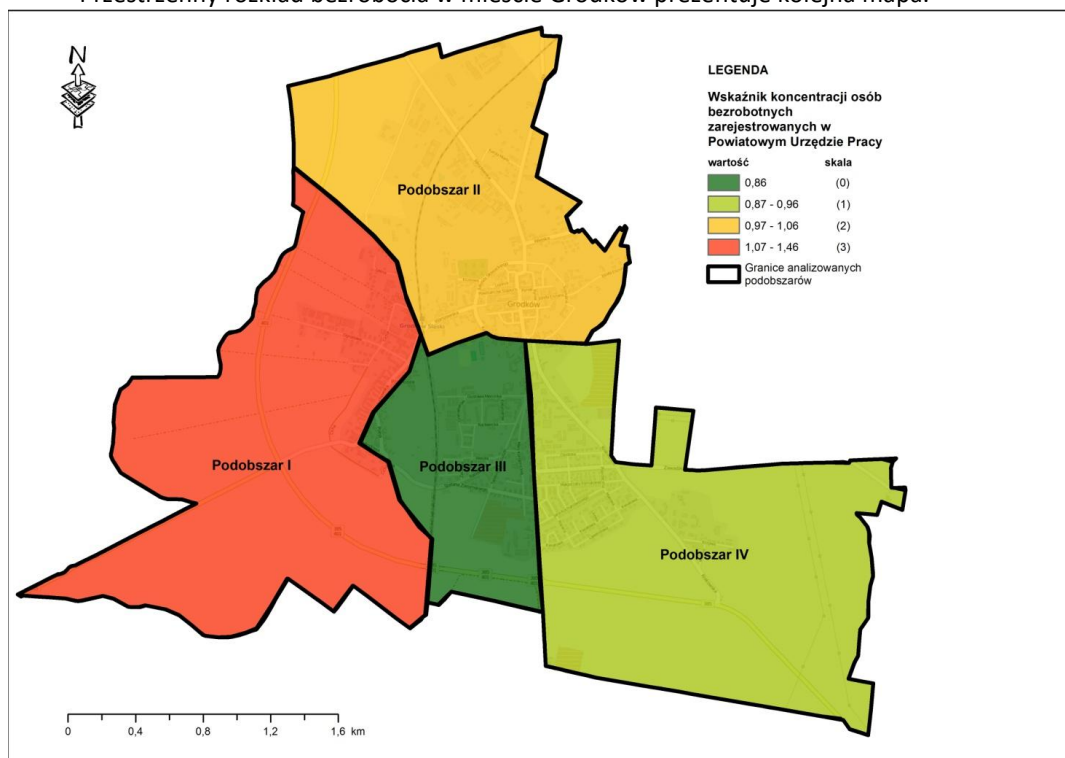
Tabela 20 Dane dotyczące liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy zamieszkujących teren miasta Grodków.

Obszar	Ilość osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy	Ilość osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	38	73,22	1,46	3
Podobszar II	179	52,96	1,06	2
Podobszar III	97	43,38	0,86	0
Podobszar IV	116	47,60	0,95	1
Grodków:	430			

[Źródło: Opracowanie własne]

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Powiatowy Urząd Pracy, w 2015 roku na terenie Grodkowa zarejestrowanych było 430 osoby. Przestrenny rozkład bezrobocia w sześciu podobszarach wskazuje na znaczne dysproporcje. Jednym z wyraźnie zaznaczających się problemów społecznych miasta jest bezrobocie w Podobszarze I. Wskaźnik wskazujący na koncentrację problemów społecznych wynosi 1,06, natomiast wskaźnik odnoszący się do liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy na 1000 mieszkańców, wynosi około 38 osób. W wyniku powyższej analizy, Podobszarowi I nadano wartość 3 w skali problemu. Nominalnie, największa ilość osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jest w Podobszarze II (179 osób).

Przestrenny rozkład bezrobocia w mieście Grodków prezentuje kolejna mapa.

Rysunek 17 Rozmieszczenie osób bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy [Źródło: Opracowanie własne]

Bezrobocie (osoby długotrwale bezrobotne)

Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. Długotrwale bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie

tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Najczęściej obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych, rozpad rodziny obniżenie zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Bezrobocie długookresowe marginalizuje ludzi. Wiąże się to z obniżeniem standardu życia, powodujące konieczność zrezygnowania z tego, co nie jest niezbędne do życia, a więc najczęściej z uczestniczenia w kulturze. W dalszej kolejności rezygnuje się własnych aspiracji edukacyjnych oraz swoich dzieci. Przyczynia się to do tzw. „dziedziczenia bezrobocia”.

Osoby długotrwanie bezrobotne stanowią istotny czynnik ryzyka wykluczenia społecznego. Rodzą one zapotrzebowanie na korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej.

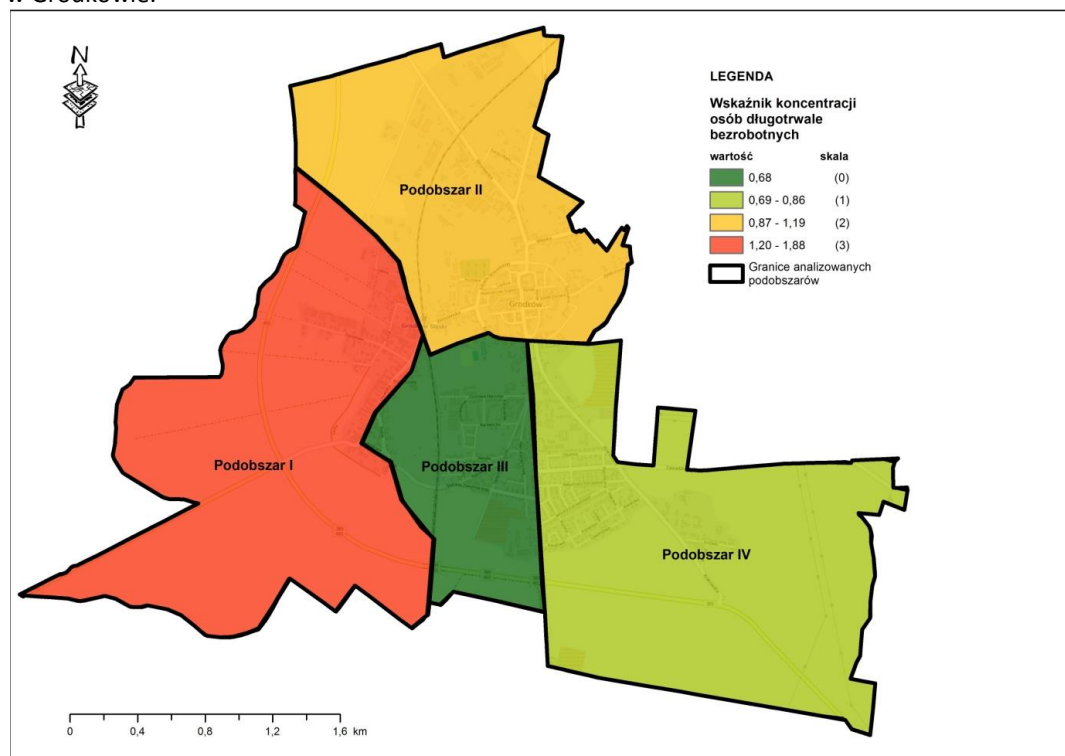
Tabela 21 Dane dotyczące liczby osób długotrwanie bezrobotnych na terenie Grodkowa

Obszar	Ilość osób długotrwanie bezrobotnych	Ilość osób długotrwanie bezrobotnych na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	9	17,34	1,88	3
Podobszar II	37	10,95	1,19	2
Podobszar III	14	6,26	0,68	0
Podobszar IV	19	7,80	0,85	1
Grodków:	79			

[Źródło: Opracowanie własne]

Po przeanalizowaniu problematyki związanej z długotrwałym bezrobociem można zauważyć, że najwyższą wartość wskaźnika koncentracji odnotowano w Podobszarze I (1,88). Tym samym, skala problemu jest najwyższa i wynosi 3. W największa wartości nominalna liczby bezrobotnych znajduje się w Podobszarze II (39 osoby).

Następna mapa przedstawia przestrzenne rozmieszczenie osób długotrwanie bezrobotnych w Grodkowie.

Rysunek 18 Rozmieszczenie osób długotrwanie bezrobotnych w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]

Przedsiębiorstwa

Na terenie Gminy większość usług zlokalizowana jest w Grodkowie, będącym zarazem ośrodkiem administracyjno – usługowym. Miasto posiada szeroki wachlarz usług dla ludności, koncentruje usługi podstawowe o znaczeniu gminnym (edukacja, ochrona zdrowia, handel i gastronomia) oraz miejsca pracy i mieszkalnictwo. W działalności usługowej dominują usługi budowlane, instalacyjne, metalowe, transportowe, komunalne i motoryzacyjne. Ponadto: fryzjerstwo, rachunkowość, usługi geodezyjne. I w tym przypadku firmy w większości zlokalizowane są na terenie miasta, część z nich zdecydowała się lokalizować na terenach wiejskich. Stan i jakość usług świadczonych na terenie gminy Grodków jest zadowalający i nie budzi zastrzeżeń. Poziom świadczonych usług i oferowanych towarów nie odbiega od standardów jakościowych¹⁴.

W kolejnej tabeli zamieszczono informacje nt ilości przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie miasta Grodkowa.

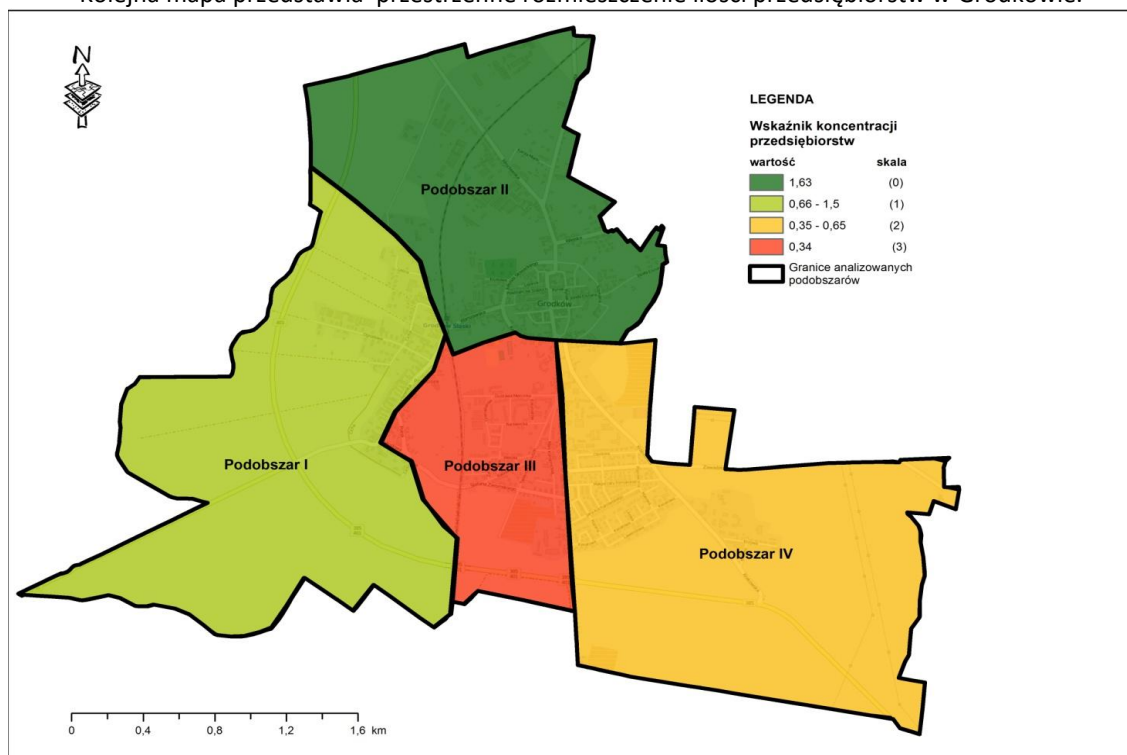
Tabela 22 Dane dotyczące ilości przedsiębiorstw - spółek na terenie miasta Grodkowa

Obszar	Ilość przedsiębiorstw - spółek	Ilość przedsiębiorstw - spółek na 1000 mieszkańców	Wskaźnik koncentracji	Skala problemu
Podobszar I	5	9,63	1,47	1
Podobszar II	36	10,65	1,63	0
Podobszar III	5	2,24	0,34	3
Podobszar IV	10	4,10	0,63	2
Grodków:	56			

[Źródło: Opracowanie własne]

Po przeanalizowaniu problematyki związanej z ilością przedsiębiorstw można zauważyć, że najniższą wartość wskaźnika koncentracji odnotowano w Podobszarze III (0,34). Tym samym, skala problemu jest najwyższa i wynosi 3. W największa wartości nominalna liczby przedsiębiorstw znajduje się w Podobszarze II (36).

Kolejna mapa przedstawia przestrzenne rozmieszczenie ilości przedsiębiorstw w Grodkowie.

Rysunek 19 Wskaźnik koncentracji przedsiębiorstw [Źródło: Opracowanie własne]

¹⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodków na lata 2016-2020

4.3.4. STREFA ŚRODOWISKOWA

Benzo(a)piren

Benzo(a)pireny są wielopierścieniowymi węglowodorami aromatycznymi (WWA), które są związkami silnie rakotwórczymi. Benzopireny są składnikiem zanieczyszczeń powietrza, powstającym w wyniku niskiej emisji, głównie wskutek spalania odpadów.

Głównym źródłem tej substancji jest spalanie paliw stałych w niskiej temperaturze - a więc węgla i drewna w domowych instalacjach grzewczych a także silniki spalinowe, spalarnie odpadów, liczne procesy przemysłowe (np. produkcja koksu), pożary lasów, dym tytoniowy, jak również wszelkie procesy rozkładu termicznego związków organicznych przebiegające przy niewystarczającej ilości tlenu. Nośnikiem benzo(a)piranu w powietrzu jest pył, dlatego jego szkodliwe oddziaływanie jest ściśle związane z oddziaływaniem pyłu oraz jego specyficznymi właściwościami fizycznymi i chemicznymi.

Benzo(a)piren oddziałuje szkodliwie nie tylko na zdrowie ludzkie ale także na roślinność, glebę i wodę. Wykazuje on małą toksyczność ostrą, zaś dużą toksyczność przewlekłą, co związane jest z jego zdolnością kumulacji w organizmie.

Benzo(a)piren, podobnie jak inne WWA wykazuje toksyczność układową, powodując uszkodzenie nadnerczy, układu chłonnego, krwiotwórczego i oddechowego.

Stężenie benzopirenów w powietrzu jest jednym z parametrów oceny jakości powietrza. Dopuszczalny średnioroczny poziom B(a)P to 1 ng/m^3 .

Poniższa tabela prezentuje dane z zakresu rozkładu stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w Grodkowie.

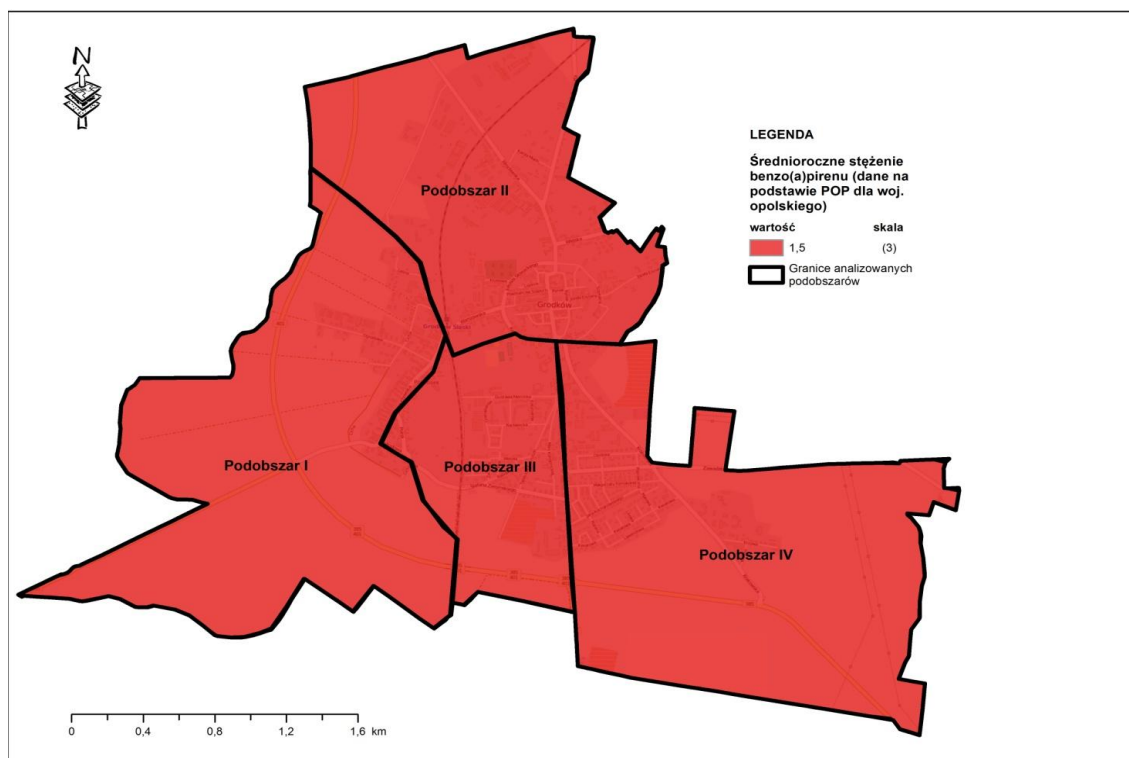
Tabela 23 Dane dotyczące rozkładu stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w Grodkowie

Obszar	Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu [1 ng/m^3]	Skala problemu
Podobszar I	1,5	3
Podobszar II	1,5	3
Podobszar III	1,5	3
Podobszar IV	1,5	3
Grodków:	1,5	

[Źródło: Opracowanie własne]

Modelowa analiza rozkładu stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu wykazała, że obszar wskazany jako szczególnie narażony na zanieczyszczenie powietrza koncentruje się na terenie całego miasta (wszystkie podobszary). Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w części północnej wynosi $1,5 \text{ ng/m}^3$. Tym samym skala problemu jest najwyższa w całym mieście i wynosi 3.

Kolejna mapa obrazuje przestrzenny rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu Grodkowie.

Rysunek 20 Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]

4.3.5. STREFA TECHNICZNA

Zasoby mieszkaniowe

Jednym z podstawowych praw człowieka jest prawo do mieszkania. Zły stan mieszkalnictwa w Polsce sprawia, że w ostatnim okresie wielu ludzi (szczególnie ludzi młodych) nie może skorzystać z tego dobra. Na ten stan taki istotny wpływ mają następujące czynniki:

- istniejący deficyt mieszkaniowy,
- załamanie się w ostatnich latach budownictwa mieszkaniowego,
- zły stan techniczny istniejących zasobów mieszkaniowych i związane z tym ogromne potrzeby remontowo-modernizacyjne,
- polityka mieszkaniowa państwa,
- kryzys finansów publicznych państwa.

W latach 2012-2014 nie było oddanych nowych mieszkań ani budynków. Wszystkie ilości lokali wykazane w powyższej tabeli to stan istniejący (posiadania). Na terenie Gminy Grodków występują zasoby mieszkaniowe będące w dyspozycji Spółdzielni Mieszkaniowej, Gminy Grodków, osób fizycznych oraz Zakładów Pracy. Gmina jest właścicielem mieszkań komunalnych, znajdujących się przede wszystkim w mieście oraz mieszkań po byłym Państwowym Funduszu Ziemi znajdujących się na terenie wiejskim. Zasoby komunalne to 529 lokali mieszkalnych znajdujących się w 174 budynkach: 113 budynków to wspólnoty mieszkaniowe, natomiast pozostałe 61 stanowią własność Gminy. Z uwagi na stan techniczny budynków komunalnych konieczne jest przeprowadzenie remontów i modernizacji w takim zakresie, aby można było zapewnić bezpieczne oraz dogodne warunki lokalowe mieszkańcom. W tym celu powinna być przeprowadzona analiza potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali z podziałem na kolejne lata. Techniczna odnowa zasobów mieszkaniowych przyczyni się do likwidacji substandardu mieszkaniowego, zahamuje proces degradacji budynków mieszkalnych. W celu realizacji w/w założenia niezbędne jest określenie źródeł finansowania, przy uwzględnieniu wpływów z czynszu za lokale mieszkalne, użytkowe, wpływy za najem garaży, reklam i ogródków przydomowych. Nie ulega wątpliwości, że podstawowym źródłem finansowania winny być środki z budżetu gminy. Zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej jest zadaniem własnym Gminy,

nałożonym na nią przez ustawę z dnia 21 czerwca 2001r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. Nr 71, poz. 733). Podstawowym celem polityki mieszkaniowej powinny być działania związane z powiększeniem zasobów mieszkaniowych oraz działania związane z gospodarowaniem istniejącymi zasobami. Nieodzownym elementem zaspokajania potrzeb mieszkaniowych powinny być działania zmierzające do fizycznego powiększania substancji mieszkaniowej gminy, czyli budownictwo mieszkaniowe. Budownictwo mieszkaniowe powinno uwzględniać potrzeby ludności gminy o różnej sytuacji materialnej, a więc mieszkania dla ludzi niezamożnych, wymagających pełnej pomocy gminy oraz mieszkania dla ludzi średniozamożnych, wymagających aktywnej pomocy gminy. Preferowaną formą budownictwa mieszkaniowego powinny być mieszkania czynszowe. Jedną z form realizacji może być przejmowanie budynków użytkowych z przeznaczeniem na mieszkania o czynszu regulowanym lub socjalnym. Do bezinwestycyjnego powiększania zasobu mieszkaniowego mogą się przyczynić prace adaptacyjne, prace związane z rozbudową lub nadbudową lokali.¹⁵

Zaopatrzenie gminy w gaz ziemny

Na terenie Gminy Grodków znajdują się gazowe sieci przesyłowe oraz dystrybucyjne oraz obiekty z nimi związane. Przez teren gminy przebiegają następujące sieci przesyłowe:

- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 PN 4,0 MPa relacji Lewin Brzeski-Nysa,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 80 PN 4,0 MPa relacji Lewin Brzeski-Nysa-odgałęzienie do Grodkowa,
- gazociąg wysokiego ciśnienia DN 50 PN 4,0 MPa relacji Lewin Brzeski-Nysa-odgałęzienie do SRP I° Grodków (ul. Żeromskiego).

Zaopatrzenie gminy w energię ciepłą

Na terenie Gminy Grodków występuje system ciepłowniczy zaopatrujący w ciepło miasto Grodków, obsługiwany przez Energetykę Ciepłą Opolszczyzny S.A. i obejmujący:

- ciepłownię o mocy zainstalowanej 11,6 MW (ul. Morcinka 35),
- sieci ciepłownicze o łącznej długości ok. 3,8 km,
- 30 węzłów ciepłowniczych pokrywających zapotrzebowanie na ciepło ok. 10,5 MW.

Zaopatrzenie gminy w energię elektryczną

Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest przez Krajowy System Elektroenergetyczny (KSE) obejmujący wszystkie źródła mocy i energii elektrycznej, powiązane są ze sobą przez:

- sieć przesyłową obejmującą najwyższe napięcia 750 kV, 400 kV i 220 kV,
- sieć dystrybucyjną obejmującą wysokie napięcia (110 kV) i średnie napięcia (30 kV, 20 kV, 15 kV i 6 kV),
- sieci niskiego napięcia (poniżej 6 kV).

Transport drogowy

Gmina Grodków posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg. Obecnie przez teren gminy przebiegają drogi wojewódzkie, a sieć dróg powiatowych na terenie gminy jest dostatecznie gęsta i zapewnia możliwość dojazdu do wszystkich miejscowości oraz dobre powiązania wszystkich miejscowości gminy z siedzibą gminy. Drogi gminne stanowią uzupełnienie podstawowego układu sieci dróg. Zapewniają przede wszystkim powiązania pomiędzy wsiami gminy i są jednocześnie trasami transportu rolnego, ułatwiającymi dojazd do pól uprawnych mieszkańców gminy. Położenie Gminy Grodków jest jej istotnym atutem – zarówno pod względem krajowej jak i międzynarodowej komunikacji drogowej. Szczególną zaletą jest przebiegająca przez gminę autostrada A-4 oraz skomunikowanie jej poprzez „Węzeł Przyleski” z infrastrukturą drogową gminy. Gmina Grodków stanowi korytarz przelotowy dla transportu odbywającego się od granicy państwa do autostrady A-4. Droga wojewódzka nr 401 będąca jedynym połączeniem z autostradą przebiega obwodnicą miasta Grodkowa¹⁶.

¹⁵ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodków na lata 2016-2020

¹⁶ Strategia rozwoju Gminy Grodków na lata 2014-2023

Transport kolejowy

Przez teren Gminy Grodków przebiega drugorzędna linia kolejowa nr 288 relacji Nysa – Brzeg. Linia ta, po okresie zawieszenia, została w grudniu 2008 reaktywowana. Docelowo przewiduje się modernizację linii nr 288. Linia prowadzi ruch pasażerski (szynobusy) i towarowy.

4.3.6. STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Gmina Grodków jest gminą miejsko-wiejską o powierzchni 28 459 ha (285 km²), o dominującym obecnie rolniczym charakterze. W strukturze użytkowania gruntów gminnych dominują użytki rolne. Największą powierzchnię zajmują tradycyjne uprawy zbożowe. Można to uzasadnić koniecznością zabezpieczenia własnej bazy paszowej. W stosunku do lat ubiegłych nastąpił poważny spadek w hodowli bydła. Na terenie gminy produkcją rolną głównie zajmują się rolnicy indywidualni. Gleby na terenie Gminy Grodków są zróżnicowane. Głównie są to gleby średnie wytworzone z glin lekkich i średnich oraz piasków naglinowych (bielicowe i brunatne). Ściśle z tym związany jest również podział Gminy Grodków w zależności od klas ziemi. Przeważają klasy: IVa i IVb. W mniejszych ilościach występują gleby klasy II i III w części zachodniej gminy oraz klasy V i VI w części południowej gminy¹⁷.

Gminę Grodków zaliczyć można do terenów bogatych w zasoby dziedzictwa kulturowego w województwie opolskim.

4.3.7. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO ORAZ OBSZARU REWITALIZACJI

Zamieszczona powyżej analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację występowania obszarów zdegradowanych na terenie Grodkowa, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru przewidzianego do rewitalizacji. Obszar zdegradowany zgodnie z Wytycznymi jest to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Wytyczne dopuszczają, by obszar zdegradowany był podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów. Odnosząc się dalej do wytycznych, stan kryzysowy jest to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności ubóstwa, choroby, obciążenia demograficznego, bezrobocia, alkoholizmu, bezradności, liczby "Niebieskich Kart", niepełnosprawności, przestępczości oraz niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, niskiej liczby organizacji pozarządowych, bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim), bezrobocia (PUP), bezrobocie (osoby długotrwale bezrobotne)
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

W Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Grodkowa poddano analizie wszystkie wymienione powyżej strefy, bazując na istniejących danych. Najwięcej uwagi poświęcono strefie społecznej, dla której występuje też najwięcej wiarygodnych danych. Poszczególne wskaźniki zostały przeanalizowane indywidualnie, poniżej zamieszczono podsumowanie tych analiz.

¹⁷ Strategia rozwoju Gminy Grodków na lata 2014-2023

Zgodnie z opisaną metodyką przyjęto, że nagromadzenie każdego negatywnego zjawiska jest problemem, jednak żeby można było dokonać odpowiedniej selekcji, przyjęto, że za istotny problem uważa się ten, który osiągnął w skali dwie największe wartości tj. 2 lub 3. W tabeli zaznaczono obszary, które spełniają dwa warunki:

- występują tam przynajmniej 3 wskaźniki społeczne ocenione w skali na 2 lub 3,
- Występuje przynajmniej jeden problem inny niż społeczny oceniony w skali na 2 lub 3.

Tabela 24 Zestawienie skali problemu poszczególnych rodzajów stref w wyznaczonych podobszarach w Grodkowie

Obszar	Rodzaj strefy															
	społeczna										gospodarcza					środowiskowa
	Alkoholizm	"Niebieskie Karty"	Frekwencja w wyborach prezydenckich	Bezradność -	Bezrobocie	Długotrwała lub ciężka choroba	Niepełnosprawność	Ubóstwo	Obciążenia demograficzne	Przestępczość	Obiekty handlowo-usługowe	Organizacje pozarządowe	Bezrobocie (osoby z wykształceniem niskim)	Bezrobocie (PUP)	Bezrobocie (osoby długotrwale bezrobotne)	Stężenie Benzo(a)piranu na rok
	Skala problemu															
Podobszar I	1	0	2	0	3	2	1	3	0	1	1	3	2	3	3	3
Podobszar II	3	3	3	1	2	3	2	1	3	3	0	0	3	2	2	3
Podobszar III	0	1	0	2	0	0	0	0	1	0	3	2	0	0	0	3
Podobszar IV	2	2	1	3	1	1	3	2	2	2	2	1	1	1	1	3
Grodków:																

[Źródło: Opracowanie własne]

Jak można wywnioskować z powyższej tabeli, takie warunki spełniają następujące obszary:

- Podobszar II
- Podobszar I

Przed kolejnym etapem zastosowano opisaną w metodyce procedurę wagowania wskaźników. Wagi przypisane do kolejnych wskaźników znajdują się poniżej.

Tabela 25 Wagi poszczególnych wskaźników

Nazwa wskaźnika	Waga
Ubóstwo	3
Bezrobocie	3
Alkoholizm	3
Bezradność	3
Niepełnosprawność	3
Obciążenie demograficzne	3
"Niebieskie Karty"	3
Niepełnosprawność	3
Przestępczość	3
Długotrwała lub ciężka choroba	3
Frekwencja na wyborach prezydenckich	2
Organizacje pozarządowe	2
Bezrobocie (osoby z wykształceniem niskim)	2
Bezrobocie (osoby długotrwale bezrobotne)	2
Bezrobocie (PUP)	2
Przedsiębiorstwa	2
Stężenie B(a)P	1

[Źródło: Opracowanie własne]

Zgodnie z wytycznymi obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk. Nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Wybór obszaru oparto na dwóch założeniach:

- Spełnienie Wytycznych,
- Wybór obszaru, który wskazuje największe nagromadzenie problemów (suma ze skali).

W tabeli poniżej przedstawiono wyniki dla poszczególnych obszarów. W oparciu o nie jako obszar rewitalizacji wybrano: **Podobszar II miasta Grodkowa**.

Tabela 26 Suma nagromadzenia problemów dla poszczególnych obszarów, wraz z % liczbą mieszkańców oraz obszarem

Obszar	Suma nagromadzenia problemów	Procent powierzchni w stosunku miasta	Procent liczby mieszkańców w stosunku miasta
Podobszar I	110	32,56	6,05
Podobszar II	128	23,67	39,43
Podobszar III	70	12,03	26,09
Podobszar IV	109	31,74	28,43

[Źródło: Opracowanie własne]

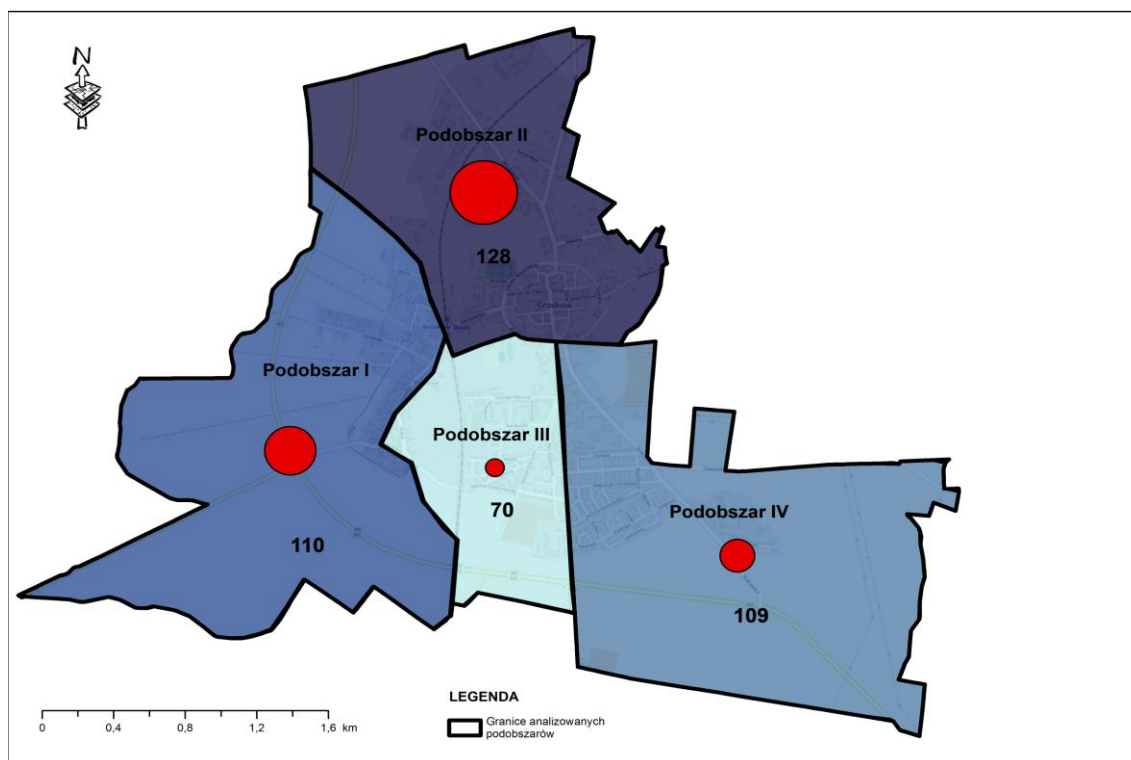
Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż suma nagromadzenia problemów jest najwyższa dla

- Podobszaru II, tym samym należy do obszaru zdegradowanego. W związku z czym wyznaczony obszar należy objąć działaniami rewitalizacyjnymi. Na zidentyfikowanym terenie zdegradowanym występują dwa najwyższe poziomy skali problemu tj. 2 i 3. Skala problemu w wielkości 3 w strefie społecznej występuje we wskaźnikach dotyczących: alkoholizmu, ilości "Niebieskich Kart", długotrwałej lub ciężkiej choroby, frekwencji na wyborach prezydenckich, obciążenia demograficznego oraz przestępczości. Ponadto, wśród pozostałych stref, tj. strefy gospodarczej występuje skala problemu w wysokości 3 dla bezrobocia (osób z wykształceniem niskim) oraz strefy środowiskowej, gdzie zanotowano skalę problemu na poziomie 3. Skala problemu w wielkości 2 w strefie społecznej

występuje we wskaźnikach dotyczących: bezrobocia i przestępczości. Ponadto, wśród strefy gospodarczej występuje skala problemu w wysokości 2 dla bezrobocia (PUP) oraz bezrobocia (osoby długotrwale bezrobotne). Wymienione wskaźniki kwalifikują Podobszar II do uznania jako obszar zdegradowany wymagający interwencji zmierzających do przywrócenia utraconych funkcji społeczno-gospodarczo-środowiskowych.

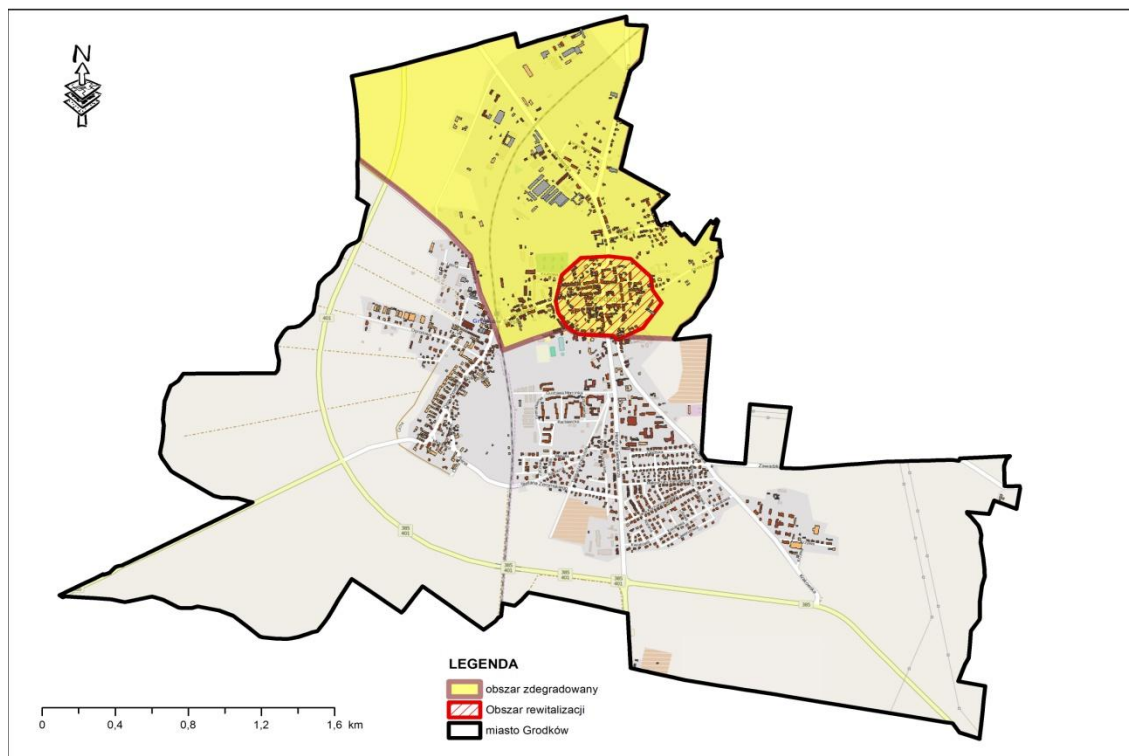
Działania interwencyjne powinny wyrównać szanse rozwoju, szczególnie wśród dzieci, ułatwiając wydobyć się z ubóstwa. Pozostawanie osób bez pracy przyjęło formę długotrwałego bezrobocia, a zaniechanie działań służących przywróceniu tych osób na rynek pracy będzie utrzymywać i pogłębiać obecną sytuację.

Na poniższej mapie zaprezentowano graficznie podsumowanie diagnozy.

Rysunek 21 Graficzne podsumowanie nagromadzenia problemów dla poszczególnych obszarów [Źródło: Opracowanie własne].

Z wyznaczonego obszaru zdegradowanego wybrano obszar przeznaczony do rewitalizacji, który został ograniczony podczas oceny jakościowej, tak aby spełnić stawiane przez Wytyczne wymagania, w zakresie liczby ludności oraz powierzchni.

Rysunek 22 Obszar rewitalizacji w mieście Grodków na tle obszaru zdegradowanego [Źródło: Opracowanie własne]

W poniższej tabeli przedstawiono obszar rewitalizacji pod kątem liczby mieszkańców oraz powierzchni w stosunku do tych wartości dla całej gminy.

Tabela 27. Powierzchnia oraz liczba ludności obszaru rewitalizacji

Procent powierzchni w stosunku do powierzchni gminy	Procent liczby mieszkańców w stosunku do liczby mieszkańców gminy
2,32	29,3

[Źródło: Opracowanie własne]

Rysunek 23 Obszar rewitalizacji w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]

4.4. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Obszar, objęty programem rewitalizacji, poprzez realizację przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych stał się obszarem atrakcyjnym pod względem gospodarczym, przestrzenno – funkcjonalnym, rekreacyjnym, kulturowym i społecznym, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Zagospodarowane wewnątrz Ratusza na cele oświatowo-kulturalno-społeczne pozwoli na wyeliminowanie problemów sfery społecznej, m.in. wzrosnie liczba osób uczestnicząca w życiu kulturalnym. Powstanie wysokiej jakości przestrzeń publiczną służącą wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców gminy i sprzyjająca integracji społecznej miasta oraz podnosząca jego atrakcyjność turystyczną. Ratusz miejscem do organizowania spotkań i zagospodarowania czasu wolnego osób starszych.

Uporządkowane i zazielenione tereny wokół budynków, stanowi wizytówkę miasta i zachęca do aktywnego wypoczynku i rekreacji.

Działalność zrewitalizowanych obiektów kulturalnych sprzyja włączeniu społecznemu, budowaniu relacji społecznych, wzmacnianiu tożsamości lokalnej, budowaniu poczucia wartości i dumy z miejsca zamieszkania.

Uruchomione, liczne programy społeczne przeciwdziałają zjawisku wykluczenia społecznego, w szczególności wśród młodzieży, osób bezrobotnych oraz wśród osób uzależnionych. Dzięki nim, grupy problemowe włączają się w życie lokalnej społeczności, przejmując odpowiedzialność za swoje miejsce zamieszkania, a także integrują się wokół wspólnych wartości i celów motywujących do podejmowania wspólnych inicjatyw. W efekcie działań rewitalizacyjnych, osoby zagrożone wykluczeniem uzyskały możliwość szerszego zaspakajania swoich potrzeb życiowych i społecznych, a także zyskały szansę zwiększenia swoich umiejętności i kompetencji na rynku pracy.

Działania, związane z aktywizacją gospodarczą obszaru, znacząco obniżyły poziom bezrobocia, a działania, związane z aktywizacją społeczną, wyraźnie ograniczyły zjawiska patologiczne.

5. STRATEGIA

5.1. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Wizja stanowi obraz stanu, który pragnie osiągnąć wspólnota mieszkańców Grodkowa, dążąc do realizacji celów strategicznych oraz wyznaczonych kierunków działań. Podstawą budowania wizji jest skuteczne wykorzystanie mocnych stron gminy oraz jej szans rozwoju, by zwiększyć jej atrakcyjność i poziom życia lokalnej społeczności.

„Miasto Grodków terenem zapewniającym mieszkańcom wysoki standard życia poprzez czyste środowisko, rozwiniętą bazę usług”

Głównym celem działań rewitalizacyjnych, objętych Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Grodkowa jest dążenie do poprawy sfery społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej na określonym terenie poprzez kompleksowe i interdyscyplinarne przemiany, ukierunkowane na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych z kryzysu.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, odpowiadających następującym sferom procesu rewitalizacji: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz gospodarczej.

Tabela 28. Cele i kierunki działań LPR [Źródło: Opracowanie własne]

Sfera procesu rewitalizacji	Cele szczegółowe	Kierunki działania
1. Sfera społeczna	1.1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	1.1.1. Przeciwdziałanie bezrobociu 1.1.2. Przeciwdziałanie ubóstwu 1.1.3. Aktywizacja ekonomiczna mieszkańców 1.1.4. Rozwój oferty kulturalnej 1.1.5. Rozwój oferty rekreacyjnej 1.1.6. Integracja mniejszości społecznych 1.1.7. Wspieranie inicjatyw mających na celu wzmocnienie więzi społecznych
	1.2. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym	1.2.1. Wdrożenie programów pomocy społecznej 1.2.2. Wdrożenie programów profilaktyki przeciw uzależnieniom 1.2.3. Wdrożenie programów terapeutycznych dla osób z uzależnieniami 1.2.4. Eliminacja zachowań patologicznych
	1.3. Wzrost poziomu życia mieszkańców gminy	1.3.1. Poprawa warunków i jakości edukacji i sportu 1.3.2. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i pomocy społecznej 1.3.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez udostępnienie i poszerzenie oferty obiektów kulturalnych 1.3.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego
2. Sfera techniczna	2.1. Rozwój infrastruktury technicznej, gospodarczej i społecznej gminy	2.1.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej

Sfera procesu rewitalizacji	Cele szczegółowe	Kierunki działania
		2.1.2. Wsparcie rozwoju mieszkalnictwa
3. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	3.1. Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych, przyrodniczych i historycznych	3.1.1. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturalnego 3.1.2. Ochrona i udostępnienie dziedzictwa historycznego
	3.2. Kreowanie przestrzeni służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców	3.2.1. Uporządkowanie przestrzeni publicznej pod kątem funkcjonalnym i estetycznym 3.2.2. Poprawa stanu zagospodarowania i estetyki terenów zielonych 3.2.3. Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników
4. Sfera gospodarcza	4.1. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego miasta	4.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości 4.1.2. Promowanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy
5. Strefa środowiskowa	5.1. Poprawa jakości środowiska naturalnego	5.1.1. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń 5.1.2. Zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego

5.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy podstawowych projektów

Skuteczna realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Grodków jest uzależniona od zapewnienia odpowiedniego finansowania. Zgodnie z wymaganiami, stawianymi programom rewitalizacji, konieczne jest zapewnienie komplementarności źródeł finansowania planowanych przedsięwzięć, co w praktyce oznacza umiejętność łączenia środków pochodzących z różnych funduszy europejskich, zarówno regionalnych, jak i krajowych, jak również publicznych i prywatnych źródeł finansowania.

Poniżej wyszczególniono potencjalne źródła finansowania dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Grodków:

- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Opolskiego na lata 2014-2020, (RPO WO 2014-2020) z podziałem na dwa fundusze: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS),
- ASOS – Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych
- EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
- EFS – Europejski Fundusz Społeczny
- FIO – Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020
- FS – Fundusz Spójności
- PDK – Program Dziedzictwo Kulturowe
- PE – Program Edukacja
- POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- PRIK – Program Rozwój Infrastruktury Kultury
- RPO WO 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu.
- budżet jest,
- budżet organizacji pozarządowych,
- środki własne.

W kolejnej tabeli zamieszczono podstawowe projekty rewitalizacyjne realizowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Grodków .

Tabela 29. Harmonogram rzeczowo-finansowy Grodkowa [Źródło: Opracowanie własne]

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
1.	Rewitalizacja Ratusza w Grodkowie	W, D	UM w Grodkowie	- przebudowa zdegradowanego wnętrza Ratusza	- utworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, służącej wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców gminy i sprzyjającego integracji społecznej miasta i podnoszącej jego atrakcyjność turystyczną, - ochrona i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, - stworzenie przestrzeni dla mieszkańców do organizowania spotkań, - powstanie bezpiecznych miejsc spotkań integrujących mieszkańców, wolnych grup oraz stowarzyszeń - zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych, - wzrost uczestnictwa w życiu kulturalnym	4 500 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, budżet jst	2016-2018	1.1. 1.3. 2.1. 3.1. 3.2. 5.1	- liczba zrewitalizowanych obiektów[szt.]
2.	Rewitalizacja Domu Kultury wraz z otoczeniem	W, D	UM w Grodkowie	- przebudowa wnętrza budynku, - zagospodarowanie terenu przed	- utworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, służącej wypoczynkowi i rekreacji	5 000 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, PRIK, PDK, ASOS,	2020-2023	1.1. 1.3. 2.1. 3.1. 3.2.	- liczba zrewitalizowanych obiektów [szt.]

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
				budynkiem	mieszkańców gminy i sprzyjającego integracji społecznej miasta i podnoszącej jego atrakcyjność turystyczną, - ochrona i zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, - stworzenie przestrzeni dla mieszkańców do organizowania spotkań, - powstanie bezpiecznych miejsc spotkań integrujących mieszkańców, wolnych grup oraz stowarzyszeń, - wzrost uczestnictwa w życiu kulturalnym		budżet jst		5.1	
3.	Modernizacja kina „Klaps” wraz z wyposażeniem	W, D	UM w Grodkowie	- przebudowa wnętrza budynku, - modernizacja infrastruktury wewnątrz kina	- utworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, służącej wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców gminy i sprzyjającego integracji społecznej miasta, - stworzenie przestrzeni dla mieszkańców do organizowania spotkań, - wzrost uczestnictwa w życiu kulturalnym	2 000 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, budżet jst	2017-2019	1.1. 1.2. 1.3. 2.1. 3.1. 3.2. 4.1.	- liczba zmodernizowanych obiektów [szt.]
4.	Przeciwdziałani	K, C	UM w Grodkowie,	- prowadzenie działań	- zmniejszenie liczby	250 000	RPO WO,	2016-	1.1.	- ilość

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
	e problemowi alkoholizmu i narkomanii		OPS	<p>promocyjno-informacyjnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizacja spotkań, - realizacja programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w gminnych placówkach oświatowych; - wsparcie zajęć dodatkowych i wyrównawczych; - działania w kierunku profilaktyki i edukacji w celu podnoszenia świadomości na temat szkodliwości używek; - zwiększenie dostępności do uzyskania pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych 	<p>uzależnionych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie osób dotkniętych problemem alkoholizmu lub narkomani i ich rodzin, - właściwe przygotowanie osób niosących pomoc osobom uzależnionym i ich rodzinom - Zwiększenie samooceny, -uzyskanie lepszych wyników w nauce - zagospodarowanie wolnego czasu, - wybieranie zdrowego stylu życia. - zwiększenie wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie uzależnień - poprawa sytuacji osób korzystających z pomocy. - poprawa relacji rodzinnych; - zwiększenie dostępności do udzielanych formach pomocy 		POIiŚ, budżet jst, środki własne	2023	1.2. 1.3.	<p>zorganizowanych spotkań [szt.],</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilość zorganizowanych kampanii informacyjnych [szt.], - ilość zorganizowanych terapii [szt.], - ilość szkoleń [szt.], - liczba uczniów uczestniczących w zajęciach [szt.], - liczba udzielonych porad [szt.], - liczba osób korzystających z pomocy [szt.],
5.	Zwiększenie udziału mieszkańców terenu rewitalizacji w życiu społeczno - kulturalnym gminy oraz wzrost ich aktywności	K, C	UM w Grodkowie, Biblioteka, OKiR	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja wydarzeń kulturalnych, -promowanie aktywnego spędzania czasu wolnego, - wspieranie działań prowadzonych przez organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa więzi międzyludzkich, - lepszy stosunek i więź mieszkańców do miejsca, w którym żyją, - poprawa relacji w rodzinach, - wzrost poziomu wiedzy na temat kultury i tradycji regionu, 	500 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, budżet jst, środki własne	2016-2023	1.1. 1.2. 1.3.	<p>Ilość zorganizowanych imprez masowych (festiwali, pikników itp.) [szt.],</p> <ul style="list-style-type: none"> - ilość zorganizowanych kampanii informacyjnych [szt.],

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
	fizycznej				<ul style="list-style-type: none"> - poprawa zdrowia, - uwrażliwienie młodych ludzi do pracy na rzecz osób potrzebujących pomocy, - zwiększenie roli społeczeństwa w działaniach na rzecz gminy, - zwiększenie zaangażowania mieszkańców i poczucia ich odpowiedzialności za to co się dzieje na terenie ich gminy, - aktywizacja osób w każdej grupie wiekowej 					- ilość zorganizowanych spotkań [szt.]
6.	Rewitalizacja/adaptacja przestrzeni w celu przywrócenia funkcji użytkowych	K	Spółdzielnia Mieszkaniowa	<ul style="list-style-type: none"> - odnowa fizyczna terenów zielonych, - wykonanie/remont parkingu dla mieszkańców, chodników, - remont miejsc rekreacyjnych poprzez usadwienie ławeczek, stolików, koszy na śmieci, - rozbudowa placu zabaw dla dzieci, - zakrzewienie - niwelacja terenu - odnowa fizyczna terenów zielonych, - remont boiska sportowo - rekreacyjnego, 	<ul style="list-style-type: none"> - usprawnienie możliwości korzystania z przestrzeni rekreacyjnej osobom niepełnosprawnym, - stworzenie przestrzeni dla mieszkańców do organizowania spotkań, - powstanie bezpiecznych miejsc spotkań integrujących mieszkańców, wolnych grup oraz stowarzyszeń, - zagospodarowanie czasu wolnego osób starszych oraz dzieci 	1 350 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, środki własne	2016-2022	<ul style="list-style-type: none"> 1.1. 1.2. 1.3. 2.1. 3.2. 4.1. 	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia zrewitalizowanych terenów [ha] - powierzchnia wyremontowanych parkingów [ha], - długość wyremontowanych chodników [ha], - liczba wybudowanych placów zabaw [szt], - powierzchnia terenów zielonych [ha]

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
				- zakup wyposażenia boiska, łapacze, - rozbudowa placu zabaw, - utworzenie zielonych siłowni						

K- zadania koordynowane, W – zadania własne, D- długoterminowe, C- ciągłe

5.3. Pozostałe przedsięwzięcia wpływające na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

W ramach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Grodków, oprócz projektów podstawowych, bez których przeprowadzenie procesu rewitalizacji nie byłoby możliwe, planuje się również przeprowadzić szereg działań uzupełniających, których realizacja będzie miała znaczący wpływ na osiągnięcie głównego celu programu rewitalizacji, którym jest poprawa jakości życia mieszkańców oraz wizerunku gminy. Działania te są komplementarne względem projektów podstawowych, wpisują się również w pozostałe cele rewitalizacji.

Poniższy rozdział obejmuje charakterystykę uzupełniających działań rewitalizacyjnych, wzmacniających zaplanowane efekty rewitalizacji w odniesieniu do terenu całej gminy¹⁸.

Strefa społeczna

1.3.1. Poprawa warunków i jakości edukacji i sportu

Głównym problemem, z którym obecnie boryka się oświata jest pogłębiający się niż demograficzny. Z analiz demograficznych wynika, że liczba urodzeń w gminie ciągle maleje. Powoduje to mniejszą liczbę zgłoszeń dzieci do przedszkoli, a w konsekwencji do szkół. Obserwowane zjawisko niżu demograficznego na terenie gminy, będzie stopniowo się pogłębiać. Ważnym aspektem jest podniesienie poziomu wychowania zarówno na poziomie przedszkolnym, jak i szkolnym, wprowadzenie nauczania języka obcego we wszystkich klasach, zainteresowanie tematem edukacji ekologicznej uczniów. Edukacja na wysokim poziomie zwiększy szanse uczniów z terenów wiejskich na podejmowanie atrakcyjnych, nowoczesnych kierunków studiów warunkujących konkurencyjność na rynku pracy. Jakość kształcenia w dużej mierze zależy od warunków technicznych, w jakich odbywa się proces nauczania. Obiekty szkolne i przedszkolne oraz związana z tym infrastruktura sportowa na terenie gminy są obecnie zmodernizowane i przygotowane do prowadzenia zajęć.

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu poszerzenie oferty usług świadczonych przez istniejące obiekty szkolne i przedszkolne na terenie gminy (m.in. dotyczące zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań i zajęć sportowych), podnoszenia poziomu wychowania i edukacji szkolnej dzieci i młodzieży z podkreśleniem nauki języków obcych, podnoszenia kwalifikacji zawodowych wszystkich grup społecznych. Dodatkowo planuje się działania zmierzające do rozwoju infrastruktury turystyczno – dydaktycznej na terenie miasta. Ponadto planuje się przedsięwzięcia polegające na budowie i rozwoju infrastruktury sportowej, restaurowanie i rewitalizowanie obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie miasta, wykorzystanie walorów przyrodniczych do promocji oraz utworzenie internetowego systemu informacji turystycznej.

1.3.2. Poprawa warunków i jakości usług świadczonych przez instytucje ochrony zdrowia i pomocy społecznej

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego poprzez rozwój oferty wsparcia, integracji i aktywizacji osób starszych i potrzebujących, w tym m.in. rozwój systemu dziennej i całodobowej opieki nad osobami starszymi i potrzebującymi. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Wspieranie placówek ochrony zdrowia. Wspieranie procesów modernizacji i wyposażenia placówek pomocy społecznej.

1.3.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu rewitalizację zabytków, estetyzację i zagospodarowanie terenów zielonych, poprawę jakości infrastruktury kulturalnej, a także aktywizację mieszkańców wokół promocji tradycji i kultury regionu. Celem działań w zakresie rewitalizacji jest podniesienie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych i terenów zielonych oraz

¹⁸ Strategia rozwoju gminy Grodków na lata 2014-2020

udostępnienie przestrzeni mieszkańcom, a także rewitalizacja zielonych obszarów miast na cele kulturowe i rekreacyjne.

1.3.4. Poprawa bezpieczeństwa publicznego

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Planuje się przedsięwzięcia wspierające działania policji, zmierzające do wyeliminowania lub ograniczenia przestępczości. Ponadto planuje się przeprowadzenie remontów obiektów OSP wraz z ich doposażeniem. Podejmowane będą działania edukacyjne w zakresie prewencji bezpieczeństwa w domu, na drodze, w szkole – wspólne akcje służb oraz placówek oświatowych, tworzeniu warunków atrakcyjnego spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałaniu alkoholizmowi i przemocy w rodzinach.

Strefa techniczna

2.1.1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej

Aby zapewnić mieszkańcom dobre warunki życia, należy dostarczyć im możliwie najszerszy zakres mediów, zaliczanych do infrastruktury technicznej. Pełna infrastruktura techniczna oznacza podłączenie gospodarstwa domowego do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, energetycznej, telekomunikacyjnej, zaopatrzenie w źródło energii cieplnej, czy też gęstą i o dobrej jakości sieć dróg. Pełne wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną to obecnie nie tylko jeden z podstawowych wymogów cywilizacyjnych, ale także kluczowy warunek prowadzenia działalności gospodarczej. Nowe inwestycje gospodarcze na terenie gminy nie będą realne bez stworzenia dla nich odpowiednich warunków, przede wszystkim w sferze infrastruktury, dalej prawodawstwa i dobrej organizacji usług administracyjnych.

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje na terenie gminy, budowę, przebudowę oraz remonty dróg znajdujących się na terenie miasta wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Planuje się przedsięwzięcia dotyczące modernizacji dróg, budowy kanalizacji sanitarnej oraz gazyfikacji miejscowości celem podniesienia standardu życia mieszkańców. Ponadto planuje się dalsze zagospodarowanie terenów zielonych oraz tworzenie i modernizacja istniejących placów zabaw w gminie,

2.1.2. Zrównoważony rozwój infrastruktury transportowej

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu poprawę bezpieczeństwa oraz budowę spójnego systemu komunikacyjnego. Planuje się remonty i budowy dróg na terenie miasta.

2.1.3. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu promowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz szukanie deweloperów. Podejmowanie działań mających na celu wzrost dostępności mieszkań dla ludzi młodych. Wzrost dostępności mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

3.2. Wykorzystanie lokalnych zasobów kulturalnych, przyrodniczych i historycznych

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu odnowę i rewitalizację obiektów zabytkowych, parków.

Sfera gospodarcza

4.1.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy jest szczególnie ważny. Doceniając rolę przedsiębiorczości, samorząd gminny stara się stworzyć warunki dla jej rozwoju, poprzez prowadzenie różnorodnych działań o charakterze organizacyjnym i edukacyjnym. Bardzo ważne jest stworzenie dla przedsiębiorców odpowiednich warunków (w tym także materialnych) do prowadzenia działalności. Funkcjonowanie firmy w wymiarze lokalnym zależy w dużej mierze od operatywności i przychylności urzędników samorządowych. Początkujący przedsiębiorca kierując pierwsze swoje kroki do urzędu gminy oczekuje pomocy w zarejestrowaniu działalności gospodarczej oraz kompetentnych porad urzędowych. Główne kierunki aktywizacji gospodarczej gminy to: zainteresowanie ofertami inwestorów, rozwój infrastruktury na potrzeby nowych przedsięwzięć gospodarczych, wsparcie i promocja istniejącej przedsiębiorczości, rozwój przedsiębiorczości lokalnej, również poza rolnictwem. Gmina Grodków posiada warunki naturalne predysponujące ją do rozwoju agroturystyki. Agroturystyka jest czynnikiem aktywizującym wieś i zapewnia dodatkowe dochody rolnikom. Oferta turystyki wiejskiej powinna być skoordynowana między innymi z miejscowym kalendarzem cyklicznych imprez sportowych i kulturalnych.

Rozwój przedsiębiorczości wpływa na ograniczenie bezrobocia, poprzez tworzenie nowych miejsc pracy. Doceniając rolę przedsiębiorczości, samorząd gminny stara się stworzyć warunki dla jej rozwoju, poprzez prowadzenie różnorodnych działań o charakterze organizacyjnym i edukacyjnym. Bardzo ważne jest stworzenie dla przedsiębiorców odpowiednich, sprzyjających warunków (w tym także materialnych) do prowadzenia działalności.

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu promowanie inicjatyw lokalnych oraz aktywizację mieszkańców do uczestnictwa w życiu lokalnym oraz wsparcie na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska (wdrożenie efektywnych systemów zarządzania środowiskiem, wdrożenie i stosowanie/użytkowanie technologii zapobiegania zanieczyszczeniom, wdrożenie czystych technologii dla działalności produkcyjnej przedsiębiorstw). W ramach rozwoju przedsiębiorczości planuje się przedsięwzięcia polegające na tworzeniu nowych miejsc pracy, stworzeniu oferty dokształcania i adaptacji osób bezrobotnych do obecnego rynku pracy oraz zachęty do tworzenia bazy dla agroturystyki i małej gastronomii dla turystów.

4.1.2. Rozwój rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego

Gmina Grodków posiada dobre warunki do produkcji rolnej, ze względu na dobre gleby oraz dość łagodny klimat. Dogodne warunki sprzyjają uprawom roślin o wysokich wymaganiach, jak również gwarantują bardzo dobre plony niemal wszystkich roślin. Tereny gminy Grodków znajduje się w strefie o szczególnych predyspozycjach do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego. W obrębie strefy znajdują się tereny o korzystnych warunkach przyrodniczo – glebowych, będące podstawą dla intensywnej produkcji rolnej i opartego na niej przetwórstwa rolno – spożywczego. Z powyższego wynika, że należałoby w jak większym stopniu wykorzystać potencjał gospodarczy w tym sektorze.

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu rozbudowę sektora przetwórstwa rolno – spożywczego, stworzenia preferencji dla rozwoju specjalistycznej produkcji rolnej (warzywnictwa, ogrodnictwa oraz produkcji „zdrowej” żywności), opartej na technologiach proekologicznych. Planuje się również przedsięwzięcia dotyczące promocji na obszarze gminy rolnictwa, produkującego zdrową żywność i chroniącego środowisko. Dodatkowo planuje się działania zmierzające do zapobiegania dewastacji i degradacji powierzchni ziemi, w tym erozji gleb, przywracania wartości użytkowych gleb zdegradowanych i zdewastowanych oraz tworzenia lokalnych rynków żywnościowych (od producenta do konsumenta).

4.1.3. Promowanie potencjału turystyczno-rekreacyjnego miasta

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu wykorzystanie i zagospodarowanie walorów turystycznych oraz rozwój i budowę infrastruktury turystycznej w regionie. Kluczowymi projektami będą m.in. budowa ścieżek rowerowych, utworzenie parku tematycznego

promującego walory turystyczne gminy, a także stworzenie sieci centrum informacji turystycznej oraz systemu turystycznych przewodników głosowych.

Strefa środowiskowa

5.1.1. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu ograniczenie źródeł niskiej emisji. Ograniczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł konwencjonalnych przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz zmniejszenia stopnia degradacji środowiska naturalnego.

5.1.2. Poprawa stosunków wodnych i warunków glebowo-rolniczych oraz zwiększenie retencji wód

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałanie zanieczyszczaniu środowiska.

5.1.3. Zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego

W ramach realizacji powyższego celu planuje się przedsięwzięcia polegające na wdrożeniu optymalnego systemu gospodarowania odpadami, opartego na selektywnej zbiórce odpadów, podjęciu działań mających na celu obniżenie poziomu hałasu na terenie gminy. Planuje się dalsze działania w zakresie sprawniejszego usuwania azbestu z terenu gminy (stworzenie zachęty do wymiany pokryć dachowych). Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i ekologii oraz promocji lokalnego rolnictwa w zakresie działań wspierających naturalne i ekologiczne wyroby rolno spożywcze, jak również kampanie edukacyjne w zakresie wykorzystywania ekoinnowacyjnych technologii i kształtowania postaw proekologicznych.

Tabela 30. Harmonogram przedsięwzięć uzupełniających w ramach LPR dla miasta Grodkowa [Źródło: Opracowanie własne]

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
1.	Zagospodarowanie gminnych terenów wokół budynków wielorodzinnych i terenów zielonych	W, D	UM w Grodkowie	- utworzenie zielonych skwerów, - remont małej infrastruktury (ławki, kosze na śmieci), - remont oświetlenia,	- utworzenie wysokiej jakości, reprezentacyjnej przestrzeni publicznej, stanowiącej wizytówkę miasta i podnoszącej jego atrakcyjność turystyczną, - stworzenie miejsca rekreacyjno-wypoczynkowego dla mieszkańców, sprzyjającego integracji społecznej	1 500 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, PRIK, PDK, budżet jst	2018-2020	1.1. 1.3. 2.1. 3.1. 3.2.	- powierzchnia zrewitalizowanych terenów [ha]
2.	Aktywizacja gospodarcza obszaru	K, C	UM w Grodkowie	- organizacja seminariów na temat lokalnego rynku pracy, - doradztwo ekonomiczno-prawne dla małych i średnich przedsiębiorstw - opracowanie i realizacja projektów/programów w dotyczących aktywizacji zawodowej	- utworzenie wysokiej jakości, reprezentacyjnej przestrzeni publicznej, stanowiącej wizytówkę miasta i podnoszącej jego atrakcyjność turystyczną - Poprawa kondycji psychicznej i sytuacji materialnej. Możliwości nabycia nowych doświadczeń, umiejętności zawodowych oraz podjęcia zatrudnienia	150 000	RPO WO, POIiŚ, WFOŚiGW, budżet jst	2016-2023	1.1. 1.2. 1.3. 4.1.	- ilość zorganizowanych seminariów [szt.], - ilość przedsiębiorstw objęta wsparciem doradczym [szt.] - liczba zrealizowanych projektów/programów [szt.]; - liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach projektu/programów [szt.]; - liczba miejsc pracy

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
										w ramach projektu/programów[szt.]
3.	Przeciwdziałanie wykluczeniu grup społecznych najbardziej narażonych głównie. osób ubogich, starszych, niepełnosprawnych	K, C	UM w Grodkowie OPS, OKiR Biblioteka	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja spotkań oraz wyjazdów integracyjnych dla osób niepełnosprawnych, - tworzenie warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym osób starszych poprzez utworzenie Dziennego Domu Pomocy, - promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców i dzieci, - zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży, - współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny, - promowanie 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie więzi międzyludzkich, - wzrost wiedzy i tym samym poczucia siły wśród osób wykluczonych - wyjście z izolacji i osamotnienia; - integracja osób starszych ze społeczeństwem; - pobudzenie aktywności osób starszych; - wyrównywanie poziomu życia seniorów; - lepszy stosunek i więź mieszkańców do miejsca, w którym żyją, - poprawa relacji w rodzinach, - poprawa zdrowia, - uwrażliwienie młodych ludzi do pracy na rzecz osób potrzebujących pomocy, - zwiększenie roli społeczeństwa w działaniach na rzecz gminy, - zwiększenie zaangażowania mieszkańców i poczucia ich odpowiedzialności za to co się dzieje na terenie ich gminy, - aktywizacja osób w każdej 	2250 000	RPO WO, POIiŚ, PE, FIO, budżet jst, środki własne	2016-2023	1.1. 1.2. 1.3.	<ul style="list-style-type: none"> - ilość zorganizowanych spotkań [szt.], - ilość zorganizowanych wyjazdów [szt.] - liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia [szt.]; - liczba osób niepełnosprawnych uczestniczący w imprezach kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych [os.]; - ilość zorganizowanych kampanii informacyjno-promocyjnych [szt.], - ilość placówek wsparcia dziennego [szt.], - ilość zorganizowanych zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych [szt.] - ilość rodzin objętych pomocą.

LP	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Rodzaj zadania	Jednostka realizująca	Opis planowanych działań	Oczekiwane rezultaty realizacji projektu/przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady finansowe (zł brutto)	Potencjalne źródła finansowania	Okres realizacji	Cel	Wskaźniki/mierniki monitorowania zadania
				aktywności młodego pokolenia	grupie wiekowej					

K- zadania koordynowane, W – zadania własne, D- długoterminowe, C- ciągłe

6. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE

6.1. Mechanizmy zapewniające komplementarność planowanych projektów rewitalizacyjnych

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju, programy rewitalizacji muszą być opracowywane z zapewnieniem komplementarności w różnych wymiarach, a w szczególności należy zapewnić komplementarność w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Obszar, objęty rewitalizacją, skupia podstawowe projekty, wskazane w programie rewitalizacji. Ich realizacja przyczyni się do zmniejszenia degradacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej, technicznej i środowiskowej na rewitalizowanym terenie, będzie miała również wpływ na całą gminę, gdyż planowane działania dotyczą jej centralnej części, skupiającej najważniejsze obiekty historyczne, kulturalne i administracyjne. Dzięki realizacji projektów rewitalizacyjnych, zdiagnozowane problemy nie tylko nie będą przenosić się na inne obszary, ale także ograniczą występowanie takich problemów społecznych, jak segregacja społeczna i wykluczenie. Przedsięwzięcia zaplanowane w *LPR* uzupełniają się wzajemnie oraz skierowane są na osiągnięcie wspólnego lub takiego samego celu. Projekty realizowane są na tym samym obszarze. Ich realizacja przyczyni się do poprawy warunków życia nie tylko na obszarze rewitalizowanym, ale również w całym mieście, gdyż dotyczą też ciągów komunikacyjnych. Dzięki ich realizacji, zdiagnozowane problemy nie tylko nie będą przenosić się na inne obszary, ale także ograniczą występowanie takich problemów społecznych, jak segregacja społeczna i wykluczenie. Dodatkowo inwestycje w ogólnodostępną przestrzeń publiczną umożliwią wspólne korzystanie z dostępnych atrakcji, a także umożliwią uczestnictwo w licznie organizowanych imprezach kulturalnych i rozrywkowych. Będzie to sprzyjało wzmocnieniu więzi społecznych między mieszkańcami całego miasta oraz będzie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa oznacza, że projekty rewitalizacyjne powinny się wzajemnie uzupełniać, przede wszystkim tematycznie, dzięki czemu będą oddziaływać na obszar rewitalizacji we wszystkich głównych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, środowiskowym i technicznym).

W Grodkowie ten efekt zostanie osiągnięty poprzez organizowanie, na rewitalizowanych terenach, działań o charakterze społecznym (integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym itp.). Modernizacja ciągów komunikacyjnych oraz zagospodarowanie terenów, objętych rewitalizacją, będą miały odniesienie nie tylko do aspektów infrastrukturalnych, ale również środowiskowych (wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne, ograniczenie emisji spalin), gospodarczych (utworzenie nowych terenów inwestycyjnych, co wesprze rozwój lokalnej przedsiębiorczości) oraz przestrzennych (np. uporządkowanie otoczenia).

W komplementarności problemowej niezbędne jest określenie pożądanego stanu rewitalizacji. W związku z powyższym, dla każdego projektu wskazano, jakie będą rezultaty jego realizacji. Odpowiednia parametryzacja efektów końcowych pozwoli precyzyjnie dobrać wskaźniki osiągnięcia celów, określonych w programie rewitalizacji.

Przedsięwzięcia zaplanowane w *LPR* uzupełniają się wzajemnie oraz skierowane są na osiągnięcie wspólnego lub takiego samego celu. Dodatkowo projekty mają za cel rozwiązanie tego samego problemu w danym obszarze problemowym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Proces wdrażania *LPR* przebiegał będzie w sposób ciągły, od momentu jego uchwalenia przez Radę Miejską w Grodkowie, do roku 2023. W procesie wdrażania uczestniczyć będą: Burmistrz, Rada Miejska,

mieszkańcy i inni interesariusze rozwoju gminy, a także organy wyznaczone przez Burmistrza. Osobą odpowiedzialną za wdrażanie i realizację przyjętych w programie założeń będzie Burmistrz, który, aby zapewnić sprawną realizację programu, planuje powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji jako jednostki pomocniczej. W celu sprawnej realizacji programu rewitalizacji, zarządzeniem Burmistrza Grodkowa, zostanie powołany Zespół ds. Rewitalizacji. Jego zadania, to przede wszystkim: koordynacja prac związanych z realizacją projektu, promocja projektu, zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa, współpraca z interesariuszami oraz ekspertami zewnętrznymi, gromadzenie danych oraz sprawozdawczość projektowa. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele Wydziałów Urzędu Miejskiego oraz pracownicy podległych placówek, którzy ze względu na kompetencje z zakresu wszystkich głównych aspektów rewitalizacji, zapewnią kompleksowość realizacji programu.

Do szczegółowych zadań jednostki będzie należało:

- monitorowanie oraz ocena wdrażania celów rewitalizacji zgodnie z przyjętymi wskaźnikami realizacji,
- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów rewitalizacji,
- sporządzenie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Miejskiej,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Gminy Grodków.

Ponadto Rada Miejska, jako organ kontrolny i stanowiący, będzie oceniać i zatwierdzać postępy w realizacji *LPR*, a w szczególności do jej zadań należeć będzie:

- zatwierdzanie raportów z realizacji *LPR*,
- analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści (aktualizację) *LPR*,
- uwzględnienie zadań, zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów o znaczeniu lokalnym.

W dalszej części programu opisano szczegółowo instrumenty zarządzania i wdrażania, niezbędne do efektywnego wykorzystania narzędzi finansowych i instytucjonalnych. Zespół ds. rewitalizacji, dzięki możliwości bezpośredniego zlecania zadań jednostkom i podmiotom realizującym zadania rewitalizacyjne, będzie miał wpływ na usprawnienie, a tym samym przyspieszenie zarówno procedur administracyjnych, jak i wykonywania samych zadań. To z kolei przełoży się na realizację większej liczby projektów w krótszym czasie, co pozwoli wyeliminować ryzyko utraty dofinansowania za niezrealizowane zadania.

Komplementarność międzyokresowa

Gmina Grodków szczególną uwagę zwraca się na ciągłość programową. Wiele przedsięwzięć realizowanych w latach 2007-2013 ma swoją kontynuację w okresie 2014-2020. Jest to o tyle ważne, że wnioski z ewaluacji mogą posłużyć jako sygnalizacja zmian do wprowadzenia przy projektach programowanych na lata 2014-2020. Wynikają z potrzeb zmian systemu wdrażania dla ich lepszego oraz bardziej efektywnego zarządzania. Doświadczenia z poprzednich okresów finansowania wpłynęły na wsparcie przewidzianych projektów w obecnej perspektywie finansowej.

Komplementarność źródeł finansowania

Projekty, uwzględnione w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Grodków będą wspierane finansowo głównie ze środków EFRR, EFS, FS, bez ryzyka podwójnego dofinansowania. Przewidziane jest również wykorzystanie środków publicznych, a także wsparcie finansowe podmiotów prywatnych. Umiejętne łączenie i wykorzystanie wszystkich źródeł finansowania pozwoli na uzyskanie wymiernych i korzystnych efektów działań rewitalizacyjnych. Projekty zaplanowane w *LPR* uzupełniają się wzajemnie i są skierowane na osiągnięcie wspólnego lub takiego samego celu oraz finansowane są w ramach różnych okresów programowania.

6.2. Możliwe źródła finansowania

Prowadzenie oraz realizacja zadań ujętych w Lokalnym Programie Rewitalizacji wymaga doboru odpowiednich źródeł finansowania, które będą odpowiadać zaplanowanym rezultatom i samym celom inwestycji.

Finansowanie procesu rewitalizacji umożliwia założenie zaangażowanie różnorodnych źródeł finansowania. Możliwymi źródłami są zarówno środki Unijne, własne Gminy, poszczególnych interesariuszy jak i wiele innych. Należy jednak zauważyć iż istotną wagę przy doborze środków finansowania inwestycji mają: właściwości prawne podmiotów, wielkość udziału we własności dóbr, możliwość zastosowania różnych instrumentów finansowych, dostępność i możliwość uruchomienia środków finansowych.

6.2.1. ŚRODKI PUBLICZNE MIĘDZYNARODOWE

6.2.1.1. PROGRAM WSPÓŁPRACY EUROPA ŚRODKOWA 2020 (PWEŚ 2020)

Cały obszar kraju jest objęty Programem Współpracy Europa Środkowa 2020. Dofinansowanie w ramach osi I-IV jest na poziomie 83%, a dla osi V – 75%.

Tabela 31. Wybrane działania, które mogą uzyskać dofinansowanie w ramach Programu Współpracy Europa Środkowa 2020 [źródło: opracowanie własne]

Oś priorytetowa/ Priorytet inwestycyjny	Cel szczegółowy, rodzaje działań	Beneficjenci
<p>Oś IV Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych Europy Środkowej</p> <p>PI 7b Zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T, w tym z węzłami multimodalnymi</p>	<p><u>4.1 Poprawa planowania i koordynacji systemów regionalnego transportu pasażerskiego w celu utworzenia lepszych połączeń z krajowymi i europejskimi sieciami transportowymi</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i wdrażanie strategii (włącznie z innowacyjnymi modelami finansowania i inwestycji) mających na celu tworzenie połączeń między zrównoważonym transportem pasażerskim, w szczególności w regionach peryferyjnych, a siecią TEN-T oraz węzłami transportowymi pierwszego, drugiego i trzeciego stopnia - opracowywanie i wdrażanie skoordynowanych strategii, narzędzi i projektów pilotażowych w celu udoskonalenia regionalnych systemów transportowych, w szczególności w wymiarze transgranicznym (np. połączenia dla osób dojeżdżających do pracy, interoperacyjność, etc.) - opracowywanie koncepcji i testowanie projektów pilotażowych na rzecz inteligentnej mobilności regionalnej (np. bilety multimodalne, narzędzia ICT, routing z połączeniem na żądanie – router on demand, itp.) - opracowywanie skoordynowanych koncepcji, standardów oraz narzędzi do poprawy usług w zakresie mobilności, świadczonych w interesie publicznym (np. dla grup w niekorzystnej sytuacji, kurczących się regionów) 	<p>Beneficjentami mogą być między innymi władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, regionalne agencje ds. rozwoju, operatorów transportu, dostawców infrastruktury, stowarzyszenia regionalne, regionalne agencje innowacji, organizacje pozarządowe, instytucje finansujące, centra edukacyjne i szkoleniowe, szkoły wyższe i instytucje badawcze.</p>
<p>Oś IV Współpraca na rzecz poprawy powiązań transportowych Europy Środkowej</p> <p>PI 7c Rozwój i usprawnianie przyjaznych środowisku (w tym o obniżonej emisji hałasu) i niskoemisyjnych systemów transportu, w tym śródlądowych dróg wodnych i transportu morskiego, portów, połączeń multimodalnych oraz</p>	<p><u>4.2 Poprawa koordynacji podmiotów transportu towarowego w celu upowszechnienia rozwiązań multimodalnych przyjaznych środowisku</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - opracowywanie i wdrażanie strategii (w tym innowacyjnych modeli finansowania i inwestycji) mających na celu wzmocnienie modalności przyjaznych środowisku rozwiązań w zakresie systemów transportu towarowego (np. transport kolejowy, rzeczny lub morski) - opracowywanie i wdrażanie mechanizmów koordynacji i współpracy pomiędzy podmiotami multimodalnego transportu towarowego – opracowywanie i wdrażanie skoordynowanych koncepcji, narzędzi zarządzania oraz usług mających na celu zwiększenie udziału przyjaznej środowisku logistyki, poprzez 	<p>Beneficjentami mogą być między innymi władze publiczne na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym, regionalne agencje ds. rozwoju, przedsiębiorstwa, operatorów multimodalnych centrów logistycznych, dostawców infrastruktury, stowarzyszenia transportowe, regionalne</p>

Oś priorytetowa/ Priorytet inwestycyjny	Cel szczegółowy, rodzaje działań	Beneficjenci
infrastruktury portów lotniczych, w celu promowania zrównoważonej mobilności regionalnej i lokalnej	optymalizację łańcuchów transportu towarowego (np. multimodalne, transnarodowe przepływy transportu towarowego) – opracowywanie i testowanie skoordynowanych strategii i koncepcji na rzecz nadania ekologicznego charakteru („greening”) ostatnich kilometrów transportu towarowego (np. planowanie logistyczne)	agencje innowacji, organizacje pozarządowe, instytucje finansujące, centra edukacyjne i szkoleniowe, a także szkoły wyższe oraz instytucje badawcze.

6.2.2. ŚRODKI PUBLICZNE KRAJOWE

Część środków finansowych pochodzących z budżetu państwa zostanie zaangażowana w formie wkładu krajowego w projekty współfinansowane ze środków pomocowych UE, inicjatyw Komisji Europejskiej i innych. Również kierunkowe programy dotacyjne poszczególnych ministerstw mogą stanowić uzupełnienie finansowania działań dla podmiotów operujących na obszarze wsparcia. Programy krajowe z jakich mogą być finansowane przedsięwzięcia w ramach Programu rewitalizacji to m.in.:

- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020,
- Fundusz Termomodernizacji i Remontów,
- Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych.

6.2.2.1. PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO NA LATA 2014-2020

Projekty rewitalizacyjne przewidziane do realizacji w LPR mogą także zostać dofinansowane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020. Pomimo iż w Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko nie przewidziano bezpośredniego wsparcia na rzecz rewitalizacji (tj. nie wydzielono odrębnych działań dedykowanych projektom rewitalizacyjnym), to zaplanowano przyjęcie rozwiązań promujących projekty powiązane z Lokalnymi Programami Rewitalizacji. Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych (tj. dedykowane kryteria wyboru projektów) przewidziane zostały w ramach działań wyszczególnionych w poniższej tabeli.

Tabela 32. Wybrane działania, które mogą uzyskać dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 [źródło: Opracowanie własne]

Oś priorytetowa/ Priorytet inwestycyjny	Rodzaje działań	Beneficjenci
I Zmniejszenie emisyjności gospodarki Działanie 1.3. Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach	– projekty obejmujące głęboką kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, a także publicznych szkół artystycznych oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych	– państwowe jednostki budżetowe
II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Działanie 2.5. Poprawa jakości środowiska miejskiego	– tworzenia i odnowienia parków i skwerów, – zapobiegania fragmentacji miejskich terenów zieleni, tworzenia i odnowienia połączeń między istniejącymi terenami zieleni, – tworzenia i odnowienia zieleni przyulicznej, szczególnie w obszarach śródmiejskich, polegające na zapewnieniu istniejącym drzewom (z możliwością uzupełnienia o nowe) właściwych warunków wegetacji i ochrony przed skutkami ruchu komunikacyjnego i zimowego utrzymania dróg; – rewaloryzacji terenów zieleni obejmującą wymianę roślinności na bardziej odporną na	– państwowe jednostki budżetowe

Oś priorytetowa/ Priorytet inwestycyjny	Rodzaje działań	Beneficjenci
	<p>istniejące warunki.</p> <ul style="list-style-type: none"> – elementy dodatkowe: infrastruktury dla udostępniania zieleni (np. ciągi pieszo-rowerowe, stojaki na rowery, ścieżki, ławeczki, kosze na śmieci, infrastruktura oświetleniowa, toalety publiczne, obiekty małej architektury, place zabaw dla dzieci, siłownie plenerowe) oraz niewielkich działań rekultywacyjnych i remediacyjnych terenu znajdującego się w granicach projektu zieleni. <p>1. Wsparcie dla zanieczyszczonych lub zdegradowanych terenów</p> <p>Wspierane będą działania, których głównym celem jest rekultywacja terenów zdegradowanych lub zdewastowanych i remediacja terenów zanieczyszczonych.</p> <p>Preferowane będą projekty, których realizacja będzie wynikać z gminnych programów ochrony środowiska lub programów rewitalizacji.</p>	
<p>VI: Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach</p> <p>Działanie 6.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach</p>	<p>1. Inwestycje infrastrukturalne: adaptacja, budowa, przebudowa, rozbudowa sieci transportu miejskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyposażenie dróg, ulic w infrastrukturę służącą obsłudze transportu publicznego (np. zatoki, podjazdy, zjazdy) oraz pasażerów (np. przystanki, wyspy), – budowa, przebudowa i rozbudowa węzłów przesiadkowych, w tym systemy parkingów dla samochodów „Parkuj i Jedź” („Park & Ride”) oraz dla rowerów („Bike & Ride”) 	– jednostki samorządu terytorialnego
<p>VIII Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury</p> <p>Działanie 8.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury</p>	<ul style="list-style-type: none"> – prace związane z renowacją, konserwacją, rewaloryzacją i restauracją obiektów zabytkowych (i ich zespołów), – przebudowa i rozbudowa obiektów zabytkowych, – konserwacja i restauracja zabytków ruchomych, – rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury kultury i edukacji artystycznej z przeznaczeniem na cele kulturalne, jako miejsca prezentacji dziedzictwa kulturowego 	– jednostki samorządu terytorialnego

W całej perspektywie realizacji LPR należy mieć na uwadze również środki publiczne uruchamiane w ramach funduszy inwestycyjnych lub instrumentów zwrotnych oferowanych przez spółki Skarbu Państwa np. Bank Gospodarstwa Krajowego czy Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A.

6.2.2.2. PROGRAMY MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Projekty przewidziane do realizacji dotyczące ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (zarówno materialnego, jak i niematerialnego), rozwoju infrastruktury kulturalnej, a także wspierania aktywności kulturalnej mieszkańców mogą zostać wsparte w ramach różnego rodzaju Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Program Dziedzictwo kulturowe (PDK)

Zasadniczym celem programu jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów, jak również popularyzacja kultury ludowej. O wsparcie finansowane w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać: samorządowe instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty prowadzące działalność gospodarczą, a także kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Program Rozwój Infrastruktury Kultury (PRIK)

Zasadniczym celem programu jest wsparcie infrastruktury oraz poprawa funkcjonowania podmiotów prowadzących działalność kulturalną, domów kultury, jak również szkół i uczelni artystycznych. O wsparcie finansowe w ramach tego priorytetu mogą się ubiegać m.in. samorządowe instytucje kultury (z wyjątkiem domów i ośrodków kultury oraz centrów kultury i sztuki, a także bibliotek w skład których wchodzi powyższe instytucje), jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe, jak również kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Program Edukacja (PE)

Zasadniczym celem tego programu jest rozwijanie kreatywności oraz ekspresji twórczej, a także podnoszenie kompetencji artystycznych i medialnych społeczeństwa. W ramach powyższego priorytetu możliwe jest dofinansowanie zadań edukacyjno-animacyjnych dla wszystkich grup wiekowych, jak również wydarzeń artystycznych dla dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020 (FIO)

Różnorodne działania społeczne o charakterze społecznym ukierunkowane na rozwój społeczeństwa obywatelskiego, jak również budowę kapitału społecznego oraz stymulowanie aktywności społecznej mieszkańców mogą zostać wsparte w ramach Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020. Program jest instrumentem finansowanym ze środków budżetu państwa, adresowanym do podmiotów sektora społecznego (pozarządowego). Głównym celem programu jest zwiększenie poziomu zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne.

Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS)

Różnego rodzaju działania społeczne ukierunkowane na zaspokajanie szeroko rozumianych potrzeb osób w podeszłym wieku, mogą zostać dofinansowane za pośrednictwem Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020. Podstawowym celem tego programu jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną. Program ten adresowany jest przede wszystkim do organizacji oraz instytucji prowadzących działalność na rzecz osób w podeszłym wieku (w tym osób niepełnosprawnych lub osób o ograniczonej sprawności ruchowej) przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury społecznej, a także ścisłej współpracy z jednostkami samorządowymi (placówkami kulturalno-oświatowymi).

6.2.3. ŚRODKI PUBLICZNE REGIONALNE

Kolejnym źródłem wsparcia finansowego są środki regionalne. Zaliczyć można do nich m.in.:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020
- Programy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

6.2.3.1. REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020 (RPO WO 2014-2020)

Działania rewitalizacyjne, ujęte w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Grodków, zarówno infrastrukturalne, jak i społeczne, w głównej mierze będą finansowane ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014-2020.

Główne wsparcie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapewni **Działanie 10.2 - Inwestycje wynikające z Lokalnych Planów Rewitalizacji**. W ramach tego działania realizowane będą kompleksowe projekty wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, inicjowane i koordynowane przez władze samorządowe, które będą przyczyniać się do aktywizacji środowisk ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania rewitalizacyjne będą obejmować zintegrowane przedsięwzięcia rewitalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, na rzecz poprawy w zakresie jakości życia mieszkańców.

W szczególności, o dofinansowanie mogą ubiegać się projekty, obejmujące poniższy zakres:

- odnowa fizyczna obszarów miejskich zakładająca realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, odpowiadających na zdiagnozowane problemy społeczne,
- tworzenie warunków lokalowych i infrastrukturalnych do prowadzenia działalności gospodarczej i rozwoju usług,
- inwestycje polegające na dostosowaniu infrastruktury do świadczenia usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi, w tym starszymi i niepełnosprawnymi,
- tworzenie mieszkań chronionych/wspomaganych/treningowych zgodnie z zapisami UP.

Zgodnie z zapisami *RPO WO 2014-2020*, w ramach Działania 10.2 realizowane będą jedynie kompleksowe projekty, inicjowane i koordynowane przez władze samorządowe, które będą przyczyniać się do aktywizacji środowisk ubogich i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Inwestycje w infrastrukturę muszą być elementem uzupełniającym dla działań społecznych i muszą odpowiadać na zdiagnozowane problemy społeczne.

Premiowane będą działania mające na celu rozwój usług opieki środowiskowej oraz działania komplementarne w stosunku do działań, realizowanych ze środków EFS.

W związku z powyższym, działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym, mogą zostać wsparte środkami z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach poniżej wyszczególnionych Działań *RPO WO 2014-2020*:

- **Działanie 7.1** Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy realizowana przez PUP
- **Działanie 7.2** Aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy - Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.
- **Działanie 7.3** Zakładanie działalności gospodarczej - Wzrost liczby trwałych miejsc pracy powstałych dzięki środkom przekazanych na założenie działalności gospodarczej.
- **Działanie 7.4** Wydłużenie aktywności zawodowej - Przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej dzięki realizacji programów zdrowotnych.
- **Działanie 7.5** Szkolenia, doradztwo dla przedsiębiorców i pracowników przedsiębiorstw oraz adaptacyjność przedsiębiorstw - Dostosowanie potencjału przedsiębiorstw MSP i kwalifikacji ich pracowników do potrzeb regionalnej gospodarki. Poprawa adaptacyjności pracowników zagrożonych zwolnieniem, przewidzianych do zwolnienia i zwolnionych do nowych warunków zawodowych.
- **Działanie 7.6** Godzenie życia prywatnego i zawodowego - Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3 i możliwości zatrudnienia/kontynuowania zatrudnienia osób sprawujących nad nimi opiekę.
- **Działanie 8.1** Dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych - Zwiększenie liczby świadczonych usług zdrowotnych w regionie.
- **Działanie 8.2** Włączenie społeczne - Wzrost gotowości do podjęcia zatrudnienia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w regionie dzięki aktywnej integracji.
- **Działanie 8.3** Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej - Wzrost zatrudnienia w ramach regionalnego sektora gospodarki społecznej.
- **Działanie 9.3** Wsparcie kształcenia ustawicznego - Poprawa kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w zakresie rozwoju umiejętności TIK i znajomości języków obcych.

6.2.3.2. PROGRAMY WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (WFOŚiGW)

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu jest samodzielną instytucją finansową posiadającą osobowość prawną oraz jednym z podstawowych ogniw krajowego systemu finansowania ochrony środowiska. Osobowość prawną stanowi o stabilności działania niezbędnej

do realizacji ustawowych i strategicznych zadań Funduszu. Dzięki bliskiej współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami ochrony środowiska i bankami Fundusz ma szczególne możliwości efektywnego działania na rzecz realizacji wojewódzkiego programu ochrony środowiska oraz finansowania projektów ukierunkowanych na ochronę środowiska. Fundusz stanowi ponadto istotne źródło dofinansowywania projektów środowiskowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO) i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). Rok rocznie WFOŚiGW wyznacza Listę Przedsięwzięć priorytetowych składającą się z 2 części:

A: KIERUNKI PRIORYTETOWE

Priorytetem objęte są przedsięwzięcia zmierzające do:

- Spełnienia wymogów traktatu akcesyjnego do Unii Europejskiej w zakresie środowiska.
- Pełnego wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi, przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną.
- Pełnej realizacji celów średniookresowych w poszczególnych komponentach ochrony środowiska określonych w „Programie Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019” obejmujących poszczególne aspekty środowiskowe

B: Lista zadań priorytetowych

Na liście zadań umieszczane są projekty niezbędne do dofinansowania w konkretnym roku. Na tej liście znajdują się również zadania z zakresu rewitalizacji regionu.

Fundusz dysponuje następującymi instrumentami finansowymi:

- Pożyczki i kredyty,
- Dopłaty do kredytów,
- Dotacje,
- Umorzenia.
- Działalność kapitałowa.

6.2.4. ŚRODKI PUBLICZNE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zaangażowanie finansowe gminy Grodków w zadania związane z rewitalizacją, określone w Wieloletniej Prognozie Finansowej, będzie komplementarnym źródłem finansowania miejskich inwestycji publicznych. Obok inwestycji publicznych, lokalne środki gminy mogą stanowić udział w inwestycjach wspólnot mieszkaniowych, czy stanowić np. zabezpieczenie wkładu własnego w projektach zarówno społecznych jak i infrastrukturalnych realizowanych przez organizacje pozarządowe. Wielkość środków zaangażowanych przez gminę w działania rewitalizacyjne będzie zmienna, zależna od prowadzonej polityki inwestycyjnej i społeczno-gospodarczej oraz możliwości budżetu gminy i spółek gminnych.

6.2.5. ŚRODKI PRYWATNE

Środki prywatne osób fizycznych i sektora biznesu w różnym stopniu i czasie będą zaangażowane na obszarze wsparcia. Zależne to będzie od możliwości samych inwestorów jak i uwarunkowań zewnętrznych np. preferencji w określonych instrumentach finansowych i programach społeczno-gospodarczych na poziomie lokalnym i krajowym.

6.2.6. ŚRODKI SEKTORA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Ważnym, z punktu widzenia efektów społecznych procesu rewitalizacji, jest kapitał, którym dysponuje lub który jest na ten cel pozyskiwany przez organizacje działające w ramach trzeciego sektora. Organizacje pozarządowe występujące w roli grantodawców mogą dysponować środkami publicznymi i prywatnymi. To źródło finansowania ma szczególne znaczenie m.in. dla nieformalnych grup społecznych. Przy pomocy niewielkich często środków finansowych pozyskiwanych w formie mikrograntów np. przez grupy nieformalne, realizowane są małe projekty, spełniające konkretne oczekiwania, budujące społeczny kapitał zmian i tożsamość lokalną.

Przedstawiciele wszystkich trzech sektorów, tj. publicznego, biznesu i organizacji pozarządowych, uczestnicząc w procesie rewitalizacji, mogą występować zarówno w roli donatora jak i beneficjenta środków finansowych. Taki mechanizm ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie systemu finansowania procesu rewitalizacji, stwarza szansę wzajemnego dopełniania wachlarza inicjatyw, poprawia efektywność i trwałości tego procesu.

Źródła finansowania dla poszczególnych zadań zostały ujęte w harmonogramie rzeczowo-finansowym LPR.

6.3. Mechanizmy włączające interesariuszy w proces rewitalizacji

6.3.1. ZAKRES PARTYCYPACJI SPOŁECZNEJ

Zgodnie z nowym pojęciem rewitalizacji zawartym, zarówno w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, jak i w ustawie o rewitalizacji z 2015 roku, rewitalizacja jest procesem prowadzonym przez jego interesariuszy, tj. w szczególności mieszkańców obszaru zdegradowanego, właścicieli nieruchomości, lokalnych przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, organy władzy publicznej, potencjalnych inwestorów etc.).

W związku z powyższym, kluczową rolę w procesie rewitalizacji odgrywa właściwie zaprojektowany proces partycypacji. W niniejszym rozdziale przedstawiono podstawowe zagadnienia dotyczące pojęcia partycypacji, korzyści jakie ona daje, stosowanych powszechnie modeli partycypacji publicznych, a także opisano szczegółowo zastosowane działania partycypacyjne, służące jak najlepszemu przeprowadzeniu procesu rewitalizacji w mieście Grodków.

6.3.2. PARTYCYPACJA – UJĘCIE TEORETYCZNE

Pojęcie partycypacji można zdefiniować jako mniej lub bardziej bezpośrednie uczestnictwo obywateli w życiu społecznym, publicznym i politycznym. W zależności od rodzaju uczestnictwa wyróżnia się trzy główne rodzaje partycypacji: społeczną, publiczną oraz indywidualną.

Partycypacja społeczna polega głównie na podejmowaniu działań jednostek na rzecz społeczności, w której żyją lub do której przynależą. Szczególnie chodzi tu o ich aktywną działalność osób w organizacjach pozarządowych, lokalnych grupach czy też wolontariat.

Drugim rodzajem partycypacji jest partycypacja publiczna, która polega na angażowaniu się jednostek w działania instytucji władzy państwowej oraz podległym im organizacjom sektora publicznego. Partycypacja publiczna obejmuje cztery kategorie uczestnictwa obywateli w życiu wspólnot politycznych: aktywność publiczną, angażowanie obywateli, partycypację wyborczą i partycypację obowiązkową np. poprzez konieczność płacenia podatków.

Trzeci typ partycypacji to partycypacja indywidualna polegająca na podejmowaniu codziennych wyborów przez jednostkę i przez to wyrażanie jej własnych oczekiwań co do rodzaju społeczeństwa w którym chce żyć. Ten rodzaj partycypacji może objawiać się poprzez np. stosowanie zasad odpowiedzialnej konsumpcji, ofiarowanie datków pieniężnych na rzecz organizacji charytatywnych.

Biorąc pod uwagę powyższe definicje w przypadku aktywnym uczestnictwie mieszkańców w procesie tworzenia programu rewitalizacji należy mówić o partycypacji publicznej, natomiast w kwestii wdrażania programu w życie mogą odgrywać rolę także pozostałe formy partycypacji.

6.3.3. PARTYCYPACJA PUBLICZNA – KORZYŚCI

Zapewnienie możliwości udziału różnych grup interesariuszy danej społeczności przynosi wiele korzyści. Dla zwykłych obywateli uczestnictwo w procesie partycypacji oznacza, że ich potrzeby i interesy efektywniej przebiją się do świadomości władz i zostaną uwzględnione przy podejmowaniu decyzji.

Przyjmuje się założenie, że obywatele to „lokalni eksperci”, dysponujący szczegółową wiedzą na temat konkretnych problemów w swoim otoczeniu, a nierzadko posiadający również sprecyzowane pomysły na to, jak je rozwiązać. Łączenie wiedzy i perspektyw różnych osób i stron w trakcie procesu planowania prowadzi zwykle do sformułowania propozycji kreatywnych rozwiązań, które są trwałe, ponieważ opierają się na podstawie opinii i doświadczeń stron oraz – przede wszystkim – powstały za zgodą osób, których będą dotyczyły. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że osoby, które brały udział w procesie planowania, będą poczuwać się do wspólnej odpowiedzialności za sprawy publiczne. Budowanie chęci i gotowości do uczestnictwa w dialogu i poszukiwania konsensusu poprawia relacje pomiędzy zaangażowanymi stronami. Pojawia się szansa nawiązania osobistych relacji, które ułatwiają przyszłą komunikację. Wszyscy mogą uzupełniać luki w wiedzy, poznając argumenty i punkty widzenia innych uczestników. Uczestnicy wyrabiają umiejętności negocjacyjne, które przydadzą im się w przyszłości. Każdy uczestnik może być wysłuchany i uzyskać zrozumienie innych stron bez względu na to, czy jest osobą odpowiedzialną za podejmowanie decyzji, zwykłym obywatelem, czy kimś innym. Zatem partycypacja przynosi pożytek lokalnej demokracji i sprawia, że proces wdrażania wspólnie podejmowanych decyzji przebiega szybciej, sprawniej i efektywniej.

Poniżej dokładnie wyszczególniono korzyści jakie zyskują poszczególne grupy interesariuszy dzięki aktywnemu udziałowi w procesie partycypacji publicznej¹⁹:

- Mieszkaniec i przedstawiciel organizacji
 - może przedstawić na forum wartości, pomysły i interesy, na których mu zależy, i zadbać o ich realizację,
 - może zabrać głos bezpośrednio w sprawach, które będą mieć wpływ na jakość jego życia,
 - uzyskuje lepszy wgląd w proces podejmowania decyzji i wiedzę na temat jak pracują politycy i urzędnicy,
- Polityk:
 - może poprawić jakość komunikacji i wymiany informacji pomiędzy władzami a zwykłymi obywatelami i lobbystami,
 - przyczynia się do promocji kultury współpracy i dialogu ze zwykłymi obywatelami, lobbystami i grupami interesów, wzmacniając tym samym demokrację na szczeblu lokalnym,
 - uzyskuje jaśniejszy obraz interesów i potrzeb różnych grup społecznych,
 - ma możliwość zniwelowania napięcia wywołanego oczekiwaniami pozostałych grup interesariuszy,
 - może wzmocnić zaufanie obywateli do osób odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji politycznych,
 - może poprawić własny wizerunek, zbliżając się do zwykłych obywateli,
 - może wzmocnić identyfikację lokalnych mieszkańców ze społecznością i regionem,
 - niektóre z obowiązków władz publicznych mogą nawet przejść aktywni, samoorganizujący się obywatele.
- 3. Urzędnik:
 - kolejne procesy administracyjne można przeprowadzić sprawniej i szybciej (zmniejszy się liczba osób zgłaszających sprzeciw i komentarze w trakcie procesu, a także liczba skarg zgłaszanych po jego zakończeniu),
 - może poznać wątpliwości i zastrzeżenia związane z projektem lub planem już na jego wczesnym etapie, co pozwoli szybciej i skuteczniej się do nich odnieść,
 - promuje kulturę współpracy i dialogu ze zwykłymi obywatelami, lobbystami i grupami interesów, wzmacniając tym samym demokrację na szczeblu lokalnym,
 - uzyskuje jaśniejszy obraz interesów i potrzeb różnych grup społecznych,
 - angażuje w proces zainteresowane strony które odczuwają efekty planowanych decyzji, ułatwia ustalenie rangi różnych racji i ich pogodzenie,
- 4. Prywatny przedsiębiorca:
 - rezultaty procesów partycypacyjnych są zazwyczaj ogólnie akceptowane, więc przyjęte rozwiązania lepiej przyjmują się na gruncie lokalnym,
 - proces realizacji projektów przebiega sprawniej, gdyż jest mniej skarg i ewentualnych procesów sądowych wytaczanych po podjęciu decyzji końcowych,

¹⁹ Partycypacja publiczna krok po kroku, Oktawiusz Chrzanowski

- podnosi się poziom bezpieczeństwa prawnego i zmniejsza ryzyko inwestycyjne,
 - uczestnicy mogą lepiej zrozumieć np. wymogi biznesowe swojej firmy,
 - może mocniej zakorzenić firmę w regionie i świadomości lokalnej społeczności,
 - może stworzyć atmosferę zaufania, która będzie podstawą przyszłej współpracy oraz wzmocnić zaufanie do produktów i usług oferowanych przez firmę,
 - może polepszyć wizerunek swojej firmy.
5. Lobbyista:
- może przedstawić na forum wartości, pomysły i interesy, na których mu zależy, i zadbać o ich realizację,
 - proces partycypacyjny zwiększa szansę przedstawienia interesów i prezentacji punktów widzenia, które w innych sytuacjach są zazwyczaj ignorowane,
 - uzyska lepszy dostęp do informacji,
 - proces partycypacji da możliwość zaprezentowania jego organizacji jako kompetentnej i postępującej zgodnie z przyjętymi zasadami,
 - może zbudować zaufanie, które będzie fundamentem przyszłej współpracy.

6.3.4. MODELE PARTYCYPACJI

Partycypacja publiczna z punktu widzenia administracji publicznej może być postrzegana w dwóch aspektach. Pierwszym jest aspekt proceduralny. Prowadzenie polityki publicznej wymaga przejścia przez kolejne fazy działania. W ujęciu syntetycznym należałoby wymienić co najmniej trzy takie fazy: przygotowawczą (zdobywanie i analizowanie informacji, poszukiwanie możliwych sposobów działania), decyzyjną i realizacyjną. Angażowanie obywateli może być stosowane na każdym z wyróżnionych etapów. Drugi aspekt to stopień, w jakim obywatele wpływają na decyzje i działania podejmowane przez władze publiczne. International Association for Public Participation identyfikuje pięć stopni takiego wpływu, nazywając je spektrum partycypacji publicznej. Na spektrum to składają się kolejno:

- informowanie, które polega na dostarczeniu społeczeństwu rzetelnych informacji, dzięki którym mogą poznać i zrozumieć problemy (zjawiska), okoliczności ich występowania i możliwe rozwiązania - udział obywateli minimalny, władz lokalnych – maksymalny,
- konsultowanie polegające na otrzymywaniu od obywateli informacji zwrotnej na temat przeprowadzanych analiz, rozważanych rozwiązań i możliwych decyzji
- włączanie polegające na uwzględnianiu w przygotowywanych stanowiskach niepokoi i aspiracji wyrażanych przez społeczność lokalną i informowanie o stopniu ich wpływu na podejmowane decyzje - dominujący udział władz lokalnych przy znacznym udziale obywateli,
- współpraca, która polega na partnerstwie na każdym etapie procesu decyzyjnego, udział obu stron zrównoważony,
- upodmiotowienie (empowerment) – oddawanie ostatecznej decyzji w ręce obywateli - dominujący udział obywateli przy znacznym lub minimalnym udziale władz publicznych.

Wpływ społeczeństwa na podejmowane decyzje

	Informowanie	Konsultowanie	Włączanie	Współpraca	Upodmiotowienie
Cel	zapewnienie społeczeństwu dostępu do informacji, dając im możliwość zrozumienia proponowanych rozwiązań	dostarczanie sobie informacji zwrotnej pochodzącej od obywateli, która dotyczy przeprowadzonych analiz, rozważanej alternatywy i możliwych decyzji	uwzględnianie w przygotowywanych stanowiskach obaw i aspiracji wyrażanych przez obywateli i informowanie o stopniu ich wpływu na podejmowane decyzje	partnerstwo na każdym etapie procesu decyzyjnego	oddawanie ostatecznej decyzji w ręce obywateli
Obietnica społeczna	będziemy Was dobrze informować o podejmowanych przez nas decyzjach	będziemy Was dobrze informować o naszych planach, wysłuchamy Waszych opinii na temat podjętych przez nas decyzji, by być może w przyszłości z nich skorzystać	przy wydawaniu decyzji uwzględnimy Wasze opinie i damy Wam informację zwrotną jak Wasze pomysły pomogły nam w podejmowaniu decyzji	w maksymalnie możliwym stopniu chcemy z Wami współpracować i podejmować wspólne decyzje	wdrożymy to o czym zdecydujecie

Rysunek 24 Wpływ społeczeństwa na podejmowane decyzje

6.3.5. MODEL WŁĄCZENIA INTERESARIUSZY W PROCES REWITALIZACJI W GMINIE

6.3.5.1. ETAP PRZYGOTOWAWCZY

Pierwszy etap włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji gminy polegał na właściwym zidentyfikowaniu odbiorców LPR z terenu Grodkowa i wypracowaniu metod dotarcia do każdej z grup odbiorców.

Głównymi interesariuszami w procesie rewitalizacji miasta są:

- Mieszkańcy
- Przedsiębiorcy/pracodawcy
- Organizacje pozarządowe (NGO)
- Eksperti
- Administracja samorządowa
- Politycy
- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Instytucje oświatowe
- Kościoły/Związki wyznaniowe
- Spółdzielnie mieszkaniowe/wspólnoty mieszkaniowe/zarządcy nieruchomości

- Komenda Policji
- Powiatowy Urząd Pracy
- Zarządcy dróg

Podczas prac nad *LPR* uwzględniono zasady współpracy i partnerstwa w odniesieniu do interesariuszy z obszaru gminy. Metodyka opracowania dokumentu opiera się na zasadzie planowania otwartego z udziałem podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacji oraz z udziałem potencjalnych odbiorców *LPR*. Założenie to wynika z faktu, iż warunkiem zbudowania dokumentu planistycznego mającego szansę powodzenia jego realizacji jest uspołecznienie procesu prac nad nim. Polega to przede wszystkim na zaangażowaniu interesariuszy w proces opracowywania *LPR* w sposób interaktywny i wypracowaniu form społecznego współdziałania w zakresie programowania kierunków działań rewitalizacyjnych oraz określenia sposobów ich realizacji.

Jednocześnie, aktywny udział przedstawicieli Urzędu Miejskiego w Grodkowie w pracach nad przygotowaniem *LPR*, pozwolił na spełnienie istotnego z punktu widzenia planowania strategicznego kryterium zgody i reprezentacji społecznej. Pozwala to mieć nadzieję, że poprzez aktywny udział w pracach nad przygotowaniem dokumentu, społeczność lokalna jest silniej umotywowana do jego wdrożenia oraz osiągnięcia oczekiwanych rezultatów.

Na tym etapie projektu istotnymi elementami partycypacji było przeprowadzenie akcji promocyjno - informacyjnej, rozpoznanie problemów, a także wizji i pomysłów mieszkańców miasta.

Ważnym z elementów włączenia interesariuszy *LPR* była ankietyzacja, zarówno w formie tradycyjnej jak i elektronicznej, która pozwoliła na uzyskanie informacji o tym jakie problemy widzą mieszkańcy Grodkowa i co według nich należałoby zmienić.

Ankiety w formie papierowej częściowo rozdystrybuowano przy udziale pracowników Urzędu Miejskiego w Grodkowie oraz przedstawicieli Wykonawcy *LPR*.

Dodatkowo wszystkim interesariuszom *LPR* dano możliwość zgłaszania planowanych przez nich przedsięwzięć rewitalizacyjnych celem wpisania ich do dokumentu i określenia komplementarności wszystkich zgłoszonych zadań. W związku z tym na stronie Gminy oraz BIP opublikowano ogłoszenie o możliwości zgłoszenia zadań do *LPR*. Wraz z ogłoszeniem zamieszczony został formularz zgłoszenia, który miał za zadanie usprawnić proces przekazywania pomysłów przedsięwzięć.

6.3.5.2. ETAP OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

W ramach dalszych prac projektowych odbędą się cztery spotkania z interesariuszami.

6.3.5.3. ETAP WDRAŻANIA, OCENY I AKTUALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI

W procesie wdrażania uczestniczyć będzie szeroki krąg interesariuszy. Jako jednostkę pomocniczą powołano Zespół ds. Rewitalizacji, w którego skład wchodzi pracownicy urzędu posiadający doświadczenie w podobnych zadaniach. Do szczegółowych zadań Zespołu będzie należało:

- monitorowanie oraz ocena wdrażania celów rewitalizacji zgodnie z przyjętymi wskaźnikami realizacji – (przez dwa pierwsze lata realizacji projektu monitorowaniem wdrażania projektu będzie zajmować się wykonawca Projektu w współpracy z Zespołem);
- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów rewitalizacji;
- sporządzenie raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Miejskiej;
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej gminy Grodków.

Mieszkańcy oraz pozostali interesariusze będą mieli prawo do uzyskiwania informacji z wykonania poszczególnych przedsięwzięć i celów *LPR*. Informacje na temat stanu realizacji dokumentu będą udostępniane poprzez stronę internetową gminy Grodków, a także podczas okazjonalnych spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

6.4. Powiązania LPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

6.4.1. POZIOM KRAJOWY

Celem analizy jest przedstawienie podstawowych dokumentów strategicznych krajowych, związanych z zakresem LPR.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności

Dokument ten, określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Cele i zadania:

- Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:
 - Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji,
 - Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym,
 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
 - Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki,
 - Stworzenie Polski Cyfrowej,
 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”,
 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska,
- Równoważenia potencjałów rozwojowych regionów:
 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych,
 - Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach,
 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego,
- Efektywność i sprawność państwa:
 - Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej,
 - Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument ten wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Cele i zadania:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów,
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych:
- Restrukturyzacja i rewitalizacja miast oraz innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 została opracowana zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. W dokumencie tym przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat,

określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady i mechanizmy koordynacji oraz wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny.

Cele i zadania:

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności,
- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów,
- Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej,
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski,
- Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa,
- Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w znowelizowanej ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz w przyjętym przez Radę Ministrów 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. W związku z koniecznością dostosowania Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015, przyjętej 29 listopada 2006 r., do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych oraz do wyzwań wewnętrznych i zewnętrznych, a także wymogów wprowadzanego systemu zarządzania polityką rozwoju, podjęto decyzję o jej aktualizacji oraz o wydłużeniu horyzontu czasowego do 2020 r.

Cele i zadania:

- Sprawne i efektywne państwo:
 - Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,
 - Zapewnienie środków na działania rozwojowe,
 - Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- Konkurencyjna gospodarka:
 - Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej,
 - Wzrost wydajności gospodarki,
 - Zwiększenie innowacyjności gospodarki,
 - Rozwój kapitału ludzkiego,
 - Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
 - Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
 - Zwiększenie efektywności transportu,
- Spójność społeczna i terytorialna:
 - Integracja społeczna,
 - Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - Zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej nim zagrożonych,
 - Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych:
 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

6.4.2. POZIOM REGIONALNY

Celem analizy jest przedstawienie podstawowych dokumentów strategicznych Województwa Opolskiego oraz ocena zgodności z nimi LPR. Analiza objęła następujące dokumenty:

Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2012-2015 z perspektywą do roku 2019

Podstawą prawną opracowania jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. t.j. nr 25 poz. 150 z późn. zm.), które obligują Zarząd Województwa do sporządzenia wojewódzkiego programu ochrony środowiska.

Cele:

- Cele o charakterze systemowym:
 - Uwzględnienie zasad ochrony środowiska w strategiach sektorowych,
 - Planowanie przestrzenne zgodne z ideą zrównoważonego rozwoju,
 - Edukacja ekologiczna społeczeństwa,
 - Innowacyjność pro środowiskowa,
- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych:
- Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

Program ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg o natężeniu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych o natężeniu większym niż 30 000 przejazdów rocznie dla województwa opolskiego na lata 2014-2019

Podstawowym celem realizacji kierunków i działań zapisanych w Programie ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż dróg o natężeniu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i linii kolejowych o natężeniu większym niż 30 000 przejazdów rocznie dla województwa opolskiego na lata 2014-2019 jest ograniczenie wpływu hałasu na zdrowie oraz dobrostan ludzi poprzez ograniczenie emisji hałasu w środowisku do poziomów dopuszczalnych.

Cele mają być realizowane przez konkretne działania takie jak:

- Aktualizacja warstwy wrażliwości akustycznej mapy akustycznej, w celu eliminacji obszarów nie objętych ochroną przed hałasem,
- Wykonanie analiz porealizacyjnych,
- Budowa nowych lub rozbudowa istniejących ekranów,
- Budowa obwodnic,
- Wykonanie przeglądu ekologicznego,
- Ustanowienie obszarów ograniczonego użytkowania,
- Ocena skuteczności istniejących ekranów akustycznych,
- Rewitalizacja linii kolejowej,
- Wykonanie badań hałasu,
- Wprowadzenie do treści opracowania ekofizjograficznego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy informacji o strefach oddziaływania ponadnormatywnego infrastruktury komunikacyjnej,
- Uwzględnienie w zapisach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta ograniczeń w zakresie sposobu korzystania z nieruchomości w związku z ochroną środowiska przed hałasem.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r.

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 r. powstała z myślą o optymalnym wykorzystaniu potencjałów i szans rozwojowych regionu jednocześnie przeciwdziałając występującym w województwie opolskim problemom. Decyzja o przygotowaniu nowego dokumentu strategicznego dla województwa opolskiego została podjęta w oparciu o analizę sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.

Cele i zadania:

- Przygotowane do rynku pracy aktywne społeczeństwo:
 - Konkurencyjny i stabilny rynek pracy:

- Poprawa jakości kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy,
- Wspieranie kształcenia ustawicznego,
- Wspieranie zatrudnienia i samo zatrudnienia,
- Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i ubóstwu,
- Rozwój usług opiekuńczych i wychowawczych,
- Aktywna społeczność regionalna:
 - Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego,
 - Wzbogacanie wielokulturowego dziedzictwa i tożsamości regionalnej,
 - Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego i skuteczności administracji,
- Konkurencyjna gospodarka oparta na innowacyjności i współpracy z Unią:
 - Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka:
 - Rozwój potencjału badawczo-rozwojowego na rzecz regionalnej gospodarki,
 - Wzmocnienie powiązań pomiędzy gospodarką, nauką oraz regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu,
 - Wspieranie powiązań kooperacyjnych w gospodarce,
 - Wzmocnienie regionalnego systemu przyciągania i lokowania inwestycji,
 - Dynamiczne przedsiębiorstwa:
 - Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw i nowoczesnego rzemiosła,
 - Rozwój sektora usług rynkowych,
 - Wspieranie współpracy międzynarodowej przedsiębiorstw,
- Atrakcyjne obszary do zamieszkania, inwestowania i wypoczynku:
 - Nowoczesne usługi oraz atrakcyjna oferta turystyczno-kulturalna:
 - Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych, opiekuńczych i edukacyjnych,
 - Rozwój społeczeństwa informacyjnego,
 - Rozwój usług turystyki, kultury i sportu oraz ich infrastruktury,
 - Dobra dostępność rynków pracy, dóbr i usług:
 - Rozwój powiązań transportowych,
 - Poprawa dostępności aglomeracji opolskiej,
 - Integracja systemu transportu zbiorowego,
 - Poprawa bezpieczeństwa na szlakach komunikacyjnych,
 - Wysoka jakość środowiska:
 - Poprawa stanu środowiska poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
 - Wspieranie niskoemisyjnej gospodarki,
 - Kształtowanie systemu przyrodniczego, ochrona krajobrazu i bioróżnorodności,
 - Racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych,
 - Przeciwdziałanie i usuwanie skutków zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych,
- Zrównoważony rozwój aglomeracji opolskiej, miast i obszarów wiejskich regionu:
 - Konkurencyjna aglomeracja opolska:
 - Rozwój i wzmacnianie funkcji metropolitalnych – wzmacnianie pozycji konkurencyjnej aglomeracji opolskiej w obszarze usług rynkowych i nierynkowych,
 - Rozwój przestrzeni aglomeracji wraz ze wzmacnianiem powiązań instytucjonalnych i społecznych,
 - Kreowanie pozytywnego wizerunku aglomeracji i rozwój współpracy z ośrodkami regionalnymi,
 - Ośrodki miejskie biegunami wzrostu:
 - Wspieranie potencjału gospodarczego i społecznego miast,
 - Poprawa ładu przestrzennego i rewitalizacja na obszarach miejskich,
 - Wielofunkcyjne obszary wiejskie:
 - Wspieranie pozarolniczej aktywności gospodarczej i inicjatyw lokalnych,
 - Rozwój wielofunkcyjnego rolnictwa i rybactwo,
 - Rozwój sektora rolno-spożywczego,

- Racjonalne gospodarowanie przestrzenią.

6.4.3. POZIOM GMINNY

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016-2018

Założeniem tego dokumentu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Zadania przyjęte do realizacji w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny są spójne z kierunkami działań przyjętymi w szczególności w następujących aktach prawnych:

- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r., poz. 124 z późn. zm.).

Cele i zadania:

- Budowa systemu pomocowego i wzmocnienie rodziny wymagającej pomocy:
- Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin:
- Wspieranie rodzin w odzyskiwaniu lub wzmocnianiu prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.
- Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej.
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez sport, rekreację oraz kulturę.
- Współpraca z podmiotami oraz instytucjami zajmującymi się rodziną i dzieckiem.
- Pomoc i opieka specjalistyczna.
- Poprawa jakości życia i zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego:
- Udzielanie pomocy finansowej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.
- Rozbudowa systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego i wsparcie dla rodzin z osobami długotrwale bezrobotnymi.
- Organizacja i koordynacja dożywiania dzieci oraz młodzieży z terenu Gminy.
- Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie:
- Budowanie lokalnej infrastruktury oraz zasobów dla wczesnej interwencji w odniesieniu do osób i rodzin zagrożonych uzależnieniami oraz przemocą.
- Rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa oraz doskonalenie wczesnej interwencji w sytuacjach kryzysowych.
- Zapewnienie tymczasowego schronienia osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej.
- Rozszerzanie oferty edukacyjnej działań profilaktycznych dla osób zagrożonych oraz specjalistyczne poradnictwo.
- Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących – budowanie systemu wsparcia, profilaktyka i edukacja rodzin:
- Promocja programów profilaktycznych oraz psycho-edukacyjnych skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży.
- Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej oraz rozwój placówek wsparcia dziennego.
- Promocja i realizacja programów profilaktycznych.
- Egzekwowanie zakazu dystrybucji papierosów, alkoholu i narkotyków wśród młodego pokolenia zgodnie z obowiązującymi przepisami.
- Podnoszenie standardów pracy służb instytucji pomocowych – podnoszenie kompetencji służb zajmujących się niesieniem pomocy rodzinom – podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomagających rodzinie przez udział w szkoleniach specjalistycznych, stażach, studiach podyplomowych, itp.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodków na lata 2016-2020

Podstawę prawną tego dokumentu stanowi art. 16b, art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym gmina i powiat opracowują i realizują strategię rozwiązywania problemów społecznych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ukierunkowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej.

Cele:

- Zwiększenie szans na rynku pracy i wspieranie osób bezrobotnych:
- Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych.
- Opracowanie i realizacja projektów/programów dotyczących aktywizacji zawodowej.
- Działania zmierzające do minimalizacji zagrożeń związanych z bezdomnością – edukacja i profilaktyka oraz leczenie uzależnień i współuzależnień.
- Działania profilaktyczno-edukacyjne zmierzające do przeciwdziałania rozszerzeniu się zjawiska uzależnień oraz poprawa stanu zdrowia mieszkańców gminy Grodków:
- Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu oraz przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim.
- Niwelowanie dysfunkcji edukacyjno-rozwojowych dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych uzależnieniem, poprzez wsparcie zajęć dodatkowych oraz wyrównawczych.
- Działania w kierunku profilaktyki i edukacji w celu podnoszenia świadomości na temat szkodliwości używek.
- Prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży w formie pogadek oraz spotkań.
- Ochrona i promocja zdrowia – profilaktyka zdrowotna oraz promowanie zdrowego – trzeźwego stylu życia.
- Zwiększenie dostępności do uzyskania pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych od narkotyków, alkoholu i innych środków psychoaktywnych.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej dla rodzin osób uzależnionych poprzez prowadzenie terapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej.
- Aktywizacja społeczna osób starszych:
- Tworzenie warunków do aktywnego udziału w życiu społecznym osób starszych poprzez utworzenie Dziennego Domu Pomocy.
- Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi.
- Opracowanie i promowanie programów dotyczących profilaktyki zdrowia dla osób starszych oraz promowanie wolontariatu i grup samopomocowych wśród osób starszych.
- Wspieranie osób niepełnosprawnych i ich rodzin w środowisku lokalnym:
- Wyrównywanie szans i aktywność społeczna osób niepełnosprawnych zmierzających do utworzenia domu krótkiego pobytu dla osób niepełnosprawnych intelektualnie oraz uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym.
- Udział w programach, projektach oraz konkursach w celu poprawy sytuacji życiowej i bytowej osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie środowiskowych form pomocy osobom niepełnosprawnym.
- Wsparcie rodziny w zapewnieniu opieki nad osobą niepełnosprawną w środowisku naturalnym.
- Realizacja zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
- Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej:
- Działania profilaktyczno-edukacyjne w kierunku promowania wartości rodzinnych oraz zdrowego trybu życia poprzez organizowanie i promowanie festynów rodzinnych oraz zwiększenie świadomości rodzin w zakresie dostrzegania i rozwiązywania problemów.
- Wspieranie rodzin z dziećmi w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez systematyczną pracę socjalną z rodziną oraz wsparcie finansowe.
- Pomoc dzieciom z rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji rodzicielskiej – wprowadzenie pracy asystenta rodziny.
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez utworzenie im placówek wsparcia dziennego oraz organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z rodzin ubogich oraz dysfunkcyjnych.
- Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

- Realizacja działań edukacyjnych i profilaktycznych zmierzających do ograniczenia występowania zjawiska bezpieczeństwa publicznego oraz przemocy domowej.
- Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Grodków.
- Współpraca międzyinstytucjonalna prowadząca do zapobiegania i powstrzymywania zjawiska przemocy w rodzinie.

Strategia rozwoju Gminy Grodków na lata 2014-2023

Dokument ten wykonano zgodnie z Ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2013 poz. 594 z późn. zm.). Celem strategii rozwoju gminy jest wskazanie wizji oraz strategicznych kierunków rozwoju gminy. Dokument ten jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia rozwoju gminy umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, zwykle ograniczonymi zasobami gminy.

Cele i zadania:

- Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego Gminy:
 - Aktywna promocja gminy:
 - Współpraca z miastami partnerskimi.
 - Współpraca z mediami w zakresie informowania o działalności bieżącej i zamierzeniach perspektywicznych.
 - Działania zmierzające do zidentyfikowania i skutecznego wyeksponowania potencjału inwestycyjnego gminy.
 - Przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej.
 - Przygotowanie kadry pracowników samorządowych do profesjonalnej obsługi inwestorów krajowych i zagranicznych.
 - Tworzenie programów edukacyjnych i turystycznych.
 - Tworzenie materiałów promocyjnych w postaci folderów, map i plakatów zawierających informacje o walorach przyrodniczych i kulturowych gminy.
 - Wspieranie, pobudzenie i promocja inicjatyw lokalnych oraz aktywizacja mieszkańców do uczestnictwa w życiu lokalnym.
- Rozwój bazy przetwórczej dla rolnictwa:
 - Rozbudowa sektora przetwórstwa rolno-spożywczego.
 - Stworzenie preferencji dla rozwoju specjalistycznej produkcji rolnej, opartej na technologiach proekologicznych.
 - Promowanie na obszarze gminy rolnictwa, produkującego zdrową żywność i chroniącego środowisko.
 - Zapobieganie dewastacji i degradacji powierzchni ziemi.
 - Przywracanie wartości użytkowych gleb zdegradowanych i zdewastowanych.
 - Tworzenie lokalnych rynków żywnościowych.
- Podjęcie działań wspierających rozwój przedsiębiorstw:
 - Wykorzystanie potencjału i umocnienie pozycji znaczących przedsiębiorstw w gospodarce gminy.
 - Działania na rzecz rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego.
 - Budowa, przebudowa i remont infrastruktury.
 - Wsparcia na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska.
- Poprawa standardu życia mieszkańców:
- Wzrost zamożności mieszkańców:
 - Tworzenie nowych miejsc pracy.
 - Rozszerzenie specjalistycznej opieki zdrowotnej na terenie gminy.
 - Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej obszarów wiejskich i rozwój infrastruktury technicznej.
 - Stworzenie oferty kształcenia i adaptacji osób bezrobotnych do obecnego rynku pracy.
 - Zachęty do tworzenia bazy dla agroturystyki i małej gastronomii dla turystów.
- Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców:

- Wspieranie działań policji, zmierzających do wyeliminowania lub ograniczenia przestępczości.
- Remonty obiektów OSP.
- Dopuszanie i modernizacje placówek OSP.
- Podejmowanie działań edukacyjnych w zakresie prewencji bezpieczeństwa w domu, na drodze i w szkole.
- Przeciwdziałanie spalaniu odpadów w gospodarstwach domowych.
- Tworzenie warunków atrakcyjnego spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i dorosłych.
- Przeciwdziałanie alkoholizmowi i przemocy w rodzinach.
- Kontrola prędkości ruchu pojazdów na drogach.
- Oznakowanie ulic poziome i pionowe.
- Oznakowanie poboczy i przejść dla pieszych.
- Wzmacnianie więzi społecznych:
 - Wspieranie działalności kulturalnej OSP oraz innych organizacji działających na terenie gminy.
 - Dalsza współpraca Domu Kultury z innymi jednostkami.
 - Propagowanie oferty kulturalnej gminy w gminach sąsiednich, powiecie i województwie.
 - Propagowanie szerokiej oferty sportowej dla mieszkańców gminy.
 - Organizacyjne i prawne wspieranie działań organizacji społecznych.
 - Kulturowanie tradycji i zwyczajów lokalnych.
 - Poprawienie komunikacji z mieszkańcami poprzez wykorzystanie obecnych możliwości technologicznych.
 - Modernizacje i wyposażenie instytucji kulturalnych.
 - Poprawa jakości infrastruktury pomocy społecznej dla osób starszych.
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury – poprawa standardu infrastruktury technicznej:
 - Sukcesywne uzbrajanie terenów przeznaczonych pod inwestycje na terenie gminy.
 - Budowa, przebudowa oraz remonty dróg znajdujących się na terenie gminy Grodków wraz z infrastrukturą towarzyszącą.
 - Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych.
 - Modernizacje i przebudowy dróg gminnych.
 - Budowa kanalizacji sanitarnej zgodnie z planami dla aglomeracji PLOP23 Grodków.
 - Wykorzystanie potencjału odnawialnych źródeł energii.
 - Rozwój selektywnej zbiórki odpadów ulegających biodegradacji pochodzenia roślinnego.
 - Gazyfikacja miejscowości celem podniesienia standardu życia mieszkańców.
 - Zagospodarowanie terenów zielonych oraz tworzenie i modernizacja istniejących placów zabaw w gminie.
 - Informatyzacja gminy.
- Rozwój oświaty, kultury, sportu i wypoczynku:
 - Podniesienie standardu jednostek oświatowych
 - Poszerzenie oferty usług świadczonych przez istniejące obiekty szkolne i przedszkolne na terenie gminy.
 - Pogłębianie współpracy dzieci i młodzieży z miastami partnerskimi gminy.
 - Podnoszenie poziomu wychowania oraz edukacji szkolnej dzieci i młodzieży.
 - Podnoszenie kwalifikacji zawodowych wszystkich grup społecznych.
 - Podnoszenie świadomości uczniów z zakresu ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.
 - Rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej na terenie gminy.
 - Rozszerzenie bezpłatnej oferty sportowo-edukacyjnej – zajęcia pozalekcyjne.
 - Modernizacja wiejskich obiektów oświatowych.
 - Budowa szkolnych sal gimnastycznych i boisk wielofunkcyjnych w szkołach wiejskich.
 - Rozwój sportu, turystyki i rekreacji:
 - Budowa oraz rozwój infrastruktury sportowej i sportu na obszarach wiejskich.
 - Aktywowanie świetlic wiejskich jako ośrodków kultury i rozrywki oraz spędzania wolnego czasu dla mieszkańców wsi.
 - Restaurowanie i rewitalizowanie obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy.
 - Wykorzystanie walorów przyrodniczych do promocji i przyciągnięcia turystów weekendowych.
 - Budowa i oznakowanie ścieżek pieszych, edukacyjnych i rowerowych na terenie gminy.

- Oznakowanie miejsc atrakcyjnych turystycznie.
- Utworzenie internetowego systemu informacji turystycznej.
- Popularyzacja terminarza imprez oraz wydarzeń kulturalnych, turystycznych i sportowych.
- Popularyzacja tras turystycznych i obiektów zabytkowych gminy.

6.5. System zarządzania LPR

Proces wdrażania *LPR* jest przedsięwzięciem złożonym, wymagającym odpowiedniego przygotowania informacyjnego, stałej komunikacji z otoczeniem oraz wspólnych wysiłków wielu instytucji, organizacji i osób.

Pierwszy etap procesu wdrażania *LPR* obejmuje powołanie Koordynatora Realizacji *LPR*. W przypadku niniejszego. Koordynator Realizacji *LPR* zarządza bezpośrednio całokształtem procesu rewitalizacji, nadzoruje skuteczność i jakość realizacji zapisów zawartych w dokumencie, a do jego odpowiedzialności należy m.in.:

- koordynacja wdrażania działań rewitalizacyjnych w całym okresie realizacji *LPR*,
- gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów niniejszego dokumentu,
- dokonywanie pomiaru stopnia realizacji *LPR*,
- prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych dot. przebiegu i postępu realizacji *LPR*.

Koordynator Realizacji *LPR* współpracuje z personelem o odpowiednich kwalifikacjach w celu wykonania swoich zadań. Może również zlecać realizację poszczególnych części zadań doświadczonym podmiotom zewnętrznym. W szczególności Koordynator Realizacji *LPR*:

- ustala szczegółowy harmonogram działań, dzięki któremu zostaną zrealizowane cele *LPR*,
- definiuje kompetencje niezbędne do realizacji harmonogramu,
- powołuje Zespół Zadaniowy, wspierający realizację,
- inicjuje realizację wskazanych w harmonogramie zadań,
- ustala warunki pomiaru skuteczności realizacji *LPR*.

Ustalenie harmonogramu działań jest kluczowe do realizacji celów zapisanych w *LPR*. Realizowane sukcesywnie działania mają doprowadzić do polepszenia życia mieszkańców i stworzenia nowej przestrzennej wartości gminy, a ich charakter powinien odpowiadać aktualnym potrzebom mieszkańców zdegradowanego obszaru.

Jednym z kluczowych zadań mających wpływ na wdrożenie *LPR* będzie prawidłowe i sprawne przygotowanie wniosków aplikacyjnych celem pozyskania środków na realizację inwestycji zapisanych w dokumencie. Główną rolę w ich przygotowaniu odegrają podmioty będące bezpośrednio ich beneficjentami we współpracy z poszczególnymi Wydziałami Urzędu Miejskiego w Grodkowie. Pracownicy odpowiedzialni za finanse będą dodatkowo odpowiedzialni za opracowywanie harmonogramów płatności, obsługę kont oraz właściwe opisywanie faktur, przygotowywanie i zatwierdzanie wniosków o płatność oraz dokonywanie płatności na rzecz wykonawców. Dla sprawnego zarządzania większymi zadaniami inwestycyjnymi, wymagającymi współpracy i wiedzy fachowej, Koordynator Realizacji *LPR* będzie mógł powoływać Zespoły Zadaniowe. W ich skład wchodziłyby przedstawiciele poszczególnych komórek odpowiedzialnych za cząstkowe funkcje zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi.

Przyjęto, że niniejszy *LPR* ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych działań rewitalizacyjnych będzie on aktualizowany. Realizacja założeń dokumentu odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Gmina, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi, jest zobowiązana przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych.

Wdrażanie działań rewitalizacyjnych na zdegradowanych obszarach gminy nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów i kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów *LPR* odbywać się będzie w kilku zintegrowanych płaszczyznach:

- Merytorycznej – poprzez wspólne podejmowanie decyzji i rozwiązywanie problemów, na zaproszenie Koordynatora *LPR*, przedstawiciele sektora gospodarczego i społecznego będą każdorazowo brali udział w jego cyklicznych spotkaniach.
- Organizacyjnej – polegającej na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych działań.
- Finansowej – opierającej się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa publiczno - prywatnego.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów *LPR*, oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie zdegradowanych obszarów z sytuacji kryzysowej, odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- Partnerstwa – co oznacza, że instytucje uczestniczą w rozwiązywaniu problemów na zdegradowanych terenach oraz współdziałają z miastem gminą przy wykonywaniu działań rewitalizacyjnych.
- Efektywności – poprzez wspólne dążenie gminy i instytucji biorących udział we wdrażaniu działań rewitalizacyjnych do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów w ich realizacji.
- Suwerenności stron – co oznacza, że gmina i instytucje realizujące/współrealizujące działania zachowują autonomię oraz niezależność względem siebie i są w stosunku do siebie równorzędnymi partnerami.
- Jawności – zgodnie, z którą gmina udostępni organizacjom sektora pozarządowego i innym podmiotom wszelkie niezbędne informacje o celach oraz priorytetach realizowanych działań rewitalizacyjnych i środkach dostępnych na ich realizację

6.5.1. MONITOROWANIE ORAZ RAPORTOWANIE

Monitoring realizacji *LPR*

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń *LPR* ma system monitoringu skuteczności działań rewitalizacyjnych oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu niniejszego dokumentu.

Za funkcjonowanie systemu monitorowania, dzięki któremu mierzony jest postęp realizacji *LPR*, odpowiadać będzie Koordynator Realizacji *LPR*. Monitorowanie obejmować będzie zarówno finansowe, jak i rzeczowe aspekty wdrażania dokumentu. Monitoring oparty będzie na zdefiniowanym w sposób SMART systemie mierników obrazujących postęp realizacji celów. W szczególności:

- monitoring finansowy dostarczy informacji na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków.
- monitoring rzeczowy zaś pokaże efekty realizacji działań rewitalizacyjnych w odniesieniu do całościowej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Monitoring będzie się odbywał w dedykowanym do tego narzędziu. Narzędzie to będzie obligatoryjnie zawierało odpowiednie wskaźniki, każdy ze wskaźników będzie oparty o :

- Cel,
- Miernik,
- Narzędzie pomiarowe,
- Jednostka/ wydział odpowiedzialny za pomiar,
- Wartość początkowa,
- Wartość końcowa,
- Wykorzystane do pomiaru źródło danych,
- Częstotliwość pomiaru,
- Jednostka miernika.

Tabela 33. Wskaźniki, które można wykorzystać w celu monitorowania wdrażania LPR [Źródło: Opracowanie własne]

Cel	Miernik	Narzędzie pomiarowe	Odpowiedzialny za pomiar	Wartość początkowa	Wartość końcowa	Wykorzystane do pomiaru źródło danych	Częstotliwość pomiaru	Jednostka miernika
Strefa społeczna								
1.1.	Liczba bezrobotnych z terenu gminy		Zespół ds. Rewitalizacji			Raporty okresowe PUP	Raz na rok	osoba [os.]
1.1.	Liczba osób ubogich zamieszkujących teren gminy		Zespół ds. Rewitalizacji			Ośrodek Pomocy Społecznej	Raz na rok	osoba [os.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba zrewitalizowanych obiektów		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba zrewitalizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych seminariów na temat lokalnego rynku pracy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, PUP	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych spotkań w tematyce dot. rynku pracy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, PUP	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość przedsiębiorstw objęta wsparciem doradczym		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, PUP	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych spotkań w zakresie ochrony zdrowia i profilaktyki (przeciwdziałanie uzależnieniom)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1.	Ilość zorganizowanych kampanii informacyjnych w zakresie ochrony		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie,	Raz na rok	sztuka [szt.]

1.2. 1.3.	zdrowia i profilaktyki (przeciwdziałanie uzależnieniom)					OPS		
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych terapii (przeciwdziałanie uzależnieniom)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość wspartych Szkolnych Programów Profilaktycznych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość szkoleń pracowników opieki społecznej		Zespół ds. Rewitalizacji			OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych imprez masowych (festiwali, pikników, spacerów badawczych itp.)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych kampanii informacyjno-promocyjnych dot. aktywnego spędzania czasu wolnego		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych spotkań dla matek samotnie wychowujących dzieci		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba utworzonych punktów porad prawnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2.	Liczba zorganizowanych spotkań oraz wyjazdów integracyjnych dla osób niepełnosprawnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]

1.3.								
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość placówek wsparcia dziennego		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Ilość zorganizowanych zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin z problemami wychowawczymi		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba wybudowanych placów zabaw dla dzieci		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.1. 1.2. 1.3.	Liczba wybudowanych parków linowych dla dzieci i młodzieży		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.2.	Ilość wdrożonych programów pomocy społecznej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.2.	Ilość wdrożonych programów profilaktyki przeciw uzależnieniom		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.2.	Ilość osób uzależnionych (alkoholizm) na terenie miasta		Zespół ds. Rewitalizacji			OPS	Raz na rok	osoba [os.]
1.2.	Ilość wdrożonych programów terapeutycznych dla osób z uzależnieniem		Zespół ds. Rewitalizacji			OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.2.	Eliminacja zachowań patologicznych		Zespół ds. Rewitalizacji			OPS	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.3.	Liczba komputerów w szkołach z dostępem do internetu		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]

1.3.	Liczba zmodernizowanych placówek edukacyjno-oświatowych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
1.3.	Liczba doposażonych placówek edukacyjno-oświatowych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
Strefa techniczna								
2.1.	Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość wybudowanej sieci wodociągowej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość wybudowanych dróg		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość wyremontowanych dróg		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	[km]
2.1.	Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	[km]

2.1.	Długość wyremontowanych ciągów pieszo-rowerowych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	[km]
2.1.	Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców		Zespół ds. Rewitalizacji			Starostwo Powiatowe, GUS Bank Danych Lokalnych	Raz na rok	sztuka [szt.]
2.1.	Liczba nowo powstałych mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych (łącznie)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
2.1.	Liczba zrewitalizowanych obiektów		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
2.1.	Liczba zrewitalizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
2.1.	Liczba zamontowanego nowoczesnego oświetlenia (np. ledowego)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
2.1.	Liczba wybudowanych placów zabaw dla dzieci		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
Strefa funkcjonalno-przestrzenna								
3.1.	Powierzchnia terenów przeznaczona pod inwestycje		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	km ²
3.2.	Liczba zrewitalizowanych obiektów		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
3.2.	Liczba zrewitalizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
3.3.	Stworzenie miejsc dedykowanych różnym grupom użytkowników		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
3.3.	Liczba wyremontowanych mieszkań socjalnych [szt.]		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
3.3.	Liczba zamontowanego nowoczesnego oświetlenia (np. ledowego)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]

3.3.	Liczba wybudowanych placów zabaw dla dzieci		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
Strefa gospodarcza								
4.1.	Liczba nowo zarejestrowanych na terenie gminy MŚP		Zespół ds. Rewitalizacji			Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Stosunek liczby nowych działalności gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy do podmiotów wyrejestrowywanych		Zespół ds. Rewitalizacji			Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Udział dochodów z CIT w dochodach gminy ogółem		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	[%]
4.1.	Liczba gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą		Zespół ds. Rewitalizacji			Bank Danych Lokalnych GUS	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego		Zespół ds. Rewitalizacji			Bank Danych Lokalnych GUS	Raz na rok	km ²
4.1.	Liczba podmiotów gospodarczych działających w sektorze rolnictwa, przetwórstwa i gospodarki leśnej		Zespół ds. Rewitalizacji			Bank Danych Lokalnych GUS	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Wartość zakończonych inwestycji w zakresie rozwoju turystyki i rekreacji [zł]		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Długość urządzonych i oznakowanych tras turystycznych na terenie gminy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	[km]
4.1.	Liczba zrewitalizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Ilość zorganizowanych seminariów na temat lokalnego rynku pracy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]

4.1.	Ilość zorganizowanych spotkań w tematyce dot. rynku pracy		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
4.1.	Ilość przedsiębiorstw objęta wsparciem doradczym		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
Strefa środowiskowa								
5.1.	Liczba zainstalowanych odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
5.1.	Liczba zamontowanego nowoczesnego oświetlenia (np. ledowego)		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
5.1.	Odpady komunalne zebrane selektywnie z odpadów komunalnych ogółem		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	[%]
5.1.	Liczba kampanii informacyjno-promocyjnych i edukacyjnych		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]
5.1.	Liczba zrewitalizowanych obiektów		Zespół ds. Rewitalizacji			Urząd Miejski w Grodkowie	Raz na rok	sztuka [szt.]

6.5.2. EWALUACJA REALIZACJI LPR

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji LPR w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizowanego z jednoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Ewaluacja wszystkich działań rewitalizacyjnych LPR powinna być formułowana w oparciu o:

- Ocenę ex-ante – realizowaną przed rozpoczęciem wdrażania LPR, służy ona uzyskaniu bazy wiedzy, do której porównuje się wyniki ewaluacji ex-post.
- Ocenę on-going – realizowaną w trakcie wdrażania LPR, odpowiada ona na pytanie, czy przyjęte cele i podjęte w następstwie działania rewitalizacyjne zmiernają w dobrym kierunku. Zaleca się, aby taka ewaluacja była sytuowana na zakończeniach wyodrębnionych etapów, które kończą się konkretnymi rezultatami, co najmniej raz na 3 lata.
- Ocenę ex-post – realizowaną po zakończeniu wdrażania LPR, służy ona ocenie zgodności realizacji LPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Ocena wszystkich działań rewitalizacyjnych zostanie sporządzona przez Burmistrza przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji i będzie brała pod uwagę następujące kryteria ewaluacyjne:

- Skuteczność – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu osiągnięte zostały cele niniejszego dokumentu, zdefiniowane na etapie planowania.
- Efektywność – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych działań rewitalizacyjnych, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
- Użyteczność – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia oddziaływanie LPR odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
- Trafność – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia cele LPR odpowiadają potrzebom i priorytetem wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizowanego.
- Trwałość – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem LPR będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.
- Ocena podlega zaopiniowaniu przez Zespół ds. Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, Burmistrz występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę.
- Podsumowanie realizacji LPR będzie podstawą do przewidywania dalszego rozwoju dla obszaru rewitalizacji. Warto zebrać wszystkie doświadczenia i przygotować na ich bazie wskazówki i wytyczne do realizacji kolejnych działań i wzmocnienia osiągniętych efektów.

Ewaluacja będzie również mierzona przy pomocy odpowiedniego narzędzia.

6.5.3. AKTUALIZACJA

Aktualizacja LPR

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co implikuje konieczność założenia aktualizacji LPR w razie zaistnienia takich okoliczności.

W przypadku stwierdzenia, że LPR wymaga zmiany, Burmistrz przedłoży Radzie Miejskiej stosowny projekt uchwały zmieniającej LPR. Zmiana LPR następuje w trybie w jakim był on uchwalany. Wszelkie zmiany w LPR muszą jednak posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne oraz powinny zostać właściwie opisane, zawierać rodzaj i przyczynę zmiany oraz jej wpływ na dalszą realizację programu i propozycję modyfikacji. Ze względu na ograniczone zasoby finansowo-rzeczowe (ograniczony budżet i potencjał instytucjonalno-organizacyjny), działania rewitalizacyjne, które zostałyby dopisane do LPR, powinny być zgodne z politykami oraz programami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi oraz z pilnością zaspokojenia potrzeb lokalnego społeczeństwa, jak również powinny mieć wpływ na osiągnięcie spójności przestrzennej i społeczno-gospodarczej.

7. WYNIKI PRZEPROWADZENIA STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. WE L 197 z 21.7.2001, str. 30–37) oraz Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353.) – zwana dalej „Ustawą”.

W dniu 23.06.2016 r. wystąpiono z pismem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu oraz do Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w celu uzyskania niezbędnych decyzji w zakresie uczestnictwa w procedurze Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko oraz uzyskania stosownych opinii i uzgodnień dla projektu dokumentu.

W piśmie od Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu (WOOŚ.411.2.82.2016.AW) z dnia 11 lipca 2016 r. oraz w piśmie od Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego udzielono zgodnej odpowiedzi, iż Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Grodków nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

8. LITERATURA I MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE

W toku przygotowania LPR przeanalizowano i wykorzystano m.in. następujące dokumenty:

1. Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, stan z dnia 20 lipca 2016 roku
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Ministerstwo Rozwoju, z 3 lipca 2015 r.
3. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020", Ministerstwo Rozwoju, z 2 sierpnia 2016 r.
4. www.google.maps.pl
5. Alkoholizm- przegląd koncepcji oraz metod leczenia, Marcin Wnuk, Jerzy T. Marcinkowski, Hygeia Public Health, 47 (1) 49-55, 2012 r.
6. Standard pracy socjalnej z rodziną z dziećmi, Dorota Ławniczak, Magdalena Marszałkowska, Beata Mierzejewska, Danuta Polczyk, Lidia Zeller, Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
7. Charakterystyka problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu, Maciej Frąckowiak, Marek Motyka, Hygeia Public Health 2015, 50 (2), 314-322, 2015 r.
8. Problem bezrobocia w Polsce, www.kopalniapracy.pl
9. Niepełnosprawność i długotrwała choroba – definiowanie, koszty i zadania dla lokalnej polityki społecznej, Magdalena Maciejasz, Paweł Kubicki, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
10. Międzynarodowa Organizacja Pracy, Konwencja nr 169 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób niepełnosprawnych
11. Ubóstwo- ujęcie teoretyczne, Izabela Kumor, Edukacja Humanistyczna nr 1 (24) 2011, Szczecin 2011
12. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, lipiec 2014
13. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1031)
14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2012 poz. 1031)
15. Partycypacja publiczna krok po kroku, Oktawiusz Chrzanowski
16. Dane przekazane przed Urząd Miejski w Grodkowie oraz jednostki podległe
17. SZOOP Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014–2020
18. Portal informacyjny Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl)
19. Portal informacyjny Departamentu Pożytku Publicznego MPiPS (www.pozYTEK.gov.pl)

20. Portal informacyjny Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (www.mpips.gov.pl)
21. www.gminy.pl
22. www.oke.wroc.pl
23. Standard pracy socjalnej z rodziną z dziećmi, Dorota Ławniczak, Magdalena Marszałkowska, Beata Mierzejewska, Danuta Polczyk, Lidia Zeller, Projekt 1.18 „Tworzenie i rozwijanie standardów usług pomocy i integracji społecznej” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego
24. Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych, Grodków, 2013
25. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodków na lata 2016-2020, Grodków, 2015
26. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na 2016 rok, Grodków, 2015
27. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2016 rok, Grodków, 2015
28. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2016 – 2018, Grodków, 2015
29. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Grodków na lata 2007-2013, Grodków, 2009
30. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Grodków na lata 2016-2020, Grodków, 2015
31. Strategia rozwoju Gminy Grodków na lata 2014-2023, Grodków, 2014
32. Frekwencja wyborcza - co to takiego, www.wyborcz.pl
33. Frekwencja wyborcza a stan polskiej demokracji, Urszula Panicz, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
34. Dlaczego warto brać udział w wyborach? <http://www.for.org.pl/pl/wybory>
35. Państwowa Komisja Wyborcza, <http://pkw.gov.pl/>
36. Edukacja a rynek pracy, <http://eduentuzjasci.pl/>
37. Bezrobocie młodzieży w Polsce, Kamila Rybicka, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
38. http://sojp.wios.warszawa.pl/index.php?page=PM10_i_PM2
39. <http://zasoby.open.agh.edu.pl/~11sadefus/onas.html>
40. <http://www.wuozopole.pl/ochrona/rejestr-zabytkow>, Rejestr Zabytków Nieruchomych

9. SPIS TABEL

Tabela 1.	Liczby ludności gminy i miasta Grodków w 2014 r.....	10
Tabela 2.	Wyniki egzaminu po VI klasie szkoły podstawowej w 2015 r.....	15
Tabela 3.	Wskaźniki sieci wodociągowej w mieście Grodków	19
Tabela 4.	Wskaźniki sieci kanalizacyjnej w mieście Grodków	19
Tabela 5.	Wskaźniki sieci gazowej w mieście Grodków	19
Tabela 6.	Wskaźniki zasobów mieszkaniowych w mieście Grodków	19
Tabela 7.	Analiza SWOT obszaru rewitalizacji w Grodkowie	21
Tabela 8	Poziom ubóstwa w Grodkowie.....	26
Tabela 9	Dane dotyczące liczby osób otrzymujących zasiłek z powodu ciężkiej lub długotrwałej choroby w mieście Grodków.....	27
Tabela 10	Dane dotyczące obciążenia demograficznego w Grodkowie	29
Tabela 11	Poziom bezrobocia	30
Tabela 12	Problemy alkoholowe w Grodkowie	32
Tabela 13	Poziom bezradności w Grodkowie	35
Tabela 14	Dane dotyczące frekwencji w wyborach prezydenckich w 2015 roku w Grodkowie	37
Tabela 15	Dane dotyczące liczby "Niebieskich Kart" na terenie Mieście Grodków	38
Tabela 16	Dane dotyczące problemu niepełnosprawności w mieście Grodków	40
Tabela 17	Dane dotyczące liczby przestępstw w mieście Grodków	42
Tabela 18	Dane dotyczące liczby przestępstw w mieście Grodków	43
Tabela 19	Dane dotyczące bezrobocia (osoby z wykształceniem niskim) w mieście Grodków	44
Tabela 20	Dane dotyczące liczby osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy zamieszkujących teren miasta Grodków.....	46
Tabela 21	Dane dotyczące liczby osób długotrwale bezrobotnych na terenie Grodkowa	47
Tabela 22	Dane dotyczące ilości przedsiębiorstw - spółek na terenie miasta Grodkowa	48
Tabela 23	Dane dotyczące rozkładu stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w Grodkowie	49
Tabela 24	Zestawienie skali problemu poszczególnych rodzajów stref w wyznaczonych podobszarach w Grodkowie.....	54
Tabela 25	Wagi poszczególnych wskaźników	55
Tabela 26	Suma nagromadzenia problemów dla poszczególnych obszarów, wraz z % liczbą mieszkańców oraz obszarem	55
Tabela 27.	Powierzchnia oraz liczba ludności obszaru rewitalizacji.....	57
Tabela 28.	Cele i kierunki działań LPR [Źródło: Opracowanie własne]	59
Tabela 29.	Harmonogram rzeczowo-finansowy Grodkowa [Źródło: Opracowanie własne].....	62
Tabela 30.	Harmonogram przedsięwzięć uzupełniających w ramach LPR dla miasta Grodkowa [Źródło: Opracowanie własne].....	71
Tabela 31.	Wybrane działania, które mogą uzyskać dofinansowanie w ramach Programu Współpracy Europa Środkowa 2020 [źródło: opracowanie własne].....	76
Tabela 32.	Wybrane działania, które mogą uzyskać dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020 [źródło: Opracowanie własne]	77
Tabela 33.	Wskaźniki, które można wykorzystać w celu monitorowania wdrażania LPR [Źródło: Opracowanie własne].....	97

10. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1	Ogólny schemat opracowania LPR [Źródło: opracowanie własne]	7
Rysunek 2.	Gmina Grodków na tle województwa opolskiego i powiatu brzeskiego [Źródło: www.gminy.pl]	9
Rysunek 3.	Usytuowanie miasta Grodków na terenie gminy Grodków	9
Rysunek 4	Graficzne przedstawienie analizowanych podobszarów miasta Grodkowa [Źródło: opracowanie własne]	24
Rysunek 5	Wskaźnik ubóstwa w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]	26
Rysunek 6	Wskaźnik koncentracji osób chorych [Źródło: Opracowanie własne]	28
Rysunek 7	Wskaźnik obciążenia demograficznego [Źródło: Opracowanie własne]	29
Rysunek 8.	Poziom bezrobocia w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]	31
Rysunek 9.	Stopień nasilenia zjawiska alkoholizmu Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]	33
Rysunek 10	Poziom bezradności w Grodkowie [Źródło: opracowanie własne]	36
Rysunek 11	Rozmieszczenie osób uczestniczących w wyborach prezydenckich w 2015 r. [Źródło: Opracowanie własne]	37
Rysunek 12	Wskaźnik koncentracji osób z "Niebieskimi Kartami" w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]	39
Rysunek 13	Wskaźnik koncentracji osób niepełnosprawnych w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]	41
Rysunek 14	Wskaźnik koncentracji przestępczości	42
Rysunek 15	Liczba organizacji pozarządowych [Źródło: Opracowanie własne]	44
Rysunek 16	Wskaźnik koncentracji osób bezrobotnych z niskim wykształceniem [Źródło: Opracowanie własne]	45
Rysunek 17	Rozmieszczenie osób bezrobotnych, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy [Źródło: Opracowanie własne]	46
Rysunek 18	Rozmieszczenie osób długotrwale bezrobotnych w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]	47
Rysunek 19	Wskaźnik koncentracji przedsiębiorstw [Źródło: Opracowanie własne]	48
Rysunek 20	Rozkład stężeń średniorocznych benzo(a)pirenu w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]	50
Rysunek 21	Graficzne podsumowanie nagromadzenia problemów dla poszczególnych obszarów [Źródło: Opracowanie własne].	56
Rysunek 22	Obszar rewitalizacji mieście Grodków na tle obszaru zdegradowanego [Źródło: Opracowanie własne]	57
Rysunek 23	Obszar rewitalizacji w Grodkowie [Źródło: Opracowanie własne]	58
Rysunek 24	Wpływ społeczeństwa na podejmowane decyzje	85

11. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Liczba ludności miasta Grodków w latach 2010-2014 według faktycznego miejsca zamieszkania [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	10
Wykres 2.	Ruch naturalny ludności w mieście Grodków w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	10
Wykres 3.	Liczba zameldowań i wymeldowań wraz z kierunkiem przemieszczeń w mieście Grodków w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	11
Wykres 4.	Struktura ludności miasta Grodków według poszczególnych grup wieku w roku 2004 i 2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	11
Wykres 5.	Ludność miasta Grodków według ekonomicznych grup wieku w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	12
Wykres 6.	Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2004 -2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	12
Wykres 7.	Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	13
Wykres 8.	Bezrobotni zarejestrowani w gminie Grodków w podziale na płeć w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	13
Wykres 9.	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	14
Wykres 10.	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 4-6 lat w mieście Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	15
Wykres 11.	Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w mieście Grodków w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	15
Wykres 12.	Udział absolwentów poszczególnych szkół ponadgimnazjalnych w mieście Grodków w latach 2010-2014 [Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	16
Wykres 13.	Dochody i wydatki gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	16
Wykres 14.	Dochody i wydatki gminy Grodków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2004-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	17
Wykres 15.	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w mieście Grodków wg Sekcji PKD 2007, stan na rok 2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	17
Wykres 16.	Przeciętna powierzchnia mieszkania na osobę w mieście Grodków [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	20
Wykres 17.	Mieszkania w mieście Grodków na 1000 mieszkańców w latach 2010-2014 [Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych, raport z dnia 20 lipca 2016 r.]	20